

Dood van Paus Pius X en de verkiezing van een nieuwe paus**Inhoudsopgave Dood van Paus/Death of Pope PIUS X**

Dood van Paus Pius X en de verkiezing van een nieuwe paus.....	1
ROME, 28 Juni. (Reuter). De koning van Italië betuigde telegrafisch	3
ROME, 29 Juni. (Reuter.) De Paus schreef persoonlijk	3
29 juni 1914 De indruk op den Paus.....	3
17 augustus 1914 De H. Stoel en de oorlog.	3
ROME, 17 Aug. Z.H. de Paus.	3
ROME, 18 Aug. Z.H. de Paus en de crisis.	3
19 augustus 1914 Jurisdictie ontnomen.	3
19 augustus 1914 DE H. STOEL EN DE OORLOG.	3
20 augustus 1914 Z.H. Paus PIUS X. †	4
20 augustus 1914 HET OVERLIJDEN VAN Z.H. DEN PAUS.	4
ROME, 19 Aug. (Reuter.) Het bulletin van drie uren luidde:	4
ROME, 19 Aug. (Reuter). De verergering in den toestand,	4
ROME, 19 Aug. (Reuter.) De kardinaals Ferrata, Gaspari, Billot en Bisleti, ...	4
ROME, 19 Aug. (Reuter). De "Giornale d' Italia", welke te zes uur 30	4
ROME, 19 Aug. (Reuter.) Het bulletin van hedenmiddag te vier uur	5
ROME, 19 Aug. (Reuter.) Mgr. Bressan en verschillende paters Augustijnen	5
ROME, 19 Aug. (Reuter.) Twee diplomaten, die geaccrediteerd zijn	5
ROME, 19 Aug. (Reuter.) Het bulletin van 8 uur 's avonds luidt:	5
ROME, 19 Aug. (Reuter). Dezen avond hebben de kardinalen,	5
ROME, 19 Aug. (Reuter) De "Osservatore Romano" meldde te 6½ uur	5
ROME, 19 Aug. Toen te kwart voor drie uur twee gezanten	5
ROME, 19 Aug. De "Giornale d' Italia" schrijft: Kardinaal Zampini	5
ROME, 19 Aug. Het bulletin van 8 uur 's avonds luidde:	5
ROME, 19 Aug. Toen tegen elf uur de Paus een aanval van zwakte	5
ROME, 19 Aug. De "Tribuna", sprekende over den toestand	6
ROME, 19 Aug. In een artikel, waarin het blad de moeilijkheden nagaat	6
ROME, 20 Aug. Tegen 1.10 constateerden de doctoren Marchiafava en Amici,	6
ROME, 19 Aug. De "Tribuna" deelt mede, dat de Koning te 11,50	6
ROME, 20 Aug. Het bureau-Stefani bericht, dat de Minister-President	6
ROME, 20 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent).	7
ROME, 20 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent.) Na halftwee	7
20 augustus 1914 Bij de Lijkbaar des Pausen.	7
Het Leven van Z.H. Paus PIUS X.	8
Het Pauschap van Pius X.	10
De Pauskeuze.	17
De Kardinaal-Kamerling.	17
Het lijk des Pausen.	17
Het Conclave.	18
De Verkiezing.	19
ROME, 20 Augustus (Reuter). Het stoffelijk overschot overgebracht	20
ROME, 20 Augustus. (Reuter.) Na het overlijden van Z.H. den Paus.	20
ROME, 20 Augustus. (Van onzen bijzonderen correspondent.) De voorgeschreven ..	20
ROME, 21 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent.) De Kardinaal-kamerling ..	20
ROME, 20 Aug. (Reuter). Het a.s. Conclave.	20
ROME, 20 Aug. (Reuter). Tusschen 5 en 7 uur Donderdagavond	20
ROME, 21 Aug. (Reuter). De eerste samenkomst der Kardinalen.	20
ROME, 21 Aug. De laatste oogenblikken van Z.H.	21
ROME, 21 Aug. (Officieele constateering van het overlijden.	21
ROME, 21 Augustus. De Visschersing.	21
ROME, 21 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent.) De Dood des Pausen.	21
ROME, 21 Augustus. (Reuter.) Zielediensten voor Z.H. den Paus.	21
ROME, 21 Augustus. Overbrenging naar den den St. Pieter.	21
ROME, 21 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent). Met groote plechtigheid, ..	21
ROME, 21 Augustus (Reuter). Het lichaam van den Paus	22
21 augustus 1914 HET CONCLAVE.	23
21 augustus 1914 HET H. COLLEGE DER KARDINALEN.	23
ROME, 21 Aug. Het a.s. Conclave.	25
ROME, 21 Augustus. De Italiaansche Pers.	25
ROME, 21 Aug. Naar het a.s. Conclave.	25
ROME, 22 Aug. In de St. Pieter.	25
ROME, 22 Augustus. De nota van overlijden.	25

ROME, 22 Augustus. In de St. Pieter.	25
KEULEN, 22 Augustus. Zielediensten.	25
ROME, 22 Aug. Rouwbeklag.	25
ROME, 22 Aug. (Reuter.) Gedurende den geheelen dag hield de stroom	25
ROME, 22 Aug. (Reuter.) De begrafenis van het stoffelijk overschot	25
ROME, 22 Aug. De bijzetting.	26
ROME, via Londen. 22 Aug. Nog enkele bijzonderheden over de begrafenis.	26
22 augustus 1914 NA HET OVERLIJDEN VAN Z.H. DEN PAUS.	26
22 augustus 1914 NA HET OVERLIJDEN VAN Z.H. DEN PAUS.	27
ROME, 23 Aug. (Reuter.) Z. Em. de Kardinaal-kamerling della Volpe,	27
23 Aug. De laatste gedachten des Pausen.	27
ROME, 23 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent.)	27
ROME, 23 Augustus. Het Conclave.	27
ROME, 23 Aug. 's Pausen testament.	27
ROME, 24 Aug. (Reuter.) Het Conclave.....	28
KEULEN, 24 Aug. (Eigen bericht). Het Conclave.	28
25 augustus 1914 DE A.S. PAUSKEUZE.....	28
25 augustus 1914 De "Nordd. Allgem. Zeitung" over Pius X.	28
25 augustus 1914 OVER DE PAUSKEUZE.....	28
ROME, 25 Aug. (Reuter.) Het corps diplomatique.	28
ROME, 25 Aug. (Speciale dienst van Stefani.) Het corps diplomatique	29
ROME, 25 Aug. Voorbereidingen voor de plechtigheden.	29
ROME, 25 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent.) Z. E. Kardinaal Mercier, ..	29
ROME, 25 Aug. (Stefani's bijzondere dienst). Na den Dood des Pausen.	29
ROME, 26 Aug. (Speciale dienst van Stefani.) In de rede van deelneming,	29
ROME, 26 Aug. (Speciale dienst van Stefani.) Het aanstaande Conclave.	29
26 augustus 1914 Paus Pius X.	30
26 augustus 1914 REQUIEMMIS VOOR Z.H PAUS PIUS X.	30
ROME, 26 Aug. (Reuter.) De Braziliaansche kardinaal Arcoverde,	30
ROME, 27 Aug. (speciale dienst van Stefani) Het a.s. Conclave.	30
ROME, 27 Aug. (Speciale dienst van Stefani). Noord-Amerika	30
27 augustus 1914 Een anecdote van wijlen Z.H. den Paus.	30
27 augustus 1914 Z.H. PAUS PIUS X HERDACHT.	30
ANTWERPEN, 27 Aug. (Van onzen correspondent.) Lijkdienst te Antwerpen.	31
27 augustus 1914 REQUIEMMIS VOOR Z.H PAUS PIUS X.	31
28 augustus 1914 KORTZICHTIGHEID.	31
ROME, 28 Augustus. (Speciale dienst van Stefani.) Het Testament.	32
28 augustus 1914 Voorbereiding van het Conclave.	32
ROME, 28 Augustus. (Speciale dienst van Stefani.) De "Tribuna" zegt,	32
28 augustus 1914 Een oordeel van wijlen Paus Pius X over den oorlog?	32
ROME, 28 Aug. (Speciale dienst van Stefani). Requiem-Mis voor wijlen paus	33
ROME, 28 Aug. (Speciale dienst van Stefani). Zeer vele uitnodigingen	33
ROME, 29 Aug. (Speciale dienst van Stefani.) Het a.s. Conclave.	33
ROME, 29 Aug. (Speciale dienst van Stefani.) Volgens de "Giornale d'Italia" ..	33
ROME, 30 Aug. (Speciale dienst van Stefani). Plechtige lijkdienst.	33
ROME, 30 Aug. (Speciale dienst van Stefani). Het a.s. Conclave.	33
ROME, 30 Aug. (speciale dienst van Stefani) Z. Em. de kardinaal-vicaris	34
ROME, 30 Aug. (Speciale dienst van Stefani.) De "Tribuna" weet	34
ROME, 30 Aug. (Vertraagd.) (Reuter.) De laatste plechtigheid.	34
31 augustus 1914 De zegen der kardinalen.	34
31 augustus 1914 Het sterfbed van Z. H. Paus Pius X.	34
31 augustus 1914 De zegen der kardinalen.	35
31 augustus 1914 Het Conclave.	35
ROME, 31 Aug. (Reuter.) De Pauskeuze.	35
ROME, 31 Aug. (Reuter.) Te 5 uur des namiddags waren alle kardinalen	35
ROME, 31 Aug. (Reuter.) De Paus-keuze.	35
ROME, 2 Sept. (Reuter.) De Pauskeuze.	36
ROME, 2 Sept. (5 uur.) (Reuter.) De Pauskeuze.	36
ROME, 3 Sept. (11 u. 55.) (Reuter.) De nieuwe paus.	36
ROME, 3 Sept. (Reuter.) De nieuwe paus.	36
ROME, 3 Sept. (Reuter.) Paus Benedictus XV verscheen om 11.45	36
ROME, 3 Sept. (Reuter.) Zoodra de stemming in het Conclave,	37
ROME, 4 Sept. (Reuter.) De nieuwe paus.	37
ROME, 4 Sept. (Reuter.) De Paus heeft zich gevestigd in de vertrekken,	37
ROME, 4 Sept. (Reuter.) Na de bekendmaking van de pauskeuze	37
ROME, 4 Sept. (Reuter.) De paus heeft tot staatssecretaris benoemd	37

ROME, 4 Sept. (Reuter.) De paus heeft tot staatssecretaris benoemd	37
BERLIJN, 4 September. (Eigen bericht.) De politiek van den nieuwen Paus.	38
ROME, 6 Sept. (Reuter.) De kroning van den Paus.	38
Benedictus XV.	38

5 **ROME, 28 Juni. (Reuter). De koning van Italië betuigde telegrafisch**
den keizer van Oostenrijk deelneming. Alle autoriteiten brachten de betuigingen van
hun deelneming aan de Oostenrijksche legaties, bij Quirinaal en Vaticaan over. De
Paus heeft de receptie, die morgen ter gelegenheid van het feest van den Heiligen
10 Petrus zou worden gehouden en waarvoor 10000 uitnoodigingen waren rondgezonden,
afgezegd. De moord op den aartshertog-troonopvolger wekte overal beweging, echter
worden de gevoelens wel eenigszins beïnvloed door de vrij algemeene opvatting dat de
aartshertog nooit eenige sympathie heeft getoond jegens de Italiaansche elementen in
de Monarchie. De Paus zond aan den Keizer telegrafisch een bewijs van deelneming.
15 Kardinaal Merry de Val zond telegrammen aan keizer Franz Josef en aan minister Graaf
Berchtold.

ROME, 29 Juni. (Reuter.) De Paus schreef persoonlijk
aan keizer Franz Josef en riep den zegen des Hemels in voor de weezen van Franz
20 Ferdinand.

29 juni 1914 De indruk op den Paus.
Uit Rome werd aan het "Berliner Tageblatt" geseind: "De Paus werd door het bericht
van den aanslag te Serajewo zoodanig geschokt, dat hij zich nauwelijks staande kon
houden. Hoewel de geneesheeren hem dringend den raad gaven, naar bed te gaan, ging
25 hij toch om 8 uur naar de Pieterskerk om aan het apostel-altaar voor de zielerust van
de vermoorden te bidden. Daarbij viel hij verschillende malen in onmacht. Ook in de
kringen van het Vaticaan is men vreeselijk geschokt door de tijding uit Serajewo."

17 augustus 1914 De H. Stoel en de oorlog.
30 Den 11en Aug. j.l. ontving de H. Vader in audiëntie een groep pelgrims uit Columbia
tot wie hij een toespraak hield, waarin hij met droefheid gewaagde van den
oorlogstoestand. Hij zeide al het mogelijke gedaan te hebben, om de verschrikkelijke
dingen te voorkomen, die thans in Europa worden afgespeeld en betreurde het, niet bij
machte te zijn geweest het uitbreken der vijandelijkheden te voorkomen. Hij spoorde
35 de pelgrims aan te bidden, opdat de Europeesche machthebbers de vijandelijkheden
zullen staken en spoedig de vrede intrede. Een afgezant der Columbiaansche Republiek,
die de pelgrims vergezelde, dankte den H. Vader voor alles, wat hij bij verschillende
gelegenheden voor den vrede had gedaan. J.l. Maandag heeft het kapittel der baziliek
van Lateranen, overeenkomstig een wenk van den H. Stoel, besloten, om in de kapel van
40 het sanctuarium der Scala Sancta het beroemde Christusbeeld ter vereering uit te
stellen, iets wat alleen in tijden van pest, hongersnood en oorlog pleegt te
geschieden.

ROME, 17 Aug. Z.H. de Paus.
45 Het "Giornale d'Italia" meldt, dat de Paus aangetast is door een lichten aanval van
koorts en het bed moet houden.

ROME, 18 Aug. Z.H. de Paus en de crisis.
De "Osservatore Romano" verklaart, dat Z. H. de Paus heeft bevolen om zoo lang
50 mogelijk door te gaan met alle werken voor Kerk en School, die voor rekening van den
H. Stoel te Rome worden uitgevoerd, teneinde de werkloosheid onder de arbeiders te
verminderen.

19 augustus 1914 Jurisdictie ontnomen.
55 Z. H. de Paus heeft alle jurisdictie over het diocees Guyana (Venezuela) ontnomen aan
Mgr. dr. A. M. Duran, zoodat deze bisschopszetel vacant is. Dr. Sixto Sosa is benoemd
tot Vicaris-Kapitulaar.

19 augustus 1914 DE H. STOEL EN DE OORLOG.
60 In den "Osservatore Romano" van 3 Augustus – heden (Woensdag-)ochtend door ons
ontvangen – vinden wij den Latijnschen tekst van de opwekking, door Z. H. den Paus
gericht tot de Katholieken der geheele wereld. Deze luidt aldus: "Nu schier geheel
Europa meegesleurd wordt naar den afgrond van een allernoodlottigsten oorlog, bij de
overweging van welks gevaar, rampen en uiteinde ieder die daarover een weinig nadenkt

65 met smart en afgrijzen moet vervuld worden, kunnen ook Wij niet anders dan daardoor
sterk worden aangegrepen en er in Onze ziel een allerbitterst verdriet over gevoelen,
daar Ons het welzijn en het leven van zoovele burgers en zoovele volken zorg baart.
In deze algemeene ontsteltenis en verwarring gevoelen en begrijpen Wij, dat Onze
70 vaderlijke liefde en ons apostolisch ambt van ons eischt, de zielen van alle Christen
geloovigen zich met des te meer aandrang daarheen te doen wenden, vanwaar de hulpe
komt, naar Christus, den vorst des vredes en den machtigsten Bemiddelaar tusschen God
en de menschen. Dat daarom, zoo luidt onze vermaning, tot Diens troon van genade en
barmhartigheid alle Katholieken gaan van de geheele wereld, voornamelijk die tot den
geestelijken stand behooren; wier taak het bovendien zal zijn op last der bisschoppen
75 in elke parochie openbare gebeden uit te schrijven, opdat de barmhartige God, als
geweld lijdende onder den aandrang van de gebeden der geloovigen, de ellenden van den
oorlog zoo spoedig mogelijk afwende en in Zijn goedertierenheid aan hen die den staat
besturen geve gedachten te koesteren des Vredes en niet van Rampspoed. Uit het
Vaticaanse paleis 2 Augustus 1914. PIUS X, Paus.

80 **20 augustus 1914 Z.H. Paus PIUS X. †**
Ons wordt uit Rome geseind, dat Z. H. Paus PIUS X hedennacht te 1 uur 20 minuten is
overleden.

20 augustus 1914 HET OVERLIJDEN VAN Z.H. DEN PAUS.
85 In den vroegen ochtend hebben wij het bericht van het overlijden van Z. H. den Paus,
dat door de ochtendbladen alleen in de plaats van verschijning kon worden bekend
gemaakt, onmiddellijk dringend geseind aan H.H. D.D. H.H. de Bisschoppen van
Nederland. Aan de E.E. H.H. pastoors te Amsterdam, die aan het telefoonnet zijn
aangesloten, hebben wij getelefoneerd en aan alle andere geseind, zoodat het
90 overlijden van Z. H. nog in de H.H. Missen aan de geloovigen kon worden medegedeeld
en hun gebed voor den H. Vader kon worden gevraagd. Verder hebben wij geseind aan de
seminariën der vijf bisdommen en aan tal van collegiën en andere katholieke
instellingen en pensionaten en aan onze agenten overal in het Land. Per bulletin
hebben wij het bericht bekend gemaakt te Amsterdam. Omtrent den toestand, den dood
95 voorafgaande, meldden de telegrammen nog de volgende bijzonderheden:

ROME, 19 Aug. (Reuter.) Het bulletin van drie uren luidde:
De gedurende den nacht ontstane verergering van de bronchitis in de linkerlong nam
snel toe. Te 10 uur 30 deden zich zulkende dreigende verschijnselen van hartzwakte
100 voor, dat er reden was te vreezen dat het leven van Z. H. in onmiddellijk gevaar was.
Te één uur 30 verbeterde de toestand eenigszins, maar bleef toch ernstig. Te drie uur
was de temperatuur: 39.5, de pols 130, onregelmatig, de ademhaling 50.

ROME, 19 Aug. (Reuter). De verergering in den toestand,
105 die aanleiding gaf tot zoo ernstige bezorgdheid, trad in tegen 11 uur. Daar de
geneesheeren snel ingrepen en een weldadige slijmloozing door injecties wisten te
bewerken, was de toestand tegen 2.30 verbeterd. Eenige kardinalen, die naar het
Vaticaan geroepen waren, keerden toen weder naar hunne woningen terug.

ROME, 19 Aug. (Reuter.) De kardinaals Ferrata, Gaspari, Billot en Bisleti,
die hedenochtend tijdens de crisis in het Vaticaan waren, werden getroffen door de
doodelijke gelaatskleur van den Paus en den onregelmatigen polsslag. De zwakte nam
zeer toe. Op het oogenblik van de crisis werden alle kardinalen, die te Rome aanwezig
waren, gewaarschuwd, waarop de meesten zich naar het Vaticaan begaven. Ook de zusters
115 en de nicht van den Paus kwamen en later ook zijn broeder, die telegrafisch
gewaarschuwd was. Mgr. Zampini diende den Paus de laatste H. H. Sacramenten toe. Te
elf uur werd kardinaal Serafini vervangen door kardinaal Ferrata, daar kardinaal
Vannutelli op het oogenblik niet te Rome vertoeft. In de basiliek van St. Pieter,
waar het Allerheiligste is uitgesteld, baden een aantal zusters en geloovigen. Op het
120 plein voor den St. Pieter is het zeer druk. Ook in de andere kerken van Rome is het
Allerheiligste uitgesteld en bidden tal van geloovigen voor de gezondheid van den
Paus.

ROME, 19 Aug. (Reuter). De "Giornale d' Italia", welke te zes uur 30
125 is verschenen, schrijft: "Iemand, die zooeven het vertrek van den Paus verliet,
verzekerde, dat tegen vier uur een geringe verbetering was ingetreden en dat de Paus
door een glimlachje aan zijn zuster had te kennen gegeven, dat hij zich een weinig
minder zwak gevoelde. De "Giornale" voegt daaraan toe, dat de Paus om een
verfrissing had gevraagd, waarop dr. Marchiafava hem een lepel lauwe koffie zou
130 hebben gegeven. De zieke zou zich daarna eenigszins verlicht hebben betoond.

ROME, 19 Aug. (Reuter.) Het bulletin van hedenmiddag te vier uur

135 in het portaal tusschen den hoofdingang van het Vaticaan en de bronzen deur, waar de
Zwitserse garde de wacht houdt, opgehangen. Ook stond daar een tafel met een groen
kleed, waarop twee registers voor handteekeningen lagen. Op het plein en bij de
basiliek van St. Pieter groeit de menigte van geloovigen en nieuwsgierigen steeds
aan, die hun blikken richten naar het venster op de tweede verdieping. De jalouzieën
van deze kamer zijn neergelaten, die van de anti-chambre echter staan open. De
140 notaris-protocolist van het pauselijk paleis is door Mgr. Fani op het Vaticaan
ontboden.

ROME, 19 Aug. (Reuter.) Mgr. Bressan en verschillende paters Augustijnen

145 bidden in de kamer naast die van Z. H. De gezanten van Oostenrijk en van Beieren
benevens verschillende bij den Heiligen Stoel geaccrediteerde diplomaten begaven zich
naar het Vaticaan.

ROME, 19 Aug. (Reuter.) Twee diplomaten, die geaccrediteerd zijn

150 bij den Heiligen Stoel, en het Vaticaan te ruim 2 uur verlieten, verklaarden, dat de
toestand na het laatste bulletin steeds achteruitgaande was. De leden van het Heilig
College, die op het oogenblik niet te Rome aanwezig zijn, kardinaal Della Volpe en de
vicaris kardinaal Pompili, zijn telegrafisch gewaarschuwd. Te vier uur verliet Mgr.
Zampini de kamer van den Paus. De geneesheeren Marchiafava en Amici en de zusters en
nicht van den Paus zijn sedert den ochtend steeds in de kamer gebleven.

ROME, 19 Aug. (Reuter.) Het bulletin van 8 uur 's avonds luidt:

155 De toestand van den Paus is nog steeds zeer ernstig. Temperatuur 39.8, pols 140,
onregelmatig, ademhaling 60, de slijmloozing moeilijker. Er is ook een nieren
complicatie ingetreden. De Paus behoudt zijn gewone geesteskalmtte.

ROME, 19 Aug. (Reuter). Dezen avond hebben de kardinalen,

160 die zich in de appartementen van den Paus bevonden, zich voor korten tijd naar hunne
woningen begeven om daar uit te rusten. Ook dr. Marchiafava was een uur afwezig.
Gedurende dien tijd bleven dr. Amici, mgr. Bressan en de zusters van den Paus in het
Vaticaan. Laatstgenoemden, hoewel daartoe aangespoord, wilden de kamer van Z. H. niet
165 verlaten. Sedert den ochtend echter heeft de Paus niet meer gesproken, maar hij is
betrekkelijk helder van geest. Toen hem de heilige Sacramenten werden, toegediend,
gaf hij door teekens te verstaan, dat hij bij bewustzijn was.

ROME, 19 Aug. (Reuter) De "Osservatore Romano" meldde te 6½ uur

170 dat de toestand van den Paus zeer ernstig was.

ROME, 19 Aug. Toen te kwart voor drie uur twee gezanten

175 bij den H. Stoel de Port Airain verlieten, verklaarden zij, dat de toestand van Z. H.
den Paus verergerde. Kardinaal Della Volpe ende vicaris kardinaal Pompili lijn
telegraphisch naar Rome ontboden. Tegen 4 uur verliet mgr. Zampini de kamer van den
Paus. De geneesheeren Marchiafava en Amici, de zusters en de nicht van den Paus
hebben sedert den morgen de kamer der zieke niet verlaten.

ROME, 19 Aug. De "Giornale d'Italia" schrijft: Kardinaal Zampini

180 diende den Paus in den vroegen morgen de H. Sacramenten toe, daarbij geassisteerd
door Mgr. Pifferi, en den aalmoezenier Pescini. Tegenwoordig waren daarbij de
secretaris van den Paus, Kardinaal Bressan en de kardinalen Merry del Val, Gaspari,
Cagiano, Bisleti, Ferrata en de zusters van Zijn Heiligheid Anna en Maria.

ROME, 19 Aug. Het bulletin van 8 uur 's avonds luidde:

185 De toestand van Z. H. de Paus is nog steeds zeer ernstig. De temperatuur was 39.8, de
pols 140, onregelmatig, de ademhaling 60. Het opgeven van slijm ging moeilijk. Een
complicatie aan de nieren is er bij gekomen. De Paus bewaart nog zijne helderheid van
geest. Geteekend Marchiafava en Amici.

ROME, 19 Aug. Toen tegen elf uur de Paus een aanval van zwakte

195 kreeg, kwamen de kardinalen, die in het Vaticaan aanwezig waren, de ziekenkamer
binnen. Zoodra echter Z.H. weder bij kennis kwam, verzochten de doctoren aan de
kardinalen de kamer te verlaten. De kardinaal-vicaris beval in alle kerken van Rome
te bidden voor Zijne Heiligheid.

ROME, 19 Aug. De "Tribuna", sprekende over den toestand

van Z. H. den Paus merkt op: "Voor eenige dagen heeft de Paus aan alle geloovigen der wereld voorgeschreven te bidden voor den vrede. Heden schijnt de medelijdende hand Gods de stervende oogen te willen omsluiëren, opdat zij niet zullen zien de vruchteloze wenschen, uitgestort voor de altaren voor het tragische noodlot in de geschiedenis der volken." De bevolking legde intusschen de grootste bezorgdheid aan den dag. In de straten werden extra-bladen verkocht met portretten van Z. H., artikelen vol sympathie en eerbied voor zijn heilig leven als priester en Paus. De kerken vulden zich met geloovigen en op het St. Pieterplein stroomde het volk toe. "Het Giornale d' Italia" vernam van een hooggeplaatst persoon uit het Vaticaan, dat de Paus hevig leed onder het uitbreken van den oorlog en vooral dat hij dien niet heeft kunnen weerhouden, een oorlog, waarbij nu zoovele priesters en seminaristen en leerlingen uit de colleges te Rome als vijanden in de strijdvoerende legers tegenover elkander moeten staan. "Mijn hart," zei de Paus, "beeft daarvan" en Z. H. stortte tranen bij die woorden. Te 8 uur was er al geen hoop op herstel meer, maar de doodstrijd was nog niet ingetreden en 's Pausen geest was nog helder. Het was intusschen vrij zeker, dat de dood binnen enkele uren zou volgen.

ROME, 19 Aug. In een artikel, waarin het blad de moeilijkheden nagaat

van het houden van een Conclave, terwijl de wereld in oorlog is, zegt de "Giornale d'Italia": Zelfs als Italië had deelgenomen aan den strijd, zou ons belang toch meegebracht hebben op alle wijze de vrijheid der Kerk te verzekeren, en aan de heele wereld te toonen, dat de Paus vrij is, en dat zelfs een Europeesche oorlog het Heilige College niet kon verhinderen in Conclave saam te komen. Wij zullen dit thans te eerder doen. Het blad zegt, dat onder deze omstandigheden wel eens keuze kon worden gedaan onder de buitenlandsche kardinalen, en noemt den Nederlander Van Rossum, die een neutrale mogendheid vertegenwoordigt. Als papabili noemt men ook Maffi en Ferrata. De "Giornale" schrijft voorts: Indien ongelukkigerwijze het Conclave bijeen mocht komen (de Paus was nog niet overleden, toen dit artikel werd geschreven) dan zal het zeer druk bezocht zijn, en zeer plechtig wezen en zal men zien, dat de verschillende staten, zelfs tijdens den oorlog de reis van de kardinalen zullen vergemakkelijken.

ROME, 20 Aug. Tegen 1.10 constateerden de doctoren Marchiafava en Amici,

dat de Paus stervende was en werden de kardinalen Merry del Val, Mgr. Misciatelli en Kardinaal Bisleti (en spoedigste naar het Vaticaan geroepen. Kardinaal Merry del Val en Mgr. Misciatelli waren tegenwoordig toen met de doctoren, de zusters en de nicht van den Paus Kardinaal Bisleti de kamer binnentrad. Eenige oogenblikken daarna gaf Z. H. de Paus den geest. De broeder en neef van den Paus werden dezen morgen verwacht, eveneens zal dezen morgen de Camerlingo der Kerk, kardinaal Della Volpe, uit Imota aankomen. De kardinaal-secretaris der H. Congregatie van het Consistorie en de kardinaal-prefect Mgr. Rota bevinden zich sedert dezen morgen in het Vaticaan.

ROME, 19 Aug. De "Tribuna" deelt mede, dat de Koning te 11,50

telefonisch bericht kreeg over den toestand des Pausen. Z. M. was zeer getroffen en liet herhaaldelijk door den President van den Ministerraad naar 's Pausen toestand informeerden. De Regeering stelde zich onmiddellijk in relatie met het Vaticaan en bood haar diensten aan. De Oostenrijksche ambassadeur ging te 12.40 naar het Vaticaan en de Italiaansche Staatssecretaris telegrapheerde aan alle verwanten van den Paus, alsmede aan kardinaal Della Volpe, die zich in de Romagna bevonden, die als Camerlengo bij het sterven des Pausen diens bestuur over de Kerk moet voortzetten en de kerkelijke voorschriften na den dood des Pausen heeft na te komen. Ook Mgr. Passerini, vice-Camerlengo, werd gewaarschuwd.

ROME, 20 Aug. Het bureau-Stefani bericht, dat de Minister-President

Salandra onmiddellijk na het overlijden van Z. H. den Paus uitgebreide beschikkingen heeft getroffen, opdat volledige vrijheid zal zijn gewaarborgd aan het tijdelijk bestuur der Kerk en aan de bijeenkomst van het Heilig College.

ROME, 20 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent) Op verzoek van den Kardinaal-camerlingo zal Z. Em. Kardinaal Merry del Val, die het staats-secretariaat wilde nederleggen, de loopende staatszaken afdoen. Morgen of vandaag zullen de te Rome aanwezige Kardinalen vergaderen in de Concistoriezaal om den pro-secretaris voor het te houden conclaaf te benoemen.

ROME, 20 Aug. (Van onze bijzondere correspondent).

265 In verband met de Waarborgenwet en om een vrije Pauskeuze te verzekeren, zullen enkele honderden soldaten op het St. Pietersplein wachtdienst verrichten, terwijl Italiaansche karabiniers rondom het Vaticaan patrouilleeren. Ondanks den oorlog kamen duizenden telegrammen van deelname uit de katholieke wereld in. Talrijke winkels te Rome zijn gesloten.

ROME, 20 Aug. (Van onze bijzondere correspondent.) Na halftwee

270 verbreidde zich het gerucht door Rome, dat de Paus overleden was. Talrijke journalisten wachtten op de binnenplaats van het Vaticaan. Alle te Rome verblijvende kardinalen waren schielijk in hunne rijtuigen naar het Vaticaan gereden. De Paus was sedert eenige dagen lijdende, maar wegens den heerschenden oorlogstoestand wilde men de wereld niet nóg meer in opschudding brengen. De oude kwaal, die reeds vroeger zijn 275 leven bedreigde, was weer komen opzetten en een longaandoening verergerde den toestand snel. Eenigen der gewaarschuwde familieleden kwamen te laat aan zijn sterfbed. Het uitgebroken krijsbedrijf, dat de Paus getracht had door diplomatieke stappen bij Oostenrijk, België en zelfs bij Duitschland tegen te houden, veroorzaakte hem een groote smart. Sedert begin Augustus bracht hij dag en nacht vele uren in 280 gebed door en de zorgen in betrekking tot de kanselarij en de door den oorlog bedreigde katholieke belangen putten zijn krachten uit. Aan een der kardinalen, met wie hij dagelijks samenwerkte, en wien hij zijn kommer openbaarde, voorzegde hij, dat hij spoedig sterven zou. Dikwijls vond zijn omgeving hem met tranen in de oogen. Het was ten Vaticane overigens geen geheim, dat zich de Paus den vreeselijken toestand, 285 waarin Europa verkeerde, zeer aantrok en er physisch onder leed.

20 augustus 1914 Bij de Lijkbaar des Pausen.

In dezen geweldigen tijd der ontwrichting van Europa, terwijl onder den donder van Gods oordeelen de volkeren hun hoogmoed en ontaarding gaan louteren in de 290 verschrikkingen van een krijg, zóó reusachtig als het bederf der wereld nooit te voren heeft gebaard, schijnen de teisteringen der radeloze natiën nog grooter te worden, nu haar de eenige Wachter des Vredes ontvalt, en uit het middenpunt der Christenheid plotseling de rouwkreet over de aarde slaat: de Paus sterft, de Paus is gestorven! Vruchteloos heeft deze Vredesvorst in een der laatste edelmoedige en 295 spontane bewegingen, waarmede hij zich voor alle grootsche werken ook bij de Europeesche Hoven inspande, gepoogd de rampen aan haar ketenen te houden. Het is hem niet gelukt, daar de zonden over het hoofd der natiën waren gewassen; maar de Voorzienigheid heeft hem het gezicht en de smarten over de vreeselijke gebeurtenissen gespaard, die met de helsche ploegschaar van den oorlog den grond van Europa gaan 300 doorwoelen, eer zij de kaart van Europa gaan veranderen. Zóó schielijk is de dood in den burcht van het Pausdom, in het Vaticaan gestort, om dit luisterrijke pauselijke leven te dooven, dat wij, nog geheel vervuld van het oorlogsrumoer, hetwelk dagelijks steeds afschuwelijker nieuws in de wereld werpt, al onze verbeeldingskracht noodig hebben, om ons de bittere en schier ongeloofelijke doodswaarheid in te denken. 305 Terwijl op de slagvelden de inleiding wordt gemaakt tot de nieuwe verhouding der volkeren, en wij leven onder den galm der kartouwen, is het niet de tijd om de geschiedenis te schrijven, welke volledig recht zal doen aan dezen met zooveel onrecht belasterden Paus. Hij heeft de groote architect willen zijn van het in Christus te herbouwen Europa. En indien thans de muren van ons werelddeel instorten, 310 moet men het wijten aan de weinige volgzaamheid, waarmee vele vorsten, staatslieden en natiën wilden luisteren naar den pauselijken hersteller der decadente maatschappij op haar christelijke grondslagen. De wereld pleegt den eeredienst der persoonlijkheid, — hoe zou Paus Pius X vereerd worden, indien de wereld niet den zin voor de hoogste idealen der menschheid verloren 315 had. Hij arbeidde onder het oog der Eeuwigheid, dat voor den Christen het oog der Voorzienigheid is. Zijn geheele leven was immers een wonderlijk geleid werk van de Voorzienigheid, die dezen zoon van den dorpsbode te Riese door alle ontbering en menschelijk leed, door alle deugden en menschelijke waardigheid geleid heeft tot het gezag der Tiaar. En wie zijn schoonen wandel heeft gevolgd, herdenkt zijn vrome, 320 vlijtige jeugd onder de oogen der heerlijke moeder, de evangelisch sterke vrouw; zijn kleine zorgen op den akker en in het groeiende huishouden; zijn eerste Latijn; den dagelijkschen gang naar het gymnasium van Castelfranco op bloote voeten; zijn jonge-Samuelstemming bij de intree in het Seminarie, later zijn vol-priesterlijk leven en herderlijken omgang met het volk; zijn bisschoppelijk bestuur en patriarchaat; het 325 telkens nieuw gezag en de nieuwe lasten; eindelijk de Pauskeuze, die hij éérs met tranen en smeekbeden zocht te ontgaan, toen zuchtend aanvaardde als een voor God te dragen kruis. Geheel dit sobere, weldadige, luisterrijk stijgende leven was op zich

zelf een apologie van de Katholieke Kerk, waarin de nederigen verheven worden, geheel in tegenstelling met de wereld, waar men wel over democratie praat, maar de nederigheid verdrukt. Ware hij eenvoudig pastoor gebleven, slechts een parochie zou zijn heroïsche deugden kennen, maar God riep hem tot het Pauschap en nu kent de heele wereld haar. De eenvoud had zijn hart gaaf gehouden, en op de hoge wacht, die hij ten Vaticane betrokken hield, bleef hij met een onverdroten werkzaamheid jegens de samengestelde belangen der Kerk een voorbeeld ontplooiën van die voorname menselijke en bovenmenselijke deugden, welke de katholieke hiërarchie tot een der bergtoppen van de beschaving maakt. De rijk toegeruste en heldhaftige ziel van dezen Paus zou een verheven legende verdienen, indien hij de legende niet vóór was geweest met de waarheid van zijn leven, dat nu na zijn dood verheerlijkende geschiedenis zal worden.

Zijn door genade en zelftucht geboetseerd karakter, de adel zijns harten, zijn deugd, zijn onverschrokkenheid in de handhaving der beginselen des geloofs en der kerkelijke tucht, al zijn prachtige eigenheden had hij aan zijn verheven roeping overgeleverd en zij hebben hem tot dien harmonieuzen Vader-van-de-Kerk gemaakt, wien thans geleide wordt gegeven naar het mysterie der verheerlijking met gebeden en dankbaarheid en niets dan edele herinneringen. Hebben velen niet geluisterd naar zijn monumentale encyclieken en de beginselkrachtige bewegingen van zijn initiatief, de Katholieken der geheele wereld behouden een onvergankelijk grootsch beeld van dezen hervormer. Hij heeft de Kerk gezuiverd van ontaarde elementen; hij heeft in Frankrijk de millioenen kerkelijke eigendommen die de Staat haar ontstal, veracht om de kerkelijke organisatie ongerept te bewaren; hij heeft vele vooroordeelen onder de Katholieken-zelve aan scherven geslagen, om Christus tot de harten der jeugd toe te laten; hij heeft met een door God verlichte scherpzinnigheid en een door den H. Geest aangewakkerd beginselinstinct de dwalingen van het modernisme opgejaagd; hij deed in zijn eenvoudige heiligheid wondere dingen voor de weergeboorte der christelijken beschaving, die de melaatscheid van vijandige geestesstromingen in Europa tot een levend lijk trachtten te verteren! Nu Europa los staat, de cycloon van den dood rondvaart en een nieuwe toekomst der volkeren in oorlogsnood wordt voorbereid, kan niemand, tenzij God, weten, welke morgen zal geboren worden uit den rouw, die thans over het Katholicisme gevallen is. Het algemeen gebed der Kerk, waarin de zieltogende Paus deze toekomst heeft begeven, moge de religio depopulata tegenhouden, waarmee de teisteringen der wereld ons bedreigen, nu het ignis ardens is uitgebrand. De Kerk rouwt, bidt en boet, maar in alle smart en rampen weet zij zich sterk door het woord van haar Stichter: Non praevalent!

365 **Het Leven van Z.H. Paus PIUS X.**

Jozef Melchior Sarto werd 2 Juni 1835 te Riese geboren uit het huwelijk van Joannes Baptista Sarto en Margaretha Sanson, en kende, tengevolge van de zeer bescheiden, in bijna pijnlijk-drukkende levensomstandigheden, waaronder het godvreezend ouderenpaar met zijn acht kinderen leefde, slechts een jeugd vol ontbering. Zijn ernstig verlangen, priester te worden, maakte dat de altijd blijmoedige en opgewekte knaap, na het lager onderwijs te hebben genoten op de school en een paar jaar te hebben doorgebracht op het gymnasium te Castelfranco, door bemiddeling van den pastoor zijner parochie, den eerw. heer Fusarini, in het jaar 1850 opgenomen werd onder de leerlingen van het seminarie te Padua, waar hij, evenals te Castelfranco, door studieijver, voorbeeldig gedrag en buitengewonen geestesaanleg, steeds de eerste was zijner klasgenooten. Gedurende Jozef's studiën in de wijsbegeerte en in de godgeleerdheid stierf – in het jaar 1852 – zijn vader, zoodat alleen moeder Sarto op den 18en September 1858 het geluk mocht smaken, haren zoon in de kathedraal van Castelfranco tot priester gewijd te zien. Slechts weinige dagen later volgde de benoeming tot kapelaan te Tombolo, waar de eerw. heer Sarto negen jaar zou verblijven, om daarna – op 32-jarigen leeftijd – te worden aangesteld als pastoor te Salzano. Zoo groot de droefheid der Tombolaners was toen zij hun beminnelijken en ijverigen kapelaan zagen vertrekken, zoo groot was de vreugde, waarmede die van Salzano hem ontvingen als hun herder; een herder, die ook daar "alles voor allen" werd, zelfs met versmading van gevaar voor zijn eigen leven te midden eener verwoede cholera-epidemie; een herder, die, door de macht en de innigheid van zijn woord op den kansel een Paulus en Joannes tegelijk, zelfs uit verafgelegene parochiën honderden deed heenstromen naar zijn nederig kerkje, en wiens voorbeeld schier een levend Evangelie was. Mgr. de bisschop van Treviso achtte den eenvoudigen pastoor geroepen tot hooger werkkring. Hij benoemde hem daarom in 1875 tot kanunnik der kathedraal en een weinig later tot zijn vicaris-generaal. Kanunnik Sarto was toen 40 jaar en aarzelde niet, ondanks zijn drukken arbeid aan de bisschoppelijke kanselarij, ook nog een tijdelijke benoeming te aanvaarden tot professor in de kerkelijke geschiedenis

395 aan het groot-seminarie en met de meeste bereidwilligheid te voldoen aan de vele
 verzoeken, die hem allerwegen bereikten, om bij kerkelijke feesten het woord Gods te
 komen verkondigen.

In het najaar van 1884 volgde zijn benoeming tot bisschop van Mantua. Deze benoeming
 werd door geheel het bisdom van Treviso met geestdrift vernomen. Uit dezen tijd
 dateert een anecdote, die wij vermeld vinden in het boek van Graaf de Colleville,
 400 hetwelk aan Pius X kort na zijn verheffing op den Stoel van Sint-Pieter werd
 aangeboden, zoodat de waarheid van het daarin verhaalde als authentiek mag werden
 aangenomen. Eenige dagen na zijn benoeming vertrok Mgr. Sarto naar Padua, ten einde
 aldaar een bezoek te brengen aan Mgr. Callegari, zijn voormaligen leermeester. Mgr.
 Sarto wenschte den eersten ochtend na zijn aankomst te Padua de H. Mis op te dragen
 405 in de kerk van de H. Justina, en diende zich daar – hoogst eenvoudig gekleed – aan
 bij den pastoor der parochie, die vluchtig een blik wierp op het door den bisschop
 van Treviso onderteekende "celebret" of: schriftelijk verlof voor een geestelijke om
 elders de H. Mis te mogen opdragen. "Waar komt gij vandaan?" was de vraag. "Van
 410 Treviso, pastoor," luidde het antwoord. "Welke functie hebt gij daar?" "In 't geheel
 geen functie, pastoor." "Is u dan geen pastoor of kapelaan of assistent?" "Neen,
 mijnheer pastoor, niets van dit alles." "Dat verwondert mij, want er is in Treviso
 toch gebrek aan priesters en gij hebt daar geen functie?" "Neen." "Dat is zonderling!
 Ik ken uw bisschop en als gij het wenscht, zal ik u aan hem aanbevelen. Maar uw
 "celebret" is in orde; gij kunt de H. Mis lezen," luidde de conclusie. Toch belastte
 415 de pastoor een der geestelijken ermede den onbekende gade te slaan en toe te zien hoe
 deze de heilige handeling verrichtte. Toen de Mis geëindigd was, kwam de geestelijke
 mededeeling doen van zijn bevinding; de onbekende priester had gecelebreerd met de
 grootste devotie. "Des te beter!" zeide de pastoor; "ik was toch nog ongerust en
 vreesde dat ik te gemakkelijk verlof had gegeven. Doch toen de priester zijn
 420 dankzegging had verricht, teekende hij – volgens gebruik – zijn naam in het register
 der celebranten – en schreef: "Jozef Sarto, benoemd bisschop van Mantua". Zoodra de
 pastoor dit had vernomen, haastte hij zich zijn illustren bezoeker zijn
 verontschuldiging te komen aanbieden en Mgr. Sarto scheidte niet weinig vermaak in het
 geval. Hij was dien dag de gast in de bisschoppelijke woning te Padua en bleef van
 425 dat oogenblik af met den pastoor van Sinte Justina de meest vriendschappelijke
 betrekkingen onderhouden.

Na op den 10en November 1884 te zijn gepreconiseerd, ontving Mgr. Sarto op den 16en
 van diezelfde maand de bisschoppelijke zalving uit de handen van kardinaal Parocchi,
 die hem zeer hoogschatte. Zijn intrede te Mantua was een ware zegetocht. Aan den
 430 stoet, die den nieuwen bisschop naar de kathedraal geleidde, werd deelgenomen door al
 de geestelijke, burgerlijke, en militaire autoriteiten der stad. De militaire
 muziekkorpsen speelden, en koren van jonge maagden of zangers deden hun liederen
 hooren. En nauwelijks in de kathedraal aangekomen, beklom de bisschop den predikstoel
 om het volk te bedanken voor deze. grootsche, van levendig geloof en oprechte
 435 godsvrucht getuigende ontvangst. En het woord van den nieuwen herder, die reeds van
 zijn eerste priesterjaren af bekend was om echt evangelische welsprekendheid trof
 zijn hoorders zóó diep, dat hij aanstonds aller harten had gewonnen. Toch was het
 geen gemakkelijke taak, welke Leo XIII Mgr. Sarto had opgedragen, door hem te
 belasten met het bestuur van het bisdom. "Episcopum oportet judicare, interpretari,
 440 consecrare, ordinare, offerre, baptizare et confirmare," zegt het "Pontificale
 Romanum", hetwelk de ceremoniën der bisschopswijding bevat. "Een bisschop moet
 richten, uitleggen, consacreeren, wijden, offeren, doopen en vormen." Doch behalve
 deze allernoodzakelijkste plichten, verbonden aan het bisschopsambt, brengt het
 besturen der Kerk Gods – voorzoover deze aan de hoede der bisschoppen afzonderlijk is
 445 toevertrouwd – nog tal van eigenaardige zware verplichtingen en moeilijkheden mede,
 waarvan Mgr. Sarto bij het aanvaarden van den herdersstaf den zwaren druk weldra
 gevoelde. Immers, niet enkel aan de leeken, doch ook aan de geestelijkheid van zijn
 bisdom had de prelaat zijn meest gestrenge aandacht en energie te wijden. Er moest
 krachtig worden hervormd op het gebied der kerkelijke discipline, van het ascetische
 450 leven en van het onderwijs in de seminariën. Er was voor Mantua noodig een regent met
 helder doorzicht, verlichte wijsheid, onverzettelijken wil en meer dan gewonen tact.
 Al deze eigenschappen had Paus Leo XIII in Mgr. Sarto vereenigd gevonden, en toen dan
 ook Z. H. den nieuwen bisschop voor de eerste maal in bijzonder gehoor had ontvangen,
 liet hij zich over den prelaat aldus uit: "Indien men te Mantua den nieuwen bisschop
 455 niet liefheeft, is men daar voor liefde tot een bisschop niet vatbaar, want Mgr.
 Sarto is de meest eerbiedwaardige en meest beminnelijke prelaat, dien ik ken."
 Wat Mgr. Sarto in dezen verheven werkkring deed voor de bevordering van het
 Christelijke leven onder de leeken; voerde verheffing van den priesterlijken geest
 onder zijn clergé; voor de bevordering der katholieke pers; voor de christelijke

460 opvoeding der jeugd; voor de stoffelijke belangen ook zijner diocesanen, – we zouden
 het zelfs niet bij benadering kunnen aangeven, zonder de ons getrokken grenzen der
 beknoptheid te overschrijden. Doch dit mag gezegd worden: inzonderheid als bisschop,
 als zelfstandig bestuurder eener diocese, toonde Mgr. Sarto zich reeds den
 reorganisator, den bestuurder met helderen blik en krachtigen wil, die later, tot de
 465 hoogste waardigheid in de Kerk verheven, zich met den grooten apostel Paulus als taak
 zou opleggen, "alles in Christus te herstellen". Uit het tijdperk van zijn
 bisschoppelijk bestuur te Mantua dateerde Mgr. Sarto's vriendschap met kardinaal
 Parocchi, den lateren vice-kanselier der Kerk, die voor de resultaten van zijn
 herderlijken ijver de grootste bewondering koesterde en hem in 1893 voor den
 470 ongevalligen patriarchalen zetel van Venetië aanbeval aan Paus Leo XIII. Deze nam
 Mgr. Sarto op den 12en Juni van genoemd jaar op in het H. College van kardinalen en
 benoemde hem tevens tot patriarch, welke waardigheid hij tien jaren zou bekleeden.
 Ook als kardinaal en geestelijk Opperhoofd der beroemde Lagunenstad, de Koningin der
 Adriatische Zee, bleef hij voor alles de goede herder, de bisschop naar Gods hart.
 475 Hij was patriarch vooral in dien zin, dat hij er met alle krachten – en met
 schitterend welslagen – naar streefde de liefderijke Vader te zijn der hem
 toevertrouwde zie!en. Dat heden ten dage Venetië met recht bekend staat als een der
 meest met den waren katholieken geest bezielde steden van Italië, is vooral te danken
 480 aan den geestelijken arbeid van patriarch Sarto. Intusschen – ook een ander begaafd
 en ijverig kerkvorst zou waarschijnlijk dit resultaat wel hebben bereikt. Doch wat
 wij wel 'n eenig verschijnsel mogen noemen, dat is de innige verhouding van het volk
 van Venetië tot zijn patriarch, een verhouding als die tusschen herder en kudde en
 die het begrijpelijk maakte hoe het Pius X een zwaar offer kostte van zijn geliefd
 Venetië te scheiden. Wat door de Venetianen zelve over de verhouding tusschen hen en
 485 hun patriarch en over diens werkzaamheid in hun midden geschreven is, klinkt schier
 als een dithyrambe van dankbaarheid en geestdriftige vereering, en het was, of de
 bewoners der oude Dogen-stad gevoelden, dat hen een smartelijk verlies dreigde, toen
 kardinaal Sarto in Juli van het jaar 1903 ter bijwoning van het Conclave naar ome.
 vertrok.

490 Alle katholieke vereenigingen en werkliedenorganisaties stonden aan het station
 geschaard, en met ontroering in de stem sprak de algemeene voorzitter tot den
 vertrekkenden kardinaal: "Wij zullen uwe Eminentie wel niet terugzien, want God heeft
 voor u een hooger ambt weggelegd." Wel antwoordde Mgr. Sarto, dat hij er geen
 oogenblik aan dacht Paus te kunnen worden, zoodat hij zich dan ook maar voorzien had
 495 van een retourbiljet, doch de Venetianen hadden gelijk – de uitslag van de laatste
 stemming van Maandag 3 Augustus was, dat kardinaal Sarto met 50 stemmen (tegenover
 10, uitgebracht op kardinaal Rampolla en 2 op kardinaal Gotti) gekozen werd tot
 opvolger van Leo XIII op den Stoel van Sint-Pieter. "Zoudt ge wel willen gelooven,"
 zeide, kort na de Pauskeuze, kardinaal Gibbons tot een zijner vrienden, "dat juist de
 500 groote bescheidenheid, maar tevens de groote wijsheid, die uit zijn woorden spraken,
 hem meer en meer de aandacht deden trekken van het conclave? Uit zijn woorden leerden
 wij hem nog beter "waardeeren dan uit hetgeen wij van diegenen, welke hem kenden,
 vernamen omtrent zijn arbeid. Toen ik den avond voor zijn verkiezing hem ging
 opzoeken, ten einde te trachten zijn bezwaren te overwinnen, kreeg ik ten slotte
 505 hoop, dat hij wel het hoofd zou buigen." Kardinaal Jozef Sarto heeft het hoofd
 gebogen onder de voor hem duidelijk geworden raadsbesluiten der Goddelijke
 Voorzienigheid.

Het Pauschap van Pius X.

510 Op den Stoel van Petrus toonde hij zich denzelfden onvervaardden strijder voor de
 rechten der Kerk en de verdediging der waarheid. Zóó hooren wij hem, reeds een paar
 maanden na zijn verheffing op den pauselijken troon, op den 2en Dec. 1903 in een
 schrijven aan den president der Fransche republiek een krachtig protest uitbrengen
 tegen de vervolging der kloosterorden, welk protest den 28en April 1904 gevolgd werd
 515 door een ander: dat tegen het officieel bezoek van Loubet aan den koning van Italië.
 Bij de netelige quaestie der bisschopsbenoemingen weigert Pius X, ondanks alle
 tegemoetkomende gezindheid, die hem bezielt, in zake het beginsel toe te geven en het
 recht van den H. Stoel op te offeren, en zoo beleeft Rome op den 25en Febr. 1906 het
 grootsche schouwspel der wijding van een vijftiental bisschoppen, uitverkoren en
 520 geconsacreerd door den Paus zelf, geheel buiten de inmenging der sectarische Fransche
 regeering om. Pius X weet van geen wijken tegenover Frankrijk. Hij houdt in zijn
 Encyclieken "Vehementer Nos" en "Gravissimo Officii" en ook later, ten spijt van alle
 listen en lagen zijner sluwe politieke vijanden, den toestand volkomen zuiver, aldus
 op schitterende wijze elken aanslag op de goddelijke inrichting der Kerk afwerende.
 525 Eenzelfde kloeke standvastigheid openbaart zich in zijn bestrijding van de leeraars

der dwaling. De schorsing van den befaamden Romolo Murri uit de heilige bediening, op den 15en April 1907; de veroordeeling van den modernistischen "Rinnovamente" op den 29sten April; het decreet: "Lamentiabili Sane" op den 4en Juli en vooral de wereldvermaarde Encycliek "Pascendi Dominici Gregis" op den 8en Sept. van datzelfde jaar – het zijn alle feiten en datums, die een onvergetelijke nagedachtenis verzekeren aan het pontificaat van Pius X als aan het voor de Kerk zoo zegenrijk tijdperk van een "brandend vuur", hetwelk verwarmt en loutert, het geestelijke leven der katholieke wereld zuivert en meer en meer doet ontvlammen in begeerte naar het hogere en Hemelsche.

535 Wanneer wij eenigszins aandachtig toezien, blijkt het duidelijk hoe Pius X ook als Paus overeenkomstig zijn geheelen aanleg en karakter de bisschop, de herder gebleven is. Zijn arbeid als drager van het hoogste gezag en van de hoogste macht over de Christenheid was slechts een meer universeele ontplooiing zijner werkzaamheid als bisschop; of omgekeerd – de bisschop van Mantua en de patriarch van Venetië toonden reeds den Paus van later. De Opperpriester, die in den persoon van Pius X den stoel van Petrus beklom, was niet op de eerste plaats de Paus-Koning, de Paus-Staatsman, ofschoon toch de souvereine majesteit van zijn optreden en de wijsheid, waarmede hij de listige aanslagen en berekeningen van de der Kerkvijandig gezinde staatslieden in alle landen wist te doorzien en te verijdelen, den besten diplomaat waardig zouden zijn geweest. Hij was voor alles de goede, bezorgde, waakzame herder, die de zijnen leidt langs veilige wegen en op goede weiden; die hen waarschuwt, beschermt en verdedigt – hij was de algemeene episcopus animarum. Beschouwen we dit feit – reeds hierboven met een enkel woord aangestipt – dog duidelijker in de drie groote daden, die 's Pausen regeering beheerschten en die, ofschoon zich bewegend in verschillende richting, toch alle bezielde werden door dezelfde machtige wilskracht, toch leefden van hetzelfde brandende vuur van ijver voor het geestelijke Huis Gods, de Kerk, met wier opperste leiding op aarde hij belast was. Daar is dan vooreerst de strijd tegen de Fransche sectarissen, de strijd voor de vrijheid en de rechten der Kerk. Gedwongen te kiesen tusschen een verleidelijk en verraderlijk gemaskerd stelsel van quasi-verdraagzaamheid of een toestand van uiterst stoffelijken nood der Kerk, waarbij echter de vrijheid van de hiërarchie onaangestast bleef, aarzelde Pius X geen oogenblik. Wel overwoog hij geruimen tijd, doch nadat eenmaal zijn overtuiging, op zijn beslist verlangen overvloedig voorgelicht door tal van bisschoppen en kardinalen, gevestigd was, kon geen enkele overweging van stoffelijken aard hem weerhouden van hetgeen hij als zijn heiligsten plicht beschouwde.

560 Ter wille van de aardsche goederen kon de Paus niet dulden dat de Kerk in Frankrijk verprotestantscht werd, en wat de behoeften der geestelijkheid betreft, God zelf en het geloof van het Fransche volk zouden op den duur daarin voorzien. Vandaar dat Pius X, op alle verleidelijke voorstellen en sluw gesmede complotten van de vijanden der Kerk, antwoordde met een: "Ga weg Satan!" Een antwoord, teleurstellend misschien voor de zwakke zielen en politieke religieuze knutselaars, doch dat door de toekomst ongetwijfeld ten volle zal worden gerechtvaardigd en door het tegenwoordige reeds gedeeltelijk gerechtvaardigd wordt. Want terwijl de Fransche katholieken zich langzaam organiseren, staat de atheïstische republiek tegenover het vast rondom den H. Stoel aaneengesloten episcopaat met de overgroote meerderheid der getrouwe en zelfopofferende priesterschap – twee elementen, waaruit een nieuw Fransch katholiek geslacht moet opbloeien – machteloos. Eenzelfde verschijnsel nam men waar in Portugal, welks bisschoppen en priesters en trouwe katholieken te midden hunner zware beproevingen krachtig versterkt werden door 's Pausen bemoedigend en levenwekkend woord in de Encycliek "Jamdudum" van 24 Mei. '1911. Daar is vervolgens – wie onzer lezers die de daden van Pius X ook slechts uit de verte heeft gadeslagen weet het niet – 's Pausen strijd tegen het modernisme. De bewonderenswaardige moed des Pausen onder dit opzicht bestond niet in het plechtig en officieel veroordeelen van een of andere grove dwaling, die reeds te voren door alle der zake kundigen als zoodanig werd erkend – zulk een moed hebben alle Pausen als opperste bewaarders en behoeders van den schat der geloofswaarheden getoond.

585 Neen, Pius X tastte in haar hart aan een verleiding, een fijne, een ijle, een subtiele dwaling, die den weg had weten te vinden zelfs tot het hart van sommige buitengewoon begaafde en edele menschen. Uit de houding van velen, die sinds een twintigtal jaren een reactie hadden gevoerd tegen het grove materialisme, uit het optreden van zooveel vage spiritualisten en de idealisten van nature, bleek dat zij van den eeredienst hunner eigene inzichten en van hun buitensporig intellectualisme geen afstand hadden gedaan en dat zij de Kerk wilden hervormen naar hun opvatting en tusschen hare leerstukken en het ongeloof van den modernen tijd een compromis wilden tot stand brengen, waardoor – vooral tengevolge der gretige medewerking van al de hoovaardige, verwaande en quasi-wetenschappelijke elementen, die de Kerk, in zooverre

595 zij een maatschappij is van mensen, in haren schoot bergt – aan de geopenbaarde
 bovennatuurlijke waarheden op de meest schermende wijze de hand werd geslagen en een
 poging werd aangewend om de diepste fundamenteën der Kerk als Goddelijke instelling te
 ondergraven. Aan het pontificaat van Pius X was het voorbestemd dezen aanval op de
 Kerk – helaas in de Kerk zelve! – te moeten verdragen, doch het was ook 's Pausen
 roemrijke zending dien aanval af te slaan. Men heeft van niet-katholieke ongeloovige
 en van zoogenaamd-katholieke modernistische zijde den Paus naar aanleiding van dit
 optreden geen ongepaste kritiek, jazelfs geen smaadwoorden gespaard. De storm ging
 600 over de rots van Petrus, waarop Pius X het monster tegemoet trad en het neervelde,
 heen, zonder den Paus of de wetenschap in de Katholieke kerk te deren en indien er
 ook al nog modernisten of modernistisch aangelegde geesten gevonden worden – het
 modernisme als georganiseerd leerstelsel heeft opgehouden te bestaan. Kortzichtigten
 en kleingelovigen mochten misschien schrikken over het onvervaard optreden des
 605 Pausen en meenen dat daardoor geesten en gemoederen van de Kerk vervreemd zouden
 worden, die wellicht tot haar zouden zijn gekomen, indien men hun het toetreden
 gemakkelijker had gemaakt... Pius X ging recht zijnen weg en juist deze angst en di
 alarmgeroep van zekere zijde bewezen hem hoe diep het kwaad, dat hij uitroeien wilde,
 reeds wortel geschoten en hoe wijd het zich in het rond vertakt had. Daarom juist
 610 moest hij met des te meer geestkracht en volharding dit kwaad bestrijden. Hij gaf de
 voorkeur aan een kleiner aantal Katholieken, maar die trouw hielden aan de leer, dan
 aan een menigte, die wel met de lippen het "Credo" herhaalde, doch toonde de kracht
 daarvan niet te kennen.

Bij zijn poging om de dingen dezer wereld in Christus te herstellen, trachtte hij
 615 allereerst de kracht te bewaren van het "zout der aarde", een glanzende helderheid te
 verzekeren aan het "licht der wereld" en daarom de geestelijkheid te zuiveren van
 elken modernistischen zuurdeesem. Zóó ging op 4 Aug. 1908 van het Vaticaan tot de
 geestelijkheid der geheele wereld de vermaning uit om haren staat met ware
 priesterlijke deugd en heiligheid te beleven. Zóó kwam het "Motu Proprio" Sacrorum
 620 Antistitum over den anti-modernisteneed op 1 Sept. 1910 in de wereld. Bezield door
 denzelfden geest veroordeelde hij bij schrijven van Augustus 1910, in de bekende
 Fransche vereeniging de "Sillon" het modernisme op maatschappelijk gebied en daarmede
 alle democratische strevingen, die zich trachtten te onttrekken aan den leidenden
 invloed der Kerk. Ook onder dit opzicht toonde de Paus zich ervan overtuigd dat een
 625 kleine schare Katholieken, onvervaard, met open vizier en hoogopgeheven banier in
 vereeniging met Paus en bisschoppen strijdend voor het welzijn des volks, de voorkeur
 verdient boven een geheel leger van dezulken die, hun Katholiek karakter kwalijk
 durvende bekennen, tot het volk gaan zonder den zegen der Kerk, maar met de leeken
 zegen der democratie. Ook de gevaren van het literaire modernisme, van de ongeloovige
 630 denkbeelden, verborgen onder de bloemen der letterkundige schoonheid, werden door
 Pius X aangewezen en als doodelijk voor de zielen veroordeeld. Uit welke bron nu
 moesten de Katholieken de kracht putten die hen vervullen zou zóó, dat zij inderdaad
 overeenkomstig den geest des Pausen, opgewekt tot een verhoogd Christelijk leven,
 konden wandelen, waardig de roeping waartoe zij zijn uitverkoren? Pius' decreten over
 635 het aanbevelenswaardige der dagelijksche H. Communie en over de vervroegde eerste H.
 Communie der kinderen ("Quam Singulari", 8 Aug. 1910) gaven daarop het antwoord. Deze
 decreten hebben de godvruchtige practijk der eerste Christenen wederom in herinnering
 gebracht en alle bezwaren, welke de laksheid of de sleur der gewoonte er tegen in kon
 640 brengen, zorgvuldig nagegaan en op de meest afdoende wijze weerlegd. Het hogere
 goed, hetwelk uit de toepassing van het decreet betreffende de eerste Communie volgt:
 het bewaren van de onschuld des Doopsels, heeft alle bedenkingen overwonnen. De Paus
 wilde geen half-christelijke geslachten opvoeden, doch Christenen in merg en been en
 apostelen voor het Christendom. Alle katholieke organisaties moesten zich, volgens
 645 den wensch des Pausen vormen of hervormen op bovennatuurlijken grondslag (zijn
 schrijven "Singulari quadam caritate", gericht tot de Duitsche bisschoppen in Nov.
 1912, maakte aan den twist over de confessioneele en inlerconfessioneele
 vakvereenigingen in Duitschland een einde); niet de half en half practiseerende of
 ternauwernood geloovige Katholieken zouden de wereld kunnen redden, doch slechts die
 650 mannen en die vereenigingen van mannen, welke zich vast betoonden in de leer, en die
 de kracht om een voorbeeld te zijn voor alle anderen zouden putten uit het veelvuldig
 gebruik der H. Eucharistie.

Op inderdaad vaderlijke wijze verwaardigde zich de Vader der Christenheid, de
 plaatsbekleeder van den Goddelijken Kindervriend, meermalen aan zeer jeugdige
 kinderen, die zich met goedvinden of onder aansporing hunner geestelijke leidlieden
 655 naar aanleiding van het decreet betreffende de vervroegde Eerste H. Communie in een
 schrijven van dankbetuiging tot Hem hadden gewend, een eigenhandig geschreven
 gelukwensch en aansporing te doen toekomen, en het teekent ongetwijfeld de eenvoudige

660 en beminnelijke persoonlijkheid van den goeden Paus, "il buon Papa", zooals de Romeinen Pius X aanstonds na zijn verheffing op den Stoel van Sint Pieter noemden, wanneer we denzelfden onvervaardden strijder voor de vrijheid der Kerk, voor de rechten der hiërarchie en voor de ongereptheid van den schat der aan de Kerk toevertrouwde Goddelijke waarheden, denzelfden opperpriester, die den Leeuw van Sint Marcus in zijn wapen voerde en die overal waar de draak van het ongeloof of het zedenbederf te bestrijden viel, optrad als een andere Michaël, op den 2en Sept. 1910

665 aan een Fransch knaapje, Gerard van den Brouque te Desvres – Pas-du-Calais – het volgende zien schrijven: "Mijn beste Gerard, Uw briefje heeft mij inderdaad troost geschonken, omdat, gelijk de Psalmist zegt, God volmaakten lof ontvangt uit den mond der kinderen, daar Hij zelf hun tong bestiert. Het is dan ook God zelf voorzeker geweest die het besluit betreffende de eerste H. Communie der kinderen heeft gewild.

670 Ik dank u voor den troost dien gij mij verschaft en nog meer voor de gebeden, welke gij voor mij tot onzen goeden Verlosser zult opzenden, wanneer gij over eenige dagen Hem in de H. Communie ontvangen zult. Uit dankbaarheid zend ik u ter gelegenheid van dit feest een kleine herinnering en zal voor u bidden, opdat zij ertoe moge bijdragen u steeds braaf en deugdzaam te doen zijn als op dien dag, óók tot troost van allen

675 dien dierbaar zijn. Intusschen verleen ik aan u, mijn besten Gerard, aan uwe geliefde ouders, aan uwen goeden broeder en aan al de kinderen van Frankrijk, opdat zij u mogen navolgen in het vroegtijdig doen hunner eerste H. Communie, ten einde hun liefde tot den Heer Jesus te bewijzen, met bijzondere genegenheid den Apostolischen Zegen. Uit het Vaticaan 2 Sept. 1910 Pius PP. X." Aan Gerard van den Brouque ten

680 huize zijner ouder Devres (Pas-de-Calais). De machtige bestuurder der Kerk Gods met zijn klaren, scherpen blik en zijn bewonderenswaardige geestkracht, die hem op 26 Mei 1910 met apostolische onvervaardheid de zooveel besproken en om haar krachtige veroordeeling der dwalingen van het Protestantisme in Duitschland zoo sterk aangevochten Borromaeus-Encycliek

685 deed uitvaardigen, en die op den 26en December van datzelfde jaar zijn Encycliek tot de Oostersche bisschoppen richtte ter veroordeeling van theologische en historische dwalingen door een der meest voorbeeldige en aan het hart des H. Vaders dierbare geestelijke zonen der Kerk, prins Max van Saksen te goeder trouw doch te kwader ure verkondigd – de elfde forsche verdediger van den hem ter bewaring toevertrouwd

690 schat des geloofs, betoonde zich bij herhaling een teeder vaderlijk gezind kindervriend. Daarvan weten de duizenden jeugdige communicanten te verhalen die in den loop der jaren tot Hem in audiëntie werden toegelaten, en tot wie Hij zijn aangrijpende, van den zoeten geur des Evangelies geheel doortrokken toespraken en vriendelijke vermaningen richtte. Daarvan kunnen zelfs de katholieke jongelieden van

695 rijperen leeftijd getuigen, wier spelen Hij door den geest van het Christendom geadeld wenschte te zien, als een middel tot het behoud der deugd, als een der vele en velerlei wegen waarlangs hij voor geheel de wereld zijn verheven doel trachtte te bereiken: alles te herstellen in Christus. Instaurare omnia in Christo! Om die hooge leuze te verwezenlijken bracht Pius X op het meer eigenlijke erf der Kerk-zelve een

700 hervorming tot stand, voor het oog der buitenwereld misschien niet zóó indrukwekkend, doch die daarom niet minder dan de beide daarstraks genoemde groote daden van dit pontificaat van den Paus buitengewone geestkracht en waren moed eischte. Wij bedoelen: de codificatie van het kerkelijk recht en de hervorming der Curie. Reeds gedurende zijn veeljarig episcopaat had zich bij kardinaal Sarto de overtuiging

705 gevestigd dat er op het organisch gebied der Kerk ernstige hervormingen dienden te worden ingevoerd, dat de discipline onder de geestelijkheid diende te worden verscherpt, de priesterlijke geest in de seminaries moest worden versterkt en dat daartoe een geheel stelsel van nieuwe bepalingen en voorschriften diende te worden

710 uitvaardigd. Vandaar dat Pius X niet lang draalde om, na tegen de vijanden van buiten en tegen die in den schoot der Kerk zelve te zijn getreden, in de Kerk voor de goeden een beter bestuur, een snellere, minder omslachtige en minder kostbare wetgeving in te voeren. Reeds in 1815, ten tijde van kardinaal Sala, waren er onder dit opzicht initiatieven

715 genomen en plannen gevormd, doch bij initiatieven en plannen was het gebleven. Niemand durfde raken aan het raderwerk dat, ondanks zijn gebreken, om zijn hoogen ouderdom eerbied inboezemde. Paus Pius X sloeg vastberaden de hand aan het werk en slaagde erin binnen vijf jaren de geweldige taak van deze hervorming der inwendige kerkelijke wetgeving tot een gelukkig einde te brengen, aldus brekende met tal van

720 gewoonten en traditiën, die misschien veeleer den naam verdienden van misbruiken, terecht mocht dan ook deze grootsche en met succes volbrachte taak vermeld worden op een der medailles, die jaarlijks plegen geslagen te worden ter vermelding van de sinds een vorig jaar meest betekenisvolle pauselijke regeeringsdaad. De gedenkpenning, waardoor deze hervorming van het kerkelijk recht vereeuwigd werd,

725 stelt een figuur voor, die den Opperpriester een boek overhandigt, waarop staat
 geschreven: "Sapienti Consilio", de beginwoorden der constitutie van 29 Juni 1908,
 waarbij de ingrijpende maatregelen tot hervorming der pauselijke curie werden
 vastgesteld. Op den gedenkpenning is Z. H. omringd door twee kardinalen, een lid van
 de Orde der Predikheeren en een kamerheer, die als 't ware ooggetuigen zijn der
 invoering van bovengenoemde constitutie. Het randschrift verkondigt den lof dezer
 730 gewichtige regeeringsdaad: "Romanae curiae ordinatio decernitur." Krachtens dezelfde
 hierboven genoemde constitutie werd ook in ons land – evenals in Engeland en elders –
 de katholieke hiërarchie onttrokken aan het bestuur van de Congregatie der Propaganda
 en gesteld onder het beheer der Romeinsche curie. Voor het katholieke Nederland
 bebroonde – behoeven wij er nog aan te herinneren? – Pius X deze hervorming door de
 735 benoeming van een Nederlandschen kardinaal, een sinds eeuwen ongekend feit. Van de
 mildheid van Pius X en tevens van den practischen geest, welke deze uiting van
 goedheid des harten bij den grooten Paus leidde getuigen zijn vorstelijke giften –
 ondanks de bekrompen geldelijken toestand waarin de H. Stoel zich bevindt – bij
 gelegenheid van groote rampen zooals bijv. de overstroming in Spanje en, vooral, de
 740 aardbeving die 'n paar jaar geleden Italië teisterde. Omtrent hetgeen Pius X deed
 voor de slachtoffers dezer groote aardbeving in Sicilië en Calabrië verscheen ter
 Vaticaanse drukkerij een werkje, hetwelk aan de geheele Zuid-Italiaansche pers, ook
 aan de liberale, woorden van lof en dank ontlokte. Zoo bijv. schreef de van clericale
 neigingen allesbehalve verdachte "Giornale di Sicilia" in een hoofdartikel:
 745 "Nooit misschien is eenig werk van onverwijld en volhardend hulpbetoon met zulk een
 diep stilzwijgen verricht. Te Rome zijn tal van comité's, door de Regeering, de
 gemeente of particulieren gevormd, druk in de weer geweest, om elkander met ijdel
 vertoon gekwetsten en vluchtelingen af te winnen. Het ontbrak daar niet aan geschrijf
 en gewrijf, polemieken en twistredenen over de beste manier van hulpverlening. Maar
 750 tegelijkertijd opende zich de toevluchtsoorden van het Vaticaan, zonder dat de deuren
 ook maar piepten, en liefdevol namen zij de overgebleven slachtoffers op. Dit zagen
 wij met onze eigen oogen, zooals wij ook in Sicilië en Calabrië aanschouwden, hoe als
 bij tooverslag ontelbare paviljoens uit den grond verrezen, nu eens voor gewonden of
 voor weeskinderen, dan voor allerlei bureaux van liefdadigheid. Maar dat alles
 755 geschiedde zonder rumoer. 't Was juist door middel van die bedaarde stilte, dat de
 ondersteuning, door het Vaticaan verleend, zóó snelwerkend en zóó afdoende is
 geweest." Tot hiertoe het liberale hoofdorgaan van Palermo, dat ten slotte nog met
 voldoening opmerkte, dat, terwijl niemand er aan dacht, den Paus rekenschap te vragen
 omtrent de wijze, waarop het door den H. Stoel ontvangen geld ten bate der
 760 aardbevinglijders besteed is, niettemin in de kleinste bijzonderheden openbaar
 rekening en verantwoording werd afgelegd. Al staat er ook geschreven, dat de
 rechterhand niet weten mag, wat de linkerhand doet, in dit geval moest toch de
 bescheidenheid wijken voor de waarheid, in wier licht de ongeëvenaarde organisatie
 der Katholieke Kerk en de bij uitnemendheid practische zin van Pius X aldus wederom
 765 hoog op den kandelaar kwamen te staan.
 De zorg voor de zuiver-geestelijke behoeften der Kerk deed Pius X onder geen enkel
 opzicht die voor eenig ander gebied – waar zij zich ook openbaarden en onder welke
 vormen, vergeten. Zóó zien wij hem aan de pauselijke Apollinaris-universiteit een
 zetel oprichten voor de Assyrische taal; aan de Benedictijnen de herziening opdragen
 770 der Vulgata; de wereldsche muziek uit de kerk verbannen en den ouden Gregoriaanschen
 zang in volle eere herstellen; het onderwijs in het Hebreeuwsch in de groot-
 seminaries voorschrijven als verplichting en de internationale wetenschappelijke
 vereeniging stichten, benevens – in de Encycliek over den H. Anselmus, April 1909 –
 een Bijbelsche universiteit in het leven roepen, alle maatregelen en daden van zeer
 775 uiteenlopend karakter, door het gebied waarop zij zich bewegen en de moeilijkheden
 welke zij te overwinnen boden; doch die alle toch ook leidden in eenzelfde richting
 en naar eenzelfde doel: de practische bevordering van den vooruitgang der wetenschap
 hand aan hand met de godsvrucht onder de geestelijkheid. Hier is het ook de plaats om
 te gewagen van de herziening van den katechismus. In een schrijven, gericht tot den
 780 kardinaal-vicaris der Eeuwige Stad verordende Pius X de uitgave van een katechismus
 van korteren inhoud dan de bekende oude Romeinsche katechismus van Bellarminus en
 meer overeenkomstig de behoeften van den tijd. De Encycliek "Supremi disciplinae" van
 2 Juli 1911 verminderde, rekening houdende met de sociale toestanden van den
 nieuweren tijd, het getal der dagen, waarop de Katholieken op straffe van zonde
 785 verplicht zouden zijn de H. Mis bij te wonen en zich te onthouden van slafelijken
 arbeid, terwijl in het Moto Proprio "Divino Afflatu" van Nov. 1911 voor het
 Breviergebed der priesters de psalmverdeeling eener eeuwenoude traditie gewijzigd
 werd. Ziedaar een lange reeks ingrijpende hervormingen, moedig ondernomen, deels op
 de meeste besliste wijze bevolen, deels dringend aangeraden, en die naast de

790 roemrijke, sterke figuren van Benedictus XIV, Pius V, Gregorius VII en Gregorius den
Groote, Pius X "alles in Christus herstellende" krachtig op den voorgrond doen
treden.

Wij kunnen hier – uit den aard der zaak – herinneren aan slechts eenige der meest
bekende feiten van Paus Pius' pontificaat. Het zou echter verkeerd zijn daaruit te
795 besluiten dat de overleden opperpriester zich alleen – of zelfs voornamelijk – in
aangelegenheden van groote beteekenis een onvervaard, met de meest moderne
omstandigheden destijds zoowel als met de oudste en eerbiedwaardigste gebruiken der
Kerk rekening houdend hervormer betoonde. Hij was dit in de dagelijksche practijk van
zijn bestuur evengoed als bij de uitoefening der groote verplichtingen van zijn
800 verheven ambt, in de gedetailleerde uitwerking en toepassing der door hem noodig
geachte middelen, als bij het aan de wereld verkondigen zijner hooge idealen.
Herinnert men zich – om maar iets te noemen – wellicht nog de verbazing, gewekt door
de benoeming van den jeugdigen Mgr. Merry del Val, den voorzitter van de Academie
voor adellijke geestelijken, tot kardinaal-staatssecretaris? Wel een uitnemend
805 bekwaam, toegewijd en tactvol dienaar en medewerker bij het bestuur der H. Kerk vond
Pius X in den jongsten der door hem benoemde kardinalen! Maar op het eerste oogenblik
– welk een doortastend initiatief! Welk een majestueus voorbijzien van oude – en in
het oog van den machtigen bestuurder op den stoel van Sint Pieter: verouderde –
gebruiken! Om nog een daad van sterk-sprekend initiatief in herinnering te brengen
810 mogen we voorzeker wijzen op de benoeming van een Dominicaner kloosterling op den
nuntiatuspost te München. Pater Frühwirth had geen diplomatieke loopbaan achter
zich en zijn groote administratieve talenten waren slechts gewijd geworden aan de
belangen zijner orde.

Doch Pius X had, als patriarch van Venetië, den energieke Predikheer leeren kennen
815 en waardeeren, en vandaar dat Zijne Heiligheid, ook hier brekende met de gewoonte,
pater Frühwirth benoemde – enkel en alleen wijl deze daarvoor de geëischte
hoedanigheden bleek te bezitten – op een post, waarvan de bezetting, met het oog op
destijds in Duitschland heerschende eigenaardige moeilijke kerkelijke toestanden
(o.a. een gevaarlijke geest van modernisme in sommige intellectueele katholieke
820 kringen) buitengewone energie vereisen te en buitengewoon beleid tevens. Deze en
dergelijke gevallen deden in tot oordeelen bevoegde kringen met bewondering
verklaren, dat Pius X met scherpzinnige berekening en beslist welslagen "van
diplomaten bisschoppen en van bisschoppen diplomaten" maakte. Met welk een stalen
volharding de Paus voortging te arbeiden ter bereiking zijner hooge idealen, moge
825 o.a. blijken uit het feit, dat na het eerste decreet van 1905, waarbij Pius X de
wereld verbaasde met zijne opvatting der dagelijksche H. Communie, niet minder dan
zestien officieele documenten van den H. Stoel uitgingen alle gericht op het doel: de
bevordering van die heilige gewoonte. Zij vestigden de aandacht der bisschoppen,
priesters, ouders en opvoeders op de noodzakelijkheid om in die richting een werkzaam
830 apostolaat uit te oefenen. Twee uitspraken van den H. Stoel hadden betrekking op de
vergemakkelijking van het Decreet over de dagelijksche H. Communie. Niet het minst
merkwaardig, ofschoon misschien het minst opgemerkt, was de constitutie van Pius X,
waarbij Z. H. verschillende moeilijkheden wegnam voor Oosterlingen en Westerlingen
bij het ontvangen der H. Communie. De Oosterling mocht vroeger de H. Communie slechts
835 ontvangen onder de gedaante van ongedeesemd brood. Thans mogen en Oosterlingen en
Westerlingen over dat beletsel heenstappen en vrijelijk de H. Communie ontvangen in
elkanders kerken, mits het zij in een katholieke kerk. Met eenzelfde doortastendheid
trad Z. H. op waar het betref de handhaving van de rechten der Kerk en van den H.
Stoel, (men denke o.a. aan het bekende Motu Proprio "Quantavis diligentia", waarin de
840 Paus herinnerde aan het, krachtens de kanonieke wetten, uitsluitend aan de Kerk
toekomend recht om priesters voor de rechtbank te dagen) alsmede de houding, in deze
gewichtige aangelegenheid aan te nemen door de katholieke pers op de eerste plaats in
Italië.

Ter vermaning van deze laatste deed Pius X op 1 Juli 1911 zijn stem hooren in een
845 schrijven aan kardinaal Ferrari en de Lombardische bisschoppen. "Gij begrijpt,
geliefde Zoon", zoo sprak de Paus, "dat onze woorden doelen op het streven van die
Katholieken, die, door een ijdele hoop misleid, de geloovigen zouden willen doen
insluimeren en verlammen, niet lettend op de heilige rechten van den godsdienst en
van den Apostolischen Stoel, of minstens niet genoeg daaraan denkend. Zij zullen de
850 katholieke zaak groote schade doen, als niet intijds de werkzaamheid der Opperherders
er zich tegen verzet. Niet weinig kunnen behulpzaam zijn de dagbladen en
volkstijdschriften en de goedgeregelde vereenigingen van Katholieken. Dat behoeft
geen betoog. Terecht hebt Gij daarom besloten gebruik te maken van die hulp, om de
geloovigen te onderrichten en op te wekken en ze aan te sporen tot dien heilzamen
855 arbeid Terwijl Wij dit echter goedkeuren, vermanen Wij tegelijkertijd, dat gij

nauwkeurig toeziet, dat zij, die deze tijdschriften schrijven, in het verdedigen en verbreiden der katholieke leer niet alleen nooit afwijken van het leergezag der Kerk, maar in alles zoo gewetensvol mogelijk luisteren naar de verklaringen van den Apostolischen Stoel. Hiervan toch moet ieder uwer overtuigd zijn, dat sommige bladen, die gewoon zijn den Katholieken aan te raden, dat zij de rampen, der Kerk aangedaan door hen, die met omverwerping der bestaande toestanden, de hulpmiddelen der Kerk hebben vernietigd en hare vrijheid hebben verkracht, niet te zwaar moeten opnemen; – bladen, die geen acht geven op den droevigen toestand, waarin de H. Stoel verkeert en er niets om geven, zoo de vijanden nog erger dingen op het getouw zetten; – bladen, die er zich met heeler harte op toeleggen het vernuft en de rechtzinnigheid te verheffen van schrijvers, wier geschriften, zoo men ze goed nagaat, blijken over te loopen van fouten en allerverderfelijkste dwalingen; – bladen eindelijk, die onder den naam van katholiek, waarmede zij zich tooien, de huizen gemakkelijker binnendringen, door aller handen gaan, door allen lichtelijk gelezen worden, ook zelfs door geestelijken, – weest ervan overtuigd, dat zulke bladen meer kwaad doen aan het oordeel der Katholieken en aan hunne onderworpenheid dan bladen, die openlijk zich vijandig aan de Kerk betoonen."

Men herinnert zich wellicht nog, hoe in verband hiermede, volgde de openlijke berisping van en waarschuwing tegen een vijftal katholieke Italiaansche bladen van de Romeinsche Uitgevers-maatschappij, de "Società Editrice Romana". "Om het misverstand weg te nemen, zoo luidde het, dat eenige dagbladen onder de geestelijkheid en de geloovigen te weeg brengen, geldt de verklaring, dat de H. Stoel niet als overeenkomstig de pauselijke leiding erkent de (vijf bovengenoemde) dagbladen en andere van dezelfde soort, hoedanig ook de bedoeling moge zijn van sommige uitstekende personen, die hen besturen en ondersteunen". De bedoelde bladen zetten hun lezers een slappe kost, een soort water-en-melk-Katholicisme voor. De H. Stoel had immers herhaaldelijk verklaard, dat Zijn volle onafhankelijkheid en vrijheid steeds van overwegend belang blijft voor Italië's Katholieken. Maar de bladen der "Società" deden .geregeld alsof er nauwelijks een Romeinsche quaestie bestond. De H. Stoel keurde voorshands de vorming van een katholieke Staatspartij in het Parlement en in den lande meermalen af. Maar de "Corriere" en zijne volgelingen namen blijkbaar de vorming zulk eener Staatspartij als einddoel in hun vizier. Pius X stelde uitdrukkelijk de katholieke actie in Italië onder de leiding en het toezicht der kerkelijke overheid. Maar de lijfbladen der "Società" riepen een algemeene beweging onder de Katholieken tevoorschijn, naast en onafhankelijk van deze officieel erkende katholieke actie. Op die manier werd een groot misverstand onvermijdelijk. Dit werd door de ruiterslijke waarschuwing der Acta opgeheven. De Italiaansche Katholieken te eenenmale weten nu, waaraan zij voortaan zich te houden hebben. De kort daarop gevolgde weigering der Italiaansche regeering om haar goedkeuring (het zoogenaamde "exequatur") te hechten aan de benoeming van Mgr. Caron tot aartsbisschop van Genua, deed den H. Vader – 22 Febr. 1913 – opnieuw een krachtig protest uitbrengen tegen het geweld door den Staat uitgeoefend over de Kerk, een protest, waaraan zelfs de anti-katholieke pers in Italië om vorm en inhoud zooveel gewicht toekende, dat zij het ten volle in hare kolommen opnam en er uitvoerige beschouwingen aan wijdde.

Ten einde een onduldbaar ingrijpen van den Staat in de meest-innerlijke aangelegenheden der Kerk – zooals het optreden van Oostenrijk ter gelegenheid van het vorige Conclave – voortaan onmogelijk te maken, vaardigde Pius X reeds in het eerste jaar van zijn pontificaat – op 20 Januari 1904 – de constitutie uit, beginnende met de woorden "Commisum Nobis", waarbij de strengste maatregelen werden voorgeschreven ter voorkoming van het feit dat eenige kardinaal voortaan in opdracht eener vreemde mogendheid zou trachten de verkiesing – door het H. College – van een bepaalden persoon tot de hoogste waardigheid in de Kerk te verhinderen of te bemoeilijken. Deze constitutie werd echter eerst in het jaar 1909 gepubliceerd en aangevuld door besluiten, waaromtrent de Paus bepaalde dat zij eerst na zijn dood bekend zouden mogen worden en die dus bij het is te verwachten Conclave voor het eerst in werking zullen treden. Het Pausschap van Pius X biedt aan den geschiedschrijver twee heuglijke gebeurtenissen te vermelden: de viering van 's Pausen gouden priesterfeest in November 1908 – toen de staatshoofden van bijna alle landen der beschaafde wereld door het zenden van buitengewone gezantschappen of van schriftelijke gelukwenschen deelnamen aan de vreugde des H. Vaders en der Katholieken – en die van het zestiende eeuwfeest van de vrijheid der Kerk, ter gelegenheid waar Z. H. aan de katholieke wereld de gewone geestelijke gunst verleende van den jubilé-aflaat. Ook bij deze laatste openbare gebeurtenis zijns levens vergat Pius X zich zelf voor den dienst en den luister van Gods Kerk. Door geen gezondheidsredenen lieten zich bedwingen de gloed en de kracht van zijn geloof, een geloof, dat bergen kon verzetten; dat hem steeds in alle richtingen deed streven naar het hoogste zonder angstvallige

berekening van het meer of minder groote der te overwinnen moeilijkheden; dat hem bij al zijn daden leidde niet volgens de bedenksele van louter menschelijke wijsheid, doch volgens de leering die uitgaat van het Woord Gods en het Kruis. Men heeft
925 verhaald – een officieele lezing ervan werd, voor zooverre wij weten, nooit gegeven – dat Pius X eens, met een bisschop, die door hem in gehoor ontvangen werd, sprekende over de moeilijke tijdsomstandigheden, op het crucifix wijzende, zeide: "Politica nostra crux est!" "Onze politiek is het kruis." Gesproken of niet – het is een woord dat Pius X waardig was en hem karakteriseerde, evenals zijn aan de H. Schrift
930 ontleende (II Paral. XX. 12) vermaning op 22 Februari gericht tot de pelgrims van Genua: "Cum ignoramus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad Dominum: Indien wij niet weten wat te doen, dan hebben wij dit alleen nog over, dat wij onze oogen richten tot den Heer."
Dit teekent den man van geloof, die, sterker dan de kloeke man van Horatius, zich
935 tegen een wereld van moeilijkheden opgewassen gevoelde; die, wars van alle halve middelen, steeds met vaste hand alle op te lossen vraagstukken in het hart greep en de door hem noodig geoordeelde maatregelen bij zijn streven om "alles in Christus te herstellen" doorzette met al de stuwkracht van zijn verheven gezag. In de geschiedenis der Kerk zal de figuur van Paus Pius X blijven voortleven als die van
940 een man, wiens kloosterlijke deugden apostolische ijver, wiens diepe godsvrucht, levendig geloof, buitengewone geestkracht en stichtend voorbeeld op hem ten volle van toepassing maakten de woorden uit het kerkelijk Officie der Belijders:
"Hic vir despiciens mundum et terrena triumphans "Divitias coelo condidit ore manu."
Deze man, die de wereld geringschatte en over de dingen dezer aarde zegevierde, heeft
945 voor den hemel schatten vergaderd met woord en daad.

De Pauskeuze.

Nu door het overlijden van onzen zoozeer geliefden Paus Pius X de verkiezing van een opvolger noodig is, meenen wij onzen lezers een dienst te bewijzen met een uitvoerige
950 mededeeling van de ceremoniën na den dood des Pausen en over de wijze, waarop de Pauskeuze geschiedt.

De Kardinaal-Kamerling.

Wanneer een Paus overleden is, wordt dit onverwijld aan den kardinaal-kamerling der Roomsche Kerk (te onderscheiden van dien van het H. College) medegedeeld; deze,
955 gevolgd door de geestelijke kamerheeren, (niet de leekenkamerheeren met de cappa en spada) nadert de sponde van den afgestorvene, en roept hem driemaal bij zijn doop- en geslachtsnaam. Heeft de kardinaal zich op deze wijze van het afsterven des Pausen overtuigd, dan laat hij door den notaris der apostolische kamer daarvan een protocol
960 opstellen, neemt den visschersring in ontvangst, en doet zich door den protonotarius en vice-kanselier der Roomsche Kerk den stempel overhandigen, waarmede de pauselijke bullen worden gezegeld. Hierop begeeft hij zich in plechtigen optocht, vergezeld door de zwitsersche lijfwacht in de straten van Rome, laat de groote klok op het kapitoool luiden 1) als een openbaar teeken van den dood des Pausen, en doet zich hierdoor
965 kennen als regent ad interim voor alle zaken, die niet aan het onmiddellijk gezag van den H. Vader onderworpen zijn. Alle kerkelijke gerechtshoven worden gesloten, geen Bullen meer uitgevaardigd, geen gewone congregatiën der kardinalen meer gehouden. Alleen zet de groot-poenitentiarius naast den kardinaal-kamerling, die de hoogste rechtsmacht uitoefent, zijne ambtsbezigheid voort; laatstgenoemde roept de in Rome
970 aanwezige kardinalen op, om met hen over de voorloopige werkzaamheden der Regeering ad interim te beraadslagen en een besluit te nemen. De voorloopige Regeering komt in handen van den kardinaal-kamerling, terzijde gestaan door drie kardinalen, gekozen uit de drie verschillende afdeelingen, die om de drie dagen volgens anciënniteit afwisselen. 1) Deze openbare plechtigheden hebben thans, nu Rome aan het pauselijk
975 bestuur ontweldigd is, natuurlijk geen plaats kunnen vinden.

Het lijk des Pausen.

Vier en twintig uren na den dood des Pausen wordt het lijk, dat dadelijk na het afsterven gebalsemd is, in een voorzaal van het Vaticaan onder een baldakijn op een
980 praalbed gelegd; vooraf worden echter de ingewanden van den overledene naar de kerk van de H.H. Vincentius en Anastasius bij de fontein Trevi overgebracht, en aldaar in de graftombe bijgezet, die door Benedictus XIV voor zich en zijn opvolgers opgericht is. Het lijk zelf wordt met groote plechtigheid in de kapel van het H. Sacrament in de St. Pieter overgeplaatst, en dat wel dermate, dat de voeten des Pausen buiten het
985 hek steken, dat de kapel afsluit, opdat zij door de geloovigen zouden kunnen worden gekust. Op den avond van den derden dag geschiedt de bijzetting in de daar tegenover gelegen koorkapel, in tegenwoordigheid der kardinalen. Eerst wordt de absolutie

verricht, vervolgens legt men het stoffelijk overschot, benevens een zak, waarin
 990 zooveel gouden, zilveren en koperen medailles zijn, als de Paus jaren geregeerd
 heeft, in een eerste kist van cypressenhout; om deze kist komt een andere van lood,
 voorzien van het gewone opschrift en het wapen van den overledene, en beide worden in
 een derde gezet van gewoon hout. Vervolgens brengt met het lijk in de nis tegenover
 de deur, die tot de kleedkamer der pauselijke zangers, rechts naast de koorkapel,
 995 toegang verleent, en bewaart het daarin zoolang, totdat men voor den overledene een
 mausoleum opgericht heeft, of de verplaatsing der lijk-kist, tengevolge van het
 overlijden van den nieuw-benoemden Paus, noodzakelijk is geworden. Eerst een jaar
 daarna, alleen het laatste geval uitgezonderd, mag men het lijk verplaatsen.

Het Conclave.

1000 Onmiddellijk na deze plechtige bijzetting beginnen de negendaagsche exequiën of
 treurnonen, d. w. z. de telkens door een kardinaal, in tegenwoordigheid der anderen
 gehoudene zielelieden. Na afloop van iedere plechtigheid vereenigen zich de
 kardinalen tot congregatiën, waar zij zich met alle voorzorgen, betreffende de tucht
 en het ceremonieel van het te houden conclave, bezig houden. Men begint met de Bullen
 1005 voor te lezen, die door Alexander III, Gregorius X, Clemens V en VI, Julius II, maar
 vooral die door Pius IV (1596) en Gregorius XV (1621), Urbanus VII en Clemens XII
 voor de Pauskeuze zijn afgekondigd. De voornaamste punten dezer Bullen zijn de
 volgende: Tien dagen na den dood des Pausen, moet met de keuze van een opvolger een
 1010 aanvang gemaakt worden door de aanwezig zijnde kardinalen, zonder langer op de
 afwezigen te wachten, deze laatsten moeten echter bepaaldelijk opgeroepen worden;
 geen enkele kerkelijke censuur kan een kardinaal van zijn stemrecht berooven, zelfs
 de kerkelijke ban is hiervoor geen beletsel. De keuze moet in het conclave, (een
 afgesloten gedeelte van het Vaticaan) geschieden ende nadere bepalingen over de
 1015 inrichting van het Conclave moeten vastgesteld worden. De gekozene moet twee-derden
 van de stemmen op zich vereenigd hebben; wanneer dit getal niet bereikt is, dan moet
 men het door toetreden (per accessum) trachten te bereiken; geschiedt de keuze door
 scheidsrechters, dan mag geen dezer voor zich zelven stemmen. De nieuwbenoemde wordt,
 1020 wanneer hij nog geen bisschop is, eerst door den kardinaal-deken (die bisschop van
 Ostia is) tot bisschop gewijd. Hij wordt door niemand bevestigd, omdat hij zijn
 opperste en algemeene macht over de Kerk van geen mensch, maar onmiddellijk van
 Christus ontvangt. Hem wordt de driedubbele kroon opgezet als een zinnebeeld van het
 geloof der Katholieke Kerk aan het geheim der H. Drievuldigheid, alsmede van de
 1025 hoogste macht, de eer en het rechterlijk gezag in geestelijke zaken over de geheele
 Kerk, en in de wereldlijke over de Kerkelijke Staten. Het voorlezen dezer Bullen en
 hare plechtige bezwering door de aanwezige kardinalen vormen het eerste gedeelte van
 de voorbereiding tot de keuze. Onmiddellijk daarna laat de kardinaal-kamerling den
 door hem verzegelden ring en het zegel van den overleden Paus door den eersten
 1030 ceremoniemeester verbreken, en neemt de supplieken en het bullenkistje in bewaring,
 na afloop waarvan twee geleerde prelaten gekozen worden, de een om de lijkrede te
 houden, de andere om de inleidende redevoering ter Pauskeuze te ontwerpen en voor te
 dragen. Vervolgens worden twee kardinalen gekozen, die met het oppertoezicht over het
 te houden Conclave belast worden.
 Acht congregatiën houden zich bezig met de bevestiging der staatsambtenaren in hunne
 1035 respectieve betrekkingen; met de benoeming van de twee voor het Conclave bestemde
 geneesheeren, van den heelmester, den apotheker, den biechtvader en zes
 ceremoniemeesters en van de bedienden van minderen rang; voorts met de benoeming van
 den biechtvader der kardinalen en met de verloting der cellen in het Conclave,
 waarbij de jongste kardinaal-diaken de loten trekt; verder met het opmaken van een
 1040 register van alle vreemde personen, die als noodig bij het Conclave mede worden
 binnengesloten en van de Conclavisten, en eindelijk met de verkiezing van drie
 kardinalen, die in 't bijzonder toezicht moeten houden over het sluiten en de
 inwendige materiele werkzaamheden van het Conclave. Bij deze congregatiën worden ook
 de gezanten der buitenlandsche mogendheden en de eventueele deputatiën in audiëntie
 1045 ontvangen; de toespraken worden meestal door den kardinaal-deken beantwoord. Na
 afloop der exequiën en congregatiën op den tienden dag, leest de kardinaal-deken in
 den Sint Pieter de Mis van den H. Geest voor de nieuwe Pauskeuze, en houdt
 bovenbedoelde vooraf gekozen prelaat de rede de eligende summo Pontifice. Na de
 sluiting dezer godsdienstoefening volgt in plechtige processie, de intocht in het
 Conclave.
 1050 Onder den naam Conclave verstaat men zoowel de vergadering der kardinalen die voor de
 keuze van een nieuwen Paus zijn bijeengekomen, als de plaats zelve, waar deze
 plechtige bijeenkomst wordt gehouden. In de eerste tijden werd het Conclave in die
 stad gehouden, welke hiertoe het meest geschikt voorkwam; eerst Gregorius X en andere

1055 Pausen na dezen, bevelen dat de keuze daar moest geschieden waar bij den dood van den opperpriester het Romeinsche hof zijn verblijf hield. Te Rome werd dus in den regel deze plechtigheid gevierd, en alleen gevallen van oorlog of opstand – zooals b.v. in 1800 gebeurde bij de benoeming van Pius VII in Venetië – maakten hierop een uitzondering. De keuze van het paleis, waar het Conclave moet gehouden worden, hangt af van de kardinalen. Tot aan Pius VI geschiedde dit meestal in het Vaticaan, en 1060 enkele malen in het Quirinaal. Op dezelfde verdieping worden zoovele kleine cellen of kamertjes afgeschoten als er kiesgerechtigden zijn; ieder kamertje is in tweeën gesplitst: het grootste gedeelte is voor den kardinaal en het andere voor zijn conclavisten. Het gevolg van iederen kardinaal bestaat aldaar uit twee of drie 1065 personen, van welke de een gewoonlijk een geestelijke is en de twee anderen leeken zijn. Aan dit ambt zijn vele voorrechten verbonden; het geeft recht op het ridderschap en het romeinsche burgerrecht, alsook op andere gunstige bepalingen. Dat de keuze dezer conclavisten met veel omzichtigheid geschiedt, ligt in den aard der zaak. Pius IV hield het voor noodzakelijk de neven der kardinalen buiten aanmerking te laten. Naast ieder kieskamertje, dat voorzien is van het wapen van zijn bewoner en 1070 tevens van een nummer, bevinden zich nog twee andere kleine kamertjes; het eene dient tot kapel, wanneer de kardinaal de H. Mis leest of hooren wil, het andere tot eetkamer.

1075 Wanneer de kardinalen hun eerste intrede in het Conclave gedaan hebben, dan begeven zij zich naar de kapel, alwaar het Scrutinium zal gehouden worden, en bezweren opnieuw de kiesbullen, na die nog eenmaal gelezen en vervolgens een gebed verricht te hebben. Zelfs dan nog hebben zij de vrijheid naar huis terug te keeren, maar op voorwaarde van des avonds op het Conclave present te zijn. Het corps diplomatique, de prelaten en de hooge adel mogen nog bezoeken komen afleggen, doch tegen middernacht moeten alle vreemdelingen op een door den opperceremoniemeester met de bel gegeven 1080 teeken het Conclave verlaten, hetwelk voorts door dezen en den maarschalk van het paleis in tegenwoordigheid der kardinalen capi d'ordine (eigenlijk hoofdcommissarissen van orde), n.l. van den eersten kardinaal-bisschop, kardinaal-priester en kardinaal-diaken, op plechtige wijze gesloten wordt. De maarschalk (wiens betrekking erfelijk is, en vroeger in het bezit van de familie Savelli was, doch 1085 sedert Clemens IX overgegaan is in de familie Chigi) en een gouverneur, maar die prelaat moet wezen, aanvaarden nu de bewaking van het Conclave, en laten alle toegangen en vensters op zoodanige wijze ommuren, dat slechts één deur open blijft, welke van binnen op andere wijze gesloten wordt dan van buiten; de sleutel voor het binnenslot wordt door den gouverneur, die voor het buitenslot door den opper- 1090 ceremoniemeester bewaard en gezegeld. Boven aan de deur is er een klein venster en in de daaraan grenzende muren zijn vier openingen aangebracht, in welke zich draaikastjes bevinden, waardoor de spijzen voor de kardinalen in het Conclave verschaft en ieder ander geoorloofd verkeer bewerkstelligd wordt; over de voltrokken afsluiting van het Conclave wordt een akte opgemaakt. Nog denzelfden avond maakt de 1095 kardinaal-deken en de kardinaal-kamerling een ronde, om te zien of alles volgens het voorschrift opgevolgd is. De eerste dag na de sluiting van het Conclave is bepaald voor audiëntiën; de afgevaardigden der kardinalen ontvangen voor het spreekvenstertje de gezanten der vreemde mogendheden en de voornaamste ambtenaren. Den tweeden dag 1100 leest de kardinaal-deken de H. Mis van den H. Geest, waarbij alle kardinalen communiceeren. Op den derden dag beginnen de eigenlijke kiesvergaderingen en wel – wanneer het Conclave in het Vaticaan gehouden wordt – in de Sixtijnsche Kapel.

De Verkiezing.

1105 De verkiezing van een Paus kan op drieërlei wijze geschieden: de eerste en meest gebruikelijke wijze bestaat in de stemming der kardinalen, het Scrutinium in engere beteekenis, gepaard met de keuze door accessus; de tweede door compromis of "verdrag", de derde door "inspiratie" of ingeving van hooger hand. Slechts in zeer zeldzame gevallen heeft deze laatste wijze van verkiezing plaats, die daarin bestaat, dat de kardinalen een uit hun midden tot Paus uitroepen, en hem dadelijk als zoodanig 1110 huldigen, zooals b.v. bij de benoeming van Adriaan VI in 1522 geschied is. Bij die gelegenheid boezemde de door geleerdheid en karakter uitmuntende kardinaal Cajetanus het H. College zooveel vertrouwen in, dat op hem dadelijk de meeste stemmen werden uitgebracht. Ook in 1670 werd Clemens X op dezelfde wijze gekozen; er verhieven zich, toen de kardinalen eenmaal het Scrutinium verlieten, zooveel stemmen te zijnen 1115 voordeele, onder den uitroep van: "Allieri Papa", dat hij door allen als Paus erkend werd. Een keuze door compromis of "verdrag" geschiedt dan, wanneer de kardinalen eenigen uit hun midden kiezen, om dengene tot Paus te benoemen, die in hun oog hiertoe de waardigste is, zooals b.v. bij de keuze van Gregorius X in 1272 gebeurd is. De kardinalen, die bijna drie jaren te Viterbo vergaderd bleven, droegen het aan

1120 zes uit hun midden op een nieuwen Paus te benoemen, waarna Theobald Visconti, uit Florence, aartsdiaken te Luik, die zich op dat oogenblik bij de Kruisvaders te Ptolemaïs bevond, tot opperhoofd der Kerk gekozen is. Ook Pius VII werd tenslotte door een compromis gekozen.

1125 ROME, 20 Augustus (Reuter). Het stoffelijk overschot overgebracht naar de troonzaal. Tegen 4 uur is het stoffelijk overschot des Pausen naar de troonzaal overgebracht. Een beperkt aantal personen slechts werd na uitnoodiging daartoe, tusschen 5 en 7 uur tot den doode toegelaten. Zij waren voorzien van een schrijven met opschrift "Sede vacante".

ROME, 20 Augustus. (Reuter.) Na het overlijden van Z.H. den Paus.
De geneesheeren des Pausen hebben van het overlijden van Z. H. aan het gemeentebestuur van Rome kennis gegeven. De burgemeester, prins Colonna, zal zelf de
1135 akte van overlijden gereed maken. Hedenochtend kwam een neef des Pausen, Mgr. Parolin, uit Florence te Rome aan en begaf zich onmiddellijk naar de zusters des Pausen. Het lijk heeft niet een eigenlijke balseming ondergaan, maar geheel volgens de wilsbeschikking van Z. H. wordt het stoffelijk overschot door sterke insputingen voor bederf gevrijwaard. Heden werd de doode van de sterfkamer overgebracht naar de
1140 troonzaal. Morgen zal het stoffelijk overschot in de Sacramentskapel van den St. Pieter worden geplaatst, waar de plechtige absoute wordt verricht. Te 9 uur zal de basiliek worden geopend voor het publiek en het lijk worden tentoongesteld. In alle kerken zijn hedenochtend gebeden voor den Paus opgedragen. Rondom den Sint Pieter is het zeer druk. De vensters van de sterfkamer stonden geheel open. Volgens de
1145 "Giornale d'Italia" zal vóór den 30en Augustus geen conclave worden saamgeroepen.

ROME, 20 Augustus. (Van onzen bijzonderen correspondent.) De voorgeschreven
officieele constatering van den dood kon eerst laat plaats hebben daar de kardinaal-
1150 kamerling, Z. Em. Della Volpe, zich op 't oogenblik van overlijden niet te Rome bevond. Toen hij uit de Campagna in allerijl was teruggekeerd had in tegenwoordigheid van den vice-kamerling, en protonotarius, apostolicaris, ceremenie-meester en den geneesheer de plechtigheid plaats.

ROME, 21 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent.) De Kardinaal-kamerling
1155 heeft omtrent den dood van Z. H. officieele mededeeling gedaan aan alle afgezanten der verschillende staten en souvereinen, waarmede de H. Stoel betrekkingen onderhoudt, aan alle Kardinalen, voor de communicatie dit in deze dagen toelaat, die elders resideeren, aan alle nuntii, internuntii en apostolische gedelegeerden. Alle kerkelijke instellingen en bureaux zijn ten teeken van rouw gesloten, totdat de
1160 plechtigheden der voorloopige bijzetting van het stoffelijk overschot hebben plaats gehad. In de stad zijn zeer vele magazijnen en winkels ten teeken van rouw gesloten.

ROME, 20 Aug. (Reuter). Het a.s. Conclave.
De minister van buitenlandsche zaken heeft per rondschrijven aan de buitenlandsche
1165 vertegenwoordigers van Italië de verklaring afgelegd, dat Italië de vrijheid van het conclave waarborgt en dat de kardinalen, die er aan willen deelnemen, rekenen kunnen op de meest mogelijke faciliteiten en de grootste tegemoetkomendheid.

ROME, 20 Aug. (Reuter). Tusschen 5 en 7 uur Donderdagavond
1170 was het lijk des Pausen in de troonzaal tentoongesteld en kwamen het corps diplomatique, de hooge geestelijkheid en de civiele autoriteiten, alsmede de zuster van Z. H. de eer bewijzen. In de troonzaal, met rood damast behangen en electrisch verlicht, werd dienst gedaan door de eerewacht van het Pauselijk leger in groot uniform. De Paus ligt, gekleed in pauselijk gewaad, op een baar, omgeven door vier
1175 waskaarsen, en overhuifd door een baldakijn. Tot morgenochtend zal het lichaam worden tentoongesteld. Daarna wordt het met groote plechtigheid overgebracht naar de basiliek van Sint Pieter. De kardinaal- Kamerling heeft met kardinaal Merry del Val de voorbereidende congregaties van kardinalen gepresideerd. De particuliere bibliotheek van den Paus werd door den kardinaal-kamerling verzegeld. Vervolgens
1180 ontving hij de bezoeken van rouwbeklag van de gezanten bij den H. Stoel.

ROME, 21 Aug. (Reuter). De eerste samenkomst der Kardinalen.
Heden had de eerste bijeenkomst plaats van het H. College der Kardinalen. Een 23-tal
1185 Kardinalen waren tegenwoordig, die allen eerst den gebruikelijken eed aflegden, vervolgens werd de Pauselijke visschersring gebroken, die in het graf des Pausen zal

worden gelegd met het zegel, waarmede de Pauselijke bullen werden verzegeld. De begrafenis des Pausen werd bepaald op morgenavond 6 uur en zal in grooten eenvoud plaats vinden. Overeenkomst den wensch van Z. H. zal het stoffelijk overschot worden bijgezet in de gewelven van den St. Pieter, waar zich de graven bevinden des Pausen van vóór de 17e eeuw. Ten slotte werd voorlezing gedaan van de bul van 25 December 1907 inzake het Conclave, waarover, volgens de "Giornale d'Italia", een belangrijke gedachtewisseling zou hebben plaats gevondene

ROME, 21 Aug. De laatste oogenblikken van Z.H.

(Van onzen bijzonderen correspondent.) Vertraagd. De Koning en de Koningin lieten bij den minister-president herhaaldelijk inlichtingen inwinnen over den toestand des Pausen. Toen Mgr. Zampini het H. Oliesel toediende, poogde Z. H. zelf op de gebruikelijke kerkelijke gebeden te antwoorden. Na het ontvangen der laatste H.H. Sacramenten sloot hij de oogen en mompelde met groote berusting en overgave aan Gods raadsbesluit: "Dat Gods wil geschiede! Ik geloof dat 't ten einde loopt."

ROME, 21 Aug. (Officieele constateering van het overlijden.

(Van onzen bijzonderen correspondent.) De plechtigheid der doodsconstateering had plaats in tegenwoordigheid van de waardigheidsbekleeders van het pauselijke hof. Deze en de ceremoniemeesters stonden bij de deur om den kardinaal-kamerling te ontvangen. Driemaal klopte deze op de gesloten deur der sterfkamer met luide stemme den naam des Pausen roepende. Vervolgens werd de deur geopend en trad de kardinaal binnen. Het bed naderend tikte hij driemaal met een zilveren hamertje op het voorhoofd des Pausen, den naam van dezen roepende. Hierna constateerde de kardinaal-kamerling officieel, dat Pius X overleden was. De doode ligt zacht en kalm met blank gelaat, waarop als 't ware een glimlach speelt.

ROME, 21 Augustus. De Visschersing.

(Van onzen bijzonderen correspondent.) De pauselijke kamerheer heeft aan den kardinaal-kamerling Z. Em. Della Volpe, den visschersring overhandigd, welken deze aan de kardinalen, als dezen voor den eersten keer na 's Pausen dood vergaderen, zal aanbieden.

ROME, 21 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent.) De Dood des Pausen.

Aan de deuren van Rome's kerken wordt een mededeeling aangeplakt, waarin de Romeinsche bevolking een dood des Pausen wordt aangekondigd en godsdienstige oefeningen zijn voorgeschreven gedurende den tijd, dat de pauselijke Stoel ledig staat. Des avonds van acht tot negen uur zullen de klokken luiden. De Regeering heeft aan het hoofdbestuur der spoorwegen last gegeven, om de Kardinalen, die voor het Conclave naar Rome komen, met alle onderscheiding te behandelen en, voor de vreemde kardinalen van de grens af gereserveerde wagons ter beschikking te stellen of – indien zij dit mochten verlangen – salonwagens. De bronzen deur blijft gesloten.

ROME, 21 Augustus. (Reuter.) Zielediensten voor Z.H. den Paus.

De eerste zielemissen voor de Paus werden om halfvier des morgens opgedragen in de particuliere kapel van den Paus door de Pauselijke kamerheeren Mgrs. Pescini, Bianchi, Respichi en Marzolini. Om halfzes begonnen alle klokken van Rome gedurende een half uur te luiden, om den dood van Z. H. aan te kondigen. De zuster en de nichten van den Paus verlieten het Vaticaan om tien minuten over halfvier en begaven zich naar haar woning. Tegen zes uur werd in de kamer van den Paus een klein altaar opgericht, waar kardinaal Bisleti en de Monseigneurs Bressan en Arborio Mella di S. Eliade de H. Mis opdroegen. De Palatijnsche garde werd om vijf uur toegelaten om de hand des Pausen te kussen.

ROME, 21 Augustus. Overbrenging naar den den St. Pieter.

(Reuter.) Hedenmorgen te 9 uur zou de overbrenging plaats vinden van het stoffelijk overschot des Pausen naar de Sacramentskapel in den St. Pieter. Een groote drukte heerschte reeds vroeg op het St. Pietersplein en de politie had daarom uitgebreide maatregelen genomen tot handhaving der orde, bijgestaan door militairen. Zonder eenige stoornis kunnen de geloovigen, tusschen de houte afzettingen langzaam voortschuivend, zich naar de Sacramentskapel begeven, waarvan de hekken zijn gesloten. In den St. Pieter doen edelgarden dienst. De poenitentiariissen van Sint Pieter bidden rondom het lijk.

ROME, 21 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent). Met groote plechtigheid, inzooverre dit nog na de inneming der pauselijke Staten mogelijk is, heeft de

overbrenging plaats gehad van het stoffelijk overschot des Pausen naar de Sacramentskapel van St. Pieter. De lijkstoet zou door het Vaticaan naar den St. Pieter trekken en alle zalen, loggia's, trappen en gangen waren door kaarsen verlicht. Een aantal personen met speciale toegangskaarten waren tot de Salla Ducale en de Salla Regia toegelaten. De heeren waren in rok, de dames in zwart met zwarte sluiers gekleed. De Palatensche garden stond "en haie" opgesteld. Toen de stoet voorbijtrok, maakte zich een groote ontroering van allen meester, voorop gingen palfreniers met brandende toortsen. Dan kwamen de poenitentiarissen, achter dezen volgden de sacristijn en de sub-sacristijn, alsnu kwam het praalbed met het lijk, omringd door de nobelgarden en officieren van de pauselijke lijfwacht en gedragen door de sedarii. Onmiddellijk achter het lijk schreden de familieleden des Pausen, gevolgd door het H. College van Kardinalen, van wie de deken en de subdeken voorop gingen. Achter het H. College schreden de majordomus, de ceremoniemeesters, de geheimkamerheeren, de assistent bij den Pauselijken troon, de maarschalk van het Conclave en het corps diplomatique allen in ambtsgewaad. Langzaam trok de lijkstoet door het Vaticaan, de trap af naar de kapel. Aan den ingang der kapel werd de plechtigheid der eerste absolutie verricht, terwijl de stoet werd opgewacht door het geheele kapittel van het Vaticaan. De basiliek was electrisch verlicht. Onder aanhoudend gebed trok de lijkstoet tot voor het confessie-altaar, waar het lijk op een baar werd geplaatst, terwijl het koor de liturgische gezangen uitvoerde. De familie schaarde zich aan de eene zijde, de Kardinalen schaalden zich aan den anderen kant van het altaar. Achter hen plaatsten zich de hooge geestelijke en wereldlijke waardigheidbekleeders. Vervolgens had de tweede plechtige absoute plaats. Dan trokken de Kardinalen zich terug en begaf zich het kapittel naar de sacristie. Het stoffelijk overschot werd vervolgens overgebracht naar de Sacramentskapel. Bij het binnegaan der kapel luiden de doodsklokken. In den loop van den dag zal alsdan het volk tot de kapel worden toegelaten, n.l. tot bij het hek, waarachter het lijk is tentoongesteld. Wat de ceremoniën in het Vaticaan betreft, zij nog gemeld, dat de aankleding van het stoffelijk overschot met de pauselijke gewaden plaats had in tegenwoordigheid van den Kardinaal Kamerling, de hoofden van religieuze orden, familieleden, ceremoniemeesters en grootwaardigheidbekleeders bij het Pauselijk Hof. Het lijk werd gelegd op een praalbed, dat met een goud-doorweven kleed was gedekt.

ROME, 21 Augustus (Reuter). Het lichaam van den Paus is om half tien naar de Basiliek van Sint Pieter gebracht. Aan den indrukwekkenden stoet namen deel een afdeeling gewapende Pauselijke soldaten, het Pauselijk hof, twee en twintig kardinalen, aan wier hoofd de kardinaal-kamerling della Volpe, vele bisschoppen en aartsbisschoppen. Het kapittel van Sint Pieter nam het lichaam des Pausen bij den ingang van de basiliek in ontvangst; het koor zong de ritueele gebeden. Bij het Confessie-altaar werd in tegenwoordigheid van de Kardinalen de absolutie gegeven; vervolgens werd het lijk overgebracht naar de Sacramentskapel, waar het omgeven van waskaarsen werd neergezet. Edelwachten brachten de eerbewijzen. Om kwart over elf was de plechtigheid geëindigd en werd het publiek toegelaten. Vele duizenden personen, die op het plein van St. Pieter wachtten tot het hek geopend werd, stroomden binnen. Karabinieri doen dienst zoowel op het plein als binnen de Sint Pieter,

21 augustus 1914 EEN OORDEEL OVER DEN PAUS.
Men pleegt zich, als er groote en diepingrijpende gebeurtenissen plaats hebben, te bezinnen, voor men een oordeel uitspreekt over de personen, die daarin een hoofdrol hebben gespeeld. In de dagbladders meent men soms, dat dit niet behoeft en dat men dadelijk nadat de man, dien men beoordeelt, de laatste adem uitblies, gereed moet zijn met zijn vonnis. Er zal misschien niet één blad zijn in de aan de Katholieke Kerk vijandige wereld, waarbij men op dit oogenblik ten minste niet eenigen tijd behoeft om naar woorden te zoeken, waarmede in verband met de huidige omstandigheden het plotseling bericht van 's Pausen overlijden moet worden toegelicht. Ten onzent hebben wij er niettemin een en wel "De Telegraaf". Dit blad, hetwelk voor den schijn een soort neutraliteit bewaart, had reeds gisterochtend een artikel gereed, waarin Paus Pius X wordt uitgeluid op een wijze, die alles wat het blad tot dusver in dien geest heeft geleverd overtreft. De strekking ervan is, Pius X voor te stellen als weliswaar een heilig en braaf Paus, maar een weinig ontwikkeld man, wiens "eenvoud, binnelijkheid en eerbiedwaardige vroomheid... niet geheel en al vergoeden konden, wat hij aan diplomatieken aanleg en wereldlijk savoir vivre en savoir faire miste." Hem wordt dan verweten dat Frankrijk, Spanje en Portugal officieel van de Kerk afvielen en dat zijn encyclieken waren gesteld in een taal al[s] die van Luther. Het was ten slotte goed dat Pius X het jubeljaar van Italië niet mee vierde, maar

1320 beschouwde als een jaar van rouw voor de Kerk, die hij bij zijn dood in veel
 1325 droeviger omstandigheden achterliet dan zijn voorganger. Wij moeten ons tot een paar
 1330 aanhalingen bepalen. Zij zijn echter genoeg om te doen zien, tot welke plumpe
 1335 oordeelvelling een Nederlandsch blad in staat is, dat nog niets weet, nog niets weten
 1340 kan van het resultaat, hetwelk Paus Pius X met zijn regiem voor de Kerk zal hebben
 1345 bereikt, maar dat inmiddels in deze dagen van rouw over heel de wereld nog termen
 1350 vond om de Katholieken te grieven en te tergen.

21 augustus 1914 HET CONCLAVE.

1355 Volgens onzen Romeinschen correspondent zal het nabijzijnde Conclave uiterlijk 10
 1360 dagen na den dood van Z. H. den Paus moeten beginnen. Het wordt dan plechtig geopend
 1365 door den Camerlengo, kardinaal della Volpe, die na het overlijden van wijlen
 1370 kardinaal Oreglio di San Stefano onlangs tot dezen hoogen post verheven is. Het
 1375 zoogenaamde recht van veto, dat enkele katholieke grootmachten zich van ouds
 1380 toekenden, is door paus Pius X volstrekt opgeheven verklaard en thans onuitvoerbaar
 1385 geworden. Onder de kardinalen, die voor de tiaar het meest in aanmerking komen,
 1390 treedt – zoo wordt in welingelichte Romeinsche kringen geloofd – op den voorgrond
 1395 kardinaal Domenico Ferrata. Deze was vóór zijne verheffing tot het purper nuntius te
 1400 Parijs en had daar als diplomaat een grooten naam. Hij is nu prefect der Congregatie
 1405 van het Concilie en secretaris van het H. Officie, twee zeer gewichtige ambten. Hij
 1410 munt uit door een buitengewone kennis van het kerkelijk recht en het Staatsrecht. Hij
 1415 was intiem bevriend met wijlen kardinaal Rampolla. Naar reeds verluidt, zal bij
 1420 eventueele vredessluiting na den huidigen wereldoorlog de bemiddeling van den H.
 1425 Stoel noodig, althans zeer nuttig kunnen zijn. Met deze uiterst actueele overweging
 1430 zal in het Conclave allicht rekening worden gehouden. Daarom is het lang niet
 1435 onwaarschijnlijk, dat de uitstekende figuur van eendiplomaat als kardinaal Ferrata
 1440 in bijzondere mate de aandacht van het Conclave trekken zal. Onder de "Cardinali
 1445 papabili" is ook onze eminente landgenoot kardinaal van Rossum dikwijls genoemd. Z.
 1450 Em. staat aan nagenoeg heel de Curie, die hij door jaren lange praktijk
 1455 voortreffelijk kent, in zeer hoog aanzien. Maar dat hij een buitenlander is, geldt
 1460 bij velen nog als ernstig bezwaar. Mocht in den afschuwelijk-verwarden toestand, dien
 1465 Europa thans doorleeft, dit bezwaar niet overwegend zijn, zoodat de meerderheid van
 1470 het H. College, die nog altoos uit Italianen bestaat, tot de keuze van een niet-
 1475 Italiaanschen paus zou kunnen besluiten, dan is onze kardinaal van Rossum, als
 1480 behorende tot een geheel onzijdigen staat, wel de vanzelf aangewezen candidaat.
 1485 Adriaan VI zou dan niet meer de éénige Nederlandsche paus blijven.
 1490 Verder noemde men niet zelden kardinaal Maffi, aartsbisschop van Pisa, als den
 1495 toekomstigen paus. Hij is een man van zeldzame geleerdheid, zoowel in kerkelijke als
 1500 profane wetenschappen (vooral sterrenkunde), een voorbeeldig kerkvorst en krachtig
 1505 bevorderaar der katholieke-sociale actie, met name der katholieke pers. Hij beschikt
 1510 over een meesterlijke pen en niet geringe welsprekendheid. Doch zijn patriotische
 1515 toespraak tot het regiment, dat uit Pisa ten oorlog in Tripoli zou opmarcheeren,
 1520 bracht dezen kardinaal bij sommigen in verdenking van chauvinistische gevoelens.
 1525 Vooral bij de buitenlandsche leden van het H. College zal dit bezwaar thans opgeld
 1530 kunnen doen. Nog andere "papabili" worden onder de Kardinalen, met meerdere of
 1535 mindere overtuiging, genoemd. Men vergete echter niet, dat uiteraard dit alles
 1540 slechts menschelijke gissingen kunnen zijn. De H. Geest werkt in ieder Conclave langs
 1545 onnaspeurlijke, dikwijls wonderbare wegen. Daarom heelt menig Conclave reeds geheel
 1550 onvoorziene verrassingen gebracht. Alleen de uitverkorene van den H. Geest, die
 1555 namelijk het meest geschikt is voor de grootendeels nog in het duister zwevende
 1560 tijdsomstandigheden, wordt paus, om aan de geheime plannen der Voorzienigheid als
 1565 werktuig te dienen. Voor hèm alleen is het: "Tu es Petrus", weggelegd. Niet ten
 1570 onrechte is dan ook te Rome hst spreekwoord ontstaan, dat wie als "de toekomstige
 1575 paus" het Conclave binnentreedt, dit als gewoon kardinaal verlaat. Een regel
 1580 nochtans, waarop de kerkgeschiedenis meer dan één uitzondering heeft geboekstaafd.

21 augustus 1914 HET H. COLLEGE DER KARDINALEN.

1375 Met bijzondere belangstelling richt heel de katholieke wereld thans de gedachten naar
 1380 Rome, waar straks het H. College van Kardinalen een opvolger van Z. H. Pius X moet
 1385 kiezen. Dat H. college, dat hoogstens zeventig leden telt, en uit kardinaal-
 1390 bisschoppen kardinaal-priesters en kardinaal-diakens bestaat, is thans als volgt
 1395 saamgesteld:
 1400 Kardinaal-bisschoppen.
 1405 Sérafino Vannutelli (geb. te Genazzano 1834, gecreëerd 14 Maart 1887), bisschop van Porto en
 1410 Santa Rufina.
 1415 Vincenzo Vannutelli (geb. te Genazzano 1836, gecreëerd 30 Dec. 1889), bisschop van Palestrina.

Naspeuringen van Paul Theelen: Dood van Paus/Death of Pope PIUS X

- 1385 Antonio Agliardi (geb. te Cologno al Serio 1832, gecreëerd 22 Juni 1896), bisschop van Albano.
Francesco-Salesio Della Volpe (geb. te Ravenna 1844, gecreëerd 19 Juni 1899), bisschop van Ostia en Velletri.
Francesco di Paola Cassetta (geb. te Rome 1845, gecreëerd 19 Juni 1899), bisschop van Frascati.
1390 Gaetano de Lai (geb. te Malo 1853, gecreëerd 16 Dec. 1907), bisschop van Sabina.
- Kardinaal-priesters:
José Sebastiao Netto (geb. te Lages 1841, gecreëerd 24 Maart 1884.)
James Gibbons (geb. te Baltimore 1834, gecreëerd 7 Juni 1886).
Angelo di Pietro (geb. te Vivaro 1828, gecreëerd 16 Januari 1893).
- 1395 Michael Logue (geb. te Raphoe 1840, gecreëerd 16 Jan. 1893), aartsbisschop van Armagh, primate van Ierland.
Claudius Vaszary (geb. te Keszthely 1832, gecreëerd 16 Jan. 1893), prinsbisschop van Gran, primate van Hongarije.
Andren Ferrari (geb. te Pratopiano 1850, gecreëerd 18 Mei 1894), aartsbisschop van Milaan.
- 1400 Girolamo Maria Gotti (geb. te Genua 1834, gecreëerd 29 Nov. 1895).
Dominico Ferrata (geb. te Gradoli 1847, gecreëerd 1896).
Giuseppe Prisco (geb. te Boscotrecase 1836, gecreëerd 30 Nov. 1896), aartsbisschop van Napels.
José Maria Martin de Herrera y de la Iglesia (geb. te Aldeadavilla 1835, gecreëerd 19 April 1897), aartsbisschop van Santiago de Compostela.
- 1405 Guiseppe Francica-Nava di Bontifé (geb. te Catania 1846, gecreëerd 19 Juni 1899), aartsbisschop van Catania.
Agostino Richelmy (geb. te Turijn 1850, gecreëerd 19 Juni 1899), aartsbisschop van Turijn.
Sebastiano Martinelli (geb. te Sant' Anna 1848, gecreëerd 15 April 1901).
Leo de Skrbensky (geb. te Hausdorf 1863, gecreëerd 15 April 1901), prinsbisschop van Praag.
- 1410 Giuilo Boschi (geb. te Perusa 1838, gecreëerd 1901), aartsbisschop van Ferrara. Bartolomeo Bacilieri (geb. te Breonio 1842, gecreëerd 15 April 1901), bisschop van Verona.
Raphael Merry del Val (geb. te Londen 1865, gecreëerd 9 Nov. 1903), staatssecretaris. Joachim Arcoverde de Albuquerque Cavalcanti (geb. te Pernambuco 1848, gecreëerd 11 Dec. 1905), aartsbisschop van Rio de Janeiro.
- 1415 Aristide Cavallari (geb. te Chioggia 1849, gecreëerd 15 April 1907), patriarch van Venetië.
Aristide Rinaldini (geb. te Montefalco 1835, gecreëerd 15 April 1907).
Benedetta Lorenzelli (geb. te Bardi 1853, gecreëerd 15 April 1907).
Pietro Maffi (geb. te Corteolona 1858, gecreëerd 15 April 1907), aartsbisschop van Pisa.
- 1420 Alessandro Lualdi (geb. te Milaan 1858, gecreëerd 15 April 1907), aartsbisschop van Palermo.
Désiré Mercier (geb. te Brain l'Alleud 1851, gecreëerd 15 April 1907), aartsbisschop van Mechelen.
Pietro Gasparri (geb. te Ussita 1852, gecreëerd 16 Dec. 1907).
Louis-Henri-Joseph Luçon (geb. te Maulévrier 1842, gecreëerd 1907), aartsbisschop van Reims.
Paul Pierre Andrieu (geb. te Seisses 1849, gecreëerd 1907), aartsbisschop van Bordeaux.
- 1425 José Maria de Cos y Macho (geb. te Teran 1838 gecreëerd 27 Nov. 1911), aartsbisschop van Valladolid.
Diomedes Falconio (geb. te Pescocostanzo 1842, gecreëerd 27 Nov. 1911).
Antonio Vico (geb. te Agogliano 1847, gecreëerd 27 Nov. 1911).
Gennaro Granito Pignatelli di Belmonte (geb. te Napels 1851, gecreëerd 27 Nov. 1911).
- 1430 John Farley (geb. te Newton 1842, gecreëerd 1911), aartsbisschop van New York. Francis Bourne (geb. te Chapham 1861, gecreëerd 1911), aartsbisschop van Westminster. Frans Bauer (geb. te Krachavec 1841, gecreëerd 1911), prins-aartsbisschop van Olmütz.
Leon Adolphe Amette (geb. te Douville 1850, gecreëerd 1911), aartsbisschop van Parijs.
William O'Connell (geb. te Boston 1860, gecreëerd 1911), aartsbisschop van Boston. Enrique Almaraz y Santos (geb. te La Vellés 1847, gecreëerd 1911), aartsbisschop van Sevilla.
- 1435 François Virgilie Dubiliard (geb. 1845, gecreëerd 1911), aartsbisschop van Chambéry. François de Rovérié de Cabrières (geb. te Beaucaire 1830, gecreëerd 1911), bisschop van Montpellier.
Karl von Hornig (geb. te Boedapest 1840, gecreëerd 2 Dec. 1912) bisschop van Veszprem.
Antonio Mondes Bello (gecreëerd 25 Mei 1914), patriarch van Lissabon.
- 1440 Vittoriano Guisasola y Menendez (gecreëerd 25 Mei 1914), aartsbisschop van Toledo.
Lodovico Nazario Bégin (gecreëerd 25 Mei 1914), aartsbisschop van Quebec.
Domenico Serafini (gecreëerd 25 Mei 1914), aartsbisschop van Seleucia.
Giacomo della Chiesa (gecreëerd 25 Mei 1914) aartsbisschop van Bologna.
Giovanni Czernoch (gecreëerd 25 Mei 1914), aartsbisschop van Gran.
- 1445 Franz von Bettinger (gecreëerd 25 Mei 1914), aartsbisschop van München Freising.
Hector Ireneus Sévin (gecreëerd 25 Mei 1914), aartsbisschop van Lyon.
Felix von Hartmann (gecreëerd 25 Mei 1914), aartsbisschop van Keulen.
Gustaf Piffl (gecreëerd 25 Mei 1914), aartsbisschop van Weenen.
- 1450 Kardinaal-diakens.
Octavius Cagiano de Azevedo (gecreëerd 11 Dec. 1905) geb. 7 November 1845.
Cajetanús Bisleli (gecreëerd 27 Nov. 1911) geb. 20 Maart 1856.
Basilius Pompilj (gecreëerd 27 Nov. 1911) kardinaal-vicaris van Rome, geb. 16 April 1858.
Louis Billot (gecreëerd 27 Nov. 1911) geb. 12 Jan. 1846.
- 1455 Willem van Rossum (gecreëerd 27 Nov. 1911), geb. 3 Sept. 1854.
Scipio Tecchi (gecreëerd 25 Mei 1914).

Philippus Giustini (gecreëerd 25 Mei 1914)
 Michael Lega (gecreëerd 25 Mei 1914).
 Francis Aidan Gasquet (gecreëerd 25 Mei 1914).

1460

ROME, 21 Aug. Het a.s. Conclave.

(Van onzen bijzonderen correspondent.) De kardinaal-kamerling heeft reeds maatregelen genomen en architecten opdracht gegeven, om het Vaticaanse Paleis in gereedheid te brengen voor het te houden Conclave.

1465

ROME, 21 Augustus. De Italiaansche Pers.

(Van onzen bijzonderen correspondent). De Italiaansche bladen wijden over 't algemeen zeer waardeerende artikelen aan den grooten doode, al kunnen socialistische en liberale bladen zijne ware beteekenis niet omlijnen. Alle katholieke bladen en zelfs ook niet-katholieke verschijnen in rouwrand.

1470

ROME, 21 Aug. Naar het a.s. Conclave.

(Van onzen bijzonderen correspondent). Hier is bericht ingekomen, dat de Duitse kardinalen Z. Em. Felix von Hartmann, aartsbisschop van Keulen en Z. Em. Frans von Bettinger, aartsbisschop van München, naar Rome zouden zijn afgereisd. [Ook uit België wordt ons gemeld, dat Z. Em. kardinaal Mercier, aartsbisschop van Mechelen per extra-trein uit Mechelen naar Rome zou zijn vertrokken. Red.]

1475

ROME, 22 Aug. In de St. Pieter.

(Reuter.) De Kardinalen hielden heden een tweede bijeenkomst. Omtrent het besprokene werd volstrekke geheimhouding bewaard.

1480

ROME, 22 Augustus. De nota van overlijden.

(Van onzen bijzonderen correspondent.) Italiaansche bladen weten mede te deelen, dat in het H. College van Kardinalen besproken is de nota, welke betreffende het overlijden aan het corps diplomatique is gezonden. Enkele kardinalen zouden als hun meening hebben uitgesproken, dat het oude protest tegen de overweldiging van Rome, zij 't dan in zachteren vorm wellicht, in deze nota niet mocht worden gemist.

1485

ROME, 22 Augustus. In de St. Pieter.

(Van onzen particulieren correspondent). Duizenden hebben in moeizamen, maar geregelden gang in den St. Pieter voorbij de Sacramentskapel gedefileerd. Eenige personen werden door de warmte bevangen. De kardinalen, de diplomaten en de leden der hofhouding defileerden plechtig voorbij het stoffelijk overschot. Rondom het stoffelijk overschot staan edelgarden met de punt van den degen naar den grond. Enkele aanzienlijken personen is het vergund met speciale permits door het Vaticaan zich in de Sacramentskapel te begeven. Rondom den St. Pieter en het Vaticaan is het uiterst druk. Militairen en politie bewaren de orde.

1495

1500

KEULEN, 22 Augustus. Zielediensten.

(Part.). De plechtige zielediensten voor Z. H. Paus Pius X werden heden in de Metropolitaanskerk opgedragen.

ROME, 22 Aug. Rouwbeklag.

(Van onzen bijzonderen correspondent). De Koninklijke Pruisische gezant bij het Vaticaan heeft namens Z. M. den Keizer Wilhelm II en namens het Duitse volk zijn rouwbeklag gedaan bij het H. College van Kardinalen. De gezant verzekerde dat de dood des Pauzen den Keizer en zijn volk diep had getroffen. De deken van het corps diplomatique hield een korte toespraak ten Vaticane, de verzekering gevend van zijn deelneming in het groote verlies, dat de katholieke wereld thans lijdt. Hij roemde de groote eigenschappen van Z. H. Z. Em. de Kardinaal Kamerling beantwoordde deze toespraak.

1510

ROME, 22 Aug. (Reuter.) Gedurende den geheelen dag hield de stroom

der geloovigen naar de Sint-Pieterskerk aan. Op het plein vóór de kerk was het buitengewoon druk. Om vier uur in den namiddag werd het hek der basiliek gesloten en werd begonnen met de voorbereidingen voor de bijzetting.

1515

ROME, 22 Aug. (Reuter.) De begrafenis van het stoffelijk overschot des Pauzen.

Hedenavond om zes uur begaf het kapittel van St. Pieter met de zangers der Sacramentskapel zich naar de basiliek, om het lijk van den Paus te vergezellen. De

1520

absolutie werd verricht door Mgr. Ceppetelli. Vervolgens droegen zes sediarrii (stoeldragers) in zwarte kapmantels het lijkbaar de koor-kapel, waar een drievoudige kist was opgesteld en een tafel, met rood damast bedekt. In de koorkapel waren 1525 vereenigd twee-en-twintig Kardinalen en het diplomatieke korps, geaccrediteerd bij den Heiligen Stoel. Nobelgarden verrichtten den eeredienst. [De stoet kwam te 6 u. 20 in de koorkapel. De zangers hieven het "Miserere"; aan, en het stoffelijk overschot werd op de tafel neergezet. Nadat de absolutie verricht was, bedekten de sediarrii het 1530 lijk met een rood laken en legden het neer in de kist. De kanselier van het kapittel las de acte der aanvaarding van het lijk voor, en Mgr. Galli sprak de lijkrede uit. De onderprefect van het paleis bedekte het gelaat van den overleden opperpriester met een witten sluier, en de onderprefect der ceremoniën deed hetzelfde met een tweeden 1535 medailles, die geslagen zijn onder het pontificaat van wijlen, Pius X. De deksel van de eerste pijnboomen houten kist werd te 6 u. 50 gesloten, terwijl de wacht van het Vaticaansche paleis de wapens presenteerde.

ROME, 22 Aug. De bijzetting.

1540 (Van onzen bijzonderen correspondent.) Te 4 uur werd de gelegenheid voor het publiek, om het stoffelijk overschot een laatsten groet te brengen, gesloten. Alsdan werden de voorbereidingen getroffen voor de eerste bijzetting et begrafenis, welke te 6 uur heden (Zaterdag) na middag plaats vond. Het kapittel van het Vaticaan, voorafgegaan door de poenitentiarii, welke brandende kaarsen droegen, begaf zich van de sacristie 1545 naar de Sacramentskapel. Aldaar zegende de deken der kanunniken het lijk en hief de Miserere aan. Het stoffelijk overschot werd alsdan middenin de kapel geplaatst. De opperceremoniemeester legde een rood kleed over het lichaam, dat door de edelgarden werd opgenomen en ineen cypressenhouten kist gelegd, gevoerd met karmozijnrood. De levensbeschrijving op perkament, geborgen in een glazen koker, werd, benevens zooveel 1550 munten als de Paus regeeringsjaren telde, in de kist gelegd. Het deksel werd verzegeld met het zegel van den Kardinaal-kamerling. De Cypressen-kist werd in een looden kist en deze in een olmenkist geplaatst. De lijkstoeft werd alsnu op een sarcofaag gezet, alwaar het stoffelijk overschot blijft rusten tot het eigenlijke graf gereed is. De stoet van Kardinalen trok zich alsnu terug en de plechtigheid was 1555 geëindigd.

ROME, via Londen. 22 Aug. Nog enkele bijzonderheden over de begrafenis.

(Van onzen bijzonderen correspondent). De plechtigheid der bijzetting was vol eenvoud, maar diepe ontroering. De lijkstoeft, die het stoffelijk overschot afhaalde, 1560 werd gevormd door stafdragers, pressitentiari met brandende kaarsen, leerlingen van het pauselijk seminarie, de kapittelheeren van het Vaticaan. Het stoffelijk overschot werd omgeven door edelgarden. De stoet werd gesloten door de leden der pauselijke hofhouding, eere-kamerheeren, tal van kerkelijke hoogwaardigheidsbekleeders en de palatijnsche wacht. Op het deksel van de binnenste kist was een opschrift 1565 aangebracht, de levensdata van Z. H. aangevende. Onderwijl de daarvoor aangewezen personen de kisten dichtschoefden, las de notaris van het Vaticaan een in het Latijn gestelde lange acte voor, waarin vermeld stond, dat de verschillende voorgeschreven handelingen, die sedert den dood des pausen moesten plaats vinden, volbracht waren, 1570 zoals de officieele doodskonstateering, de overbrenging van het lijk enz. De houten kist werd met de zegels van den Kardinaal-Kamerling verzegeld. Insgelijks de looden kist. Op de buitenste kist was het pauselijke wapen van Pius X aangebracht. Onder het aanheffen van het gezang Benedictus Dominus Deus Israël werd het stoffelijk overschot in de crypte geplaatst. Het stoffelijk overschot werd naast dat van Pius VI geplaatst.

1575 22 augustus 1914 Z.H. PAUS PIUS X. †
H.M. de Koningin wordt bij den plechtigen uitvaartdienst voor den Paus vertegenwoordigd door jhr. v. d. Poll, opperschenker van H. M.'s huis.

1580 22 augustus 1914 **NA HET OVERLIJDEN VAN Z.H. DEN PAUS.**

Men seinde ons gister uit 's Gravenhage: De pauselijke vlag is thans halfstok geheschen van het gebouw van de internuntiatuur aan het Bezuidenhout. Namens de Koningin heeft gisteravond een ordonnance-officier de betuiging van H. M.'s rouwbeklag met het overlijden van den Paus aan een secretaris der pauselijke legatie 1585 overgebracht. Evenzoo deed heden uit naam van H. M. de Koningin-Moeder jhr. de Ranitz, grootmeester van H. M.'s Huis. De Minister van Buitenlandsche Zaken, de meeste hoofden van buitenlandsche missiën alhier en de hooge R. K. geestelijkheid legden in het pauselijk gezantschap condoleance-bezoeken af. Onder de gezanten was

1590 een der eersten, die van het Duitsche Rijk, de heer Von Müller. Afgescheiden van
bijzondere diensten in de R. K. kerken zal de volgende week in de kerk van den H.
Jacobus in de Parkstraat een plechtige dienst voor de zielerust van den H. Vader
plaats hebben, waarbij het corps diplomatique en de hooge autoriteiten in Den Haag in
de gelegenheid zullen worden gesteld tegenwoordig te zijn.

1595 **22 augustus 1914 NA HET OVERLIJDEN VAN Z.H. DEN PAUS.**

Zooals wij gisteren reeds meldden lieten zoowel H. M. de Koningin als H. M. de
Koningin-Moeder, terstond na het overlijdensbericht van Z. H. den Paus, door middel
van groot-officieren, Hoogstderzelver deelneming aan de pauselijke Internuntiatuur
betuigen. Evenzoo deed geheel het corps diplomatique; de Italiaansche gezant, hertog
1600 di Calvello de la Tour, toonde zijn deelneming op bijzondere wijze. Mgr. Vallega
neemt als secretaris alleen de honneurs waar, wijl Z. Em. de nuntius Mgr. Tacci zich
te Brussel (of te Antwerpen?) bevindt. Te minder gemakkelijk is deze taak voor den
jeugdigen en volijverigen diplomaat, wijl Mgr. Vallega thans noch uit Rome, noch uit
Brussel instructies kan ontvangen, nu de telegraphische gemeenschap afgebroken is.

1605 **ROME, 23 Aug. (Reuter.) Z. Em. de Kardinaal-kamerling della Volpe,**

Kardinaal Merry del Val als aartspriester van de basiliek en de major-domus Mgr.
Ranuzzi de Bianchi plaatsten de zegels op het deksel. Te 7.30 werden ook de deksels
van de zinken kist en van de kist van olmenhout gesloten. De stoet vormde zich
1610 opnieuw en de kist werd, geëscorteerd door nobelgardes. geplaatst op een wagentje,
dat door de sampietrini (bewakers der basiliek) werd geduwd naar het altaar der
"Confessio", vanwaar men de kist door middel van een kraan liet zakken in de krocht.
Daarop trokken de Kardinalen zich terug; Mgr. Cepptelli verrichtte opnieuw de
absolutie en de sampietrini plaatsten de kist in een voorloopige grafruimte. Te 8 u.
1615 10 was de plechtigheid geëindigd. De basiliek was electrisch verlicht. Slechts een
d??t-tal genoodigden waren aanwezig.

23 Aug. De laatste gedachten des Pausen.

(Van onzen bijzonderen correspondent). De wereld weet niet genoeg – en ten volle te
1620 weten komen Pius X leed door de lelijke gebeurtenis van den thans uitgebroken
wereldoorlog. Daarom is het goed gedaan van prof. Marchiafava, een van de pauselijke
geneesheeren, dat hij daaromtrent in den "Corriere della Sera" van Milaan een en
ander wereldkundig maakt. De Paus, schrijft de hoogleeraar, gevoelde zich in den
laatsten tijd, ten gevolge van het gruwelijke oorlogsnieuws, sterk terneergedrukt.
1625 Als de professor hem bemoedigende woorden toesprak, antwoordde Z. H.: "Er sterven
millioenen menschen. Ik moest dat kunnen verhinderen, en toch – ik kan het niet. Ik
kan mij er alleen maar over bedroeven. Als ik, die het hoogste vredesambt uitoefen,
niet denk aan de redding van zooveel jonge levens, wie moet zich er dan om
bekommeren!" En de Paus glimlachte daarbij droevig en herhaalde dagelijks dezelfde
1630 klacht.

ROME, 23 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent.)

Nog steeds worden enkele bijzonderheden bekend over de laatste oogenblikken van Z. H.
den Paus. Nadat de doorluchtige lijder het H. Oliesel had ontvangen, dienden de
1635 geneesheeren hem opwekkende middelen toe. Terwijl de Paus ongeveer drie kwartier vóór
zijn overlijden eenige oogenblikken het bewustzijn herkreeg, sprak hij tot zijn
omgeving de volgende woorden: "Nu gevoel ik, dat het einde nadert. God heeft niet
gewild, dat ik de gruwelen zou zien, die thans in Europa plaats hebben". De aanwezige
kardinalen kusten en drukten de hand des Pausen en de hooge lijder viel weer in zijn
1640 bewusteloosheid terug.

ROME, 23 Augustus. Het Conclave.

(Van onzen bijzonderen correspondent). De "Messagero" weet mede te deelen, dat nog
niet is vastgesteld wanneer het Conclave zal aanvangen. Het blad spreekt 't vermoeden
1645 uit, dat niet voor 5 September de eerste zitting zal plaats hebben.

ROME, 23 Aug. 's Pausen testament.

(Van onzen bijzonderen correspondent). In het testament van wijlen Z. H. den Paus,
hetwelk Vrijdag geopend werd, komen o.a. de volgende woorden voor: "Ik ben arm
1650 geboren, heb arm geleefd en wil arm sterven." Z. H. vermaakt slechts matige bedragen
aan zijn bloedverwanten en stelt aan zijn opvolger de som van 100.000 lire – een
bedrag, hetwelk Z. H. ten geschenke is aangeboden – ter beschikking, om die uit te
deelen onder verschillende huisgezinnen. Zooals reeds gemeld werd heeft, op
uitdrukkelijk verlangen van wijlen Z. H., de begrafenis een zeer eenvoudig karakter

1655 gedragen en is het stoffelijk overschot niet gebalsemd.

ROME, 24 Aug. (Reuter.) Het Conclave.

De Congregatie van Kardinalen heeft besloten dat het a.s. Conclave zal beginnen op 31 Augustus.

1660

KEULEN, 24 Aug. (Eigen bericht). Het Conclave.

Z. Em. kardinaal von Hartmann heeft in gezelschap van zijn geheim-secretaris Berghaus, de reis naar Rome aanvaard. Hij is vertrokken naar München met den eersten Rijnlandschen D-trein, die sedert de mobilisatie weder rijdt. De spoorwegmaatschappij had hem zoo voorkomend mogelijk een salonrijtuig ter beschikking gesteld. De beide wij-bisschoppen dr. Muller en dr. Lausberg, de vicaris-generaal Mgr. dr. Kreutzwald, het domkapittel en vele bekende Katholieken namen bij het station Keulen-Deutz afscheid. Van Miinchen uit reist Z. Em. met kardinaal von Bettinger.

1670

25 augustus 1914 DE A.S. PAUSKEUZE.

Gebruik makende van de verwarring, door de zoogenaamde "integrale" beweging aangericht, heeft het dagblad "De Telegraaf" een menigte intrigues gefantaseerd, die om de toekomstige Pauskeuze heeten te spelen. Een zijner correspondenten seint o. m. dit moois: De anti-modernisten zullen kardinaal de Lai steunen, wiens voornaamste kiezers zijn de kardinalen Billot en misschien Merry del Val. De modernisten zullen misschien hun stemmen uitbrengen op kardinaal Maffi, aartsbisschop van Pisa, kardinaal Ferrari, aartsbisschop van Milaan, of kardinaal Gasparri. Bijna alle Duitsche en Oostenrijksche kardinalen steunen de laatste groep. De derde, gematigde groep heeft drie kandidaten, de kardinalen Ferrata, Pompili en monseigneur Serafini. Deze groep is echter niet sterk." Wij behoeven niet te zeggen, dat de veronderstelling, alsof er modernisten in het H. College zouden zetelen, even onwaar is als beleedigend. De anti-kerkelijke leugen ligt zóó duimdik op dergelijke berichten, dat zij onteerend mogen heeten voor het blad, waardoor ze verspreid worden.

1685

25 augustus 1914 De "Nordd. Allgem. Zeitung" over Pius X.

Zijn elfjarigen regeeringstijd, zoo schrijft de half-ambtelijke "Nordd. Allgem. Zeitung" heeft paus Pius X met onzen keizer steeds persoonlijke vriendschappelijke betrekkingen onderhouden en er geen geheim van gemaakt, dat hij tevredenheid gevoelde over den toestand der Katholieke Kerk in Duitschland. In zijn persoon vereenigde de overleden paus godsvrucht, reinheid van ze??, weldadigheid en zachtaardige gemoedsgesteltenis. Met Pius X is uit de rij der Pausen een eerbiedwaardige persoonlijkheid heengegaan, wien de geloovigen met liefde zullen gedenken.

1695

25 augustus 1914 OVER DE PAUSKEUZE.

Het bericht – voorkomende in ons nummer van 20 Augustus – betreffende de toekomstige pauskeuze, vereischt eenige toelichting en aanvulling. Paus Pius X z.g. heeft n.l. in de constitutio "Vacante Sede" de keuze "per accessionen." afgeschaft. In de plaats daarvan is eene nieuwe stemming ingevoerd, welke onmiddellijk na de eerste stemming zoowel voor- als na den middag plaats heeft, indien bij eerste stemming geen der kardinalen 2/3 der stemmen verkregen heeft. Zoodoende worden in twee dagelijksche bijeenkomsten viermaal per dag gestemd, en is de ingewikkelde "accessio" verwijderd. Alle vorige bullen, decreten enz. over de pauskeuze zijn door Pius X afgeschaft, zoodat de pauskeuze en de macht van het H. College tijdens de vacatie geheel geregeld worden door de Constit. "Vacante Sede" 1) en de Constit. "Commissum nobis" 2) (over het "veto"). Dit in gewone omstandigheden; in buitengewone omstandigheden en ernstige tijden geldt nog de Constit. "Praedecessores" met het "Regolamento" van Leo XIII. Deze bepaalt o.a. dat de aanwezige kardinalen aanstonds tot de keuze kunnen overgaan, wanneer de meerderheid der aanwezigen oordeelt, dat de keuze zou verhinderd worden, iets, waarvan op dit oogenblik natuurlijk geen sprake is.

1710

1) Acta Pii X t 111 p. 240.

2) Acta Pii X t 111 p. 289.

1715

ROME, 25 Aug. (Reuter.) Het corps diplomatique.

Het Heilig College heeft hedenochtend in de troonzaal van het Vaticaan ontvangen het corps diplomatique, geaccrediteerd bij den Heiligen Stoel, dat kwam condoleeren met den dood van Z. H. den Paus Pius X. Aanwezig waren daarbij alle Kardinalen, die thans te Rome vertoeven, de Italiaansche zoowel als de buitenlandsche. De ambassadeur van Oostenrijk-Hongarije, die deken is van het diplomatieke corps, hield in het Fransch

1720

een rede, waarin hij uitdrukking gaf aan de smart van het corps over den dood van den Paus. Daar Z. E. Kardinaal Serafino Vannutelli, deken van het Heilig College, wegens zijn slecht gezicht niet kan lezen, las Kardinaal Vincenzo Vannutelli uit zijn naam een in het Fransch gesteld antwoord voor. De ontvangst was afgelopen te halftwaalf.

1725

ROME, 25 Aug. (Speciale dienst van Stefani.) Het corps diplomatique

werd heden door het H. College plechtig ontvangen. Alle gezanten waren in groot uniform en getooid met hunne ordeteekenen. in afwachting van de receptie stonden de groepjes: de gezanten van Oostenrijk-Hongarije, Pruisen en Beieren onderscheiden zich met elkaar, terwijl de gezant van Rusland met die van België sprak. De Kardinalen bevonden zich in de troonzaal achter een hoefijzervormige tafel. In het midden zaten de Kardinaal-kamerling Z. E-della Volpe, de deken van het H. College Z. E. Serafinno Vannutelli en de onderdeken Z. E. Agliardi. In zijn antwoord op het rouwbeklag van den deken van het corps diplomatique, den gezant van Oostenrijk-Hongarije, riep Kardinaal Vannutelli de voorlichting van den H. Geest in, opdat weldra aan de Kerk een andere Paus zou worden geschenken.

1730

1735

ROME, 25 Aug. Voorbereidingen voor de plechtigheden.

(Speciale dienst van Stefani.) De Kardinalen Lualdi, Ferrari, Mercier en Lorenzelli zijn te Rome aangekomen en nemen sedert heden deel aan de congregaties van Kardinalen. De Amerikaansche Kardinalen Gibbons en O'Connell, de Braziliaan Albuquerque en de Kardinaal van Canada Bégin zullen niet op tijd kunnen aankomen, om aan het Conclave deel te nemen. In een der zalen van het Vaticaan zijn, onder leiding van maestro Perosi, de koren van de Sixtijsche kapel begonnen met het repeteeren voor drie plechtige lijkdiensten, die door de leden van het H. College gedurende de laatste drie dagen van de Novendriali zullen worden opgedragen in de Sixtijsche kapel. Gedurende de eerste dier H. H. Missen zal worden uitgevoerd de groote Requiem-Mis, die Perosi componeerde, toen Leo XIII stierf. De katholieke dagbladen geven den raad, om het geheele testament van Pius X te publiceeren. De congregatie van Kardinalen zal hieromtrent een beslissing nemen.

1740

1745

1750

ROME, 25 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent.) Z. E. Kardinaal Mercier,

Aartsbisschop van Mechelen, is gisteren alhier aangekomen. De Kardinaal zag er zeer ernstig uit en vernam met smart de laatste berichten van het oorlogstooneel, den terugtocht van het Belgisch leger naar Antwerpen enz. Z. E. Kardinaal dr. von Hartmann, Aartsbisschop van Keulen, is onderweg. Evenals andere kerkvorsten heeft ook hij een herderlijk schrijven gericht aan zijn diocesanen, waarin hij zegt: "Een heilige eed verplicht mij, aan het Conclave deel te nemen en zoo zal ik naar Rome gaan, hoe smartelijk het mij ook valt in dezen ernstigen oorlogstijd mijn trouwe kudde te verlaten.

1755

1760

ROME, 25 Aug. (Stefani's bijzondere dienst). Na den Dood des Pausen.

Hedenochtend werd in tegenwoordigheid der leden van het kapittel van Sint Pieter de vijfde Requiem-Mis opgedragen voor de zielerust van wijlen Z. H. Pius X. De voorbereidende maatregelen voor het Conclave worden voortgezet. Hedenochtend om 10 uur hield het H. College zijn gewone bijeenkomst.

1765

ROME, 26 Aug. (Speciale dienst van Stefani.) In de rede van deelneming,

welke de gezant van Oostenrijk-Hongarije richtte tot het H. College, verklaarde hij, dat de dood van Pius X het corps diplomatique ten zeerste had getroffen. Het corps was immers getuige geweest van dit inderdaad apostolisch bestuur, waarin het verlangen leefde om het welzijn der Kerk te behartigen. In zijn antwoord verklaarde Kardinaal Vannutelli dankbaar te zijn voor de deelneming, bij alle ernstige gebeurtenissen betoond, en dezer dagen weder ondervonden. Hij hoopte, dat weldra een nieuwe Opperherder, verlicht door de voorlichting des Hemels, aan de Kerk zou geschonken worden.

1770

1775

ROME, 26 Aug. (Speciale dienst van Stefani.) Het aanstaande Conclave.

Volgens de "Giornale d'Italia," schijnt het zeker te zijn, dat om gezondheidsredenen de Kardinalen Martinelli, Prisco en Bauer niet zullen deelnemen aan het Conclave. Den 2den September, na het begin van het Conclave, zullen aankomen H.H. E.E. Gibbons en O'Connell. Aan de eerste stemming zullen slechts 57 Kardinalen deelnemen. Indien de Kardinalen Gibbons en O'Connell vóór de verkiezing aankomen, zal de gekozen Paus veertig stemmen moeten krijgen. Het aantal telegrammen van deelneming is buitengewoon groot. De Kardinalen Lualdi, Francica Skrbenskv zullen morgen aankomen.

1780

1785

26 augustus 1914 Paus Pius X.

De "Osservatore Romano" verscheen in het nummer, dat wij heden ontvingen, met rouwrand, het blad bevat het overlijdensbericht des Pausen en zegt in een lofrede op
 1790 Z. H. Pius X o. a.: "De zachtaardige en engelachtige Paus Pius X heeft de oogen
 gesloten, geslagen door den schrik over het vreeselijk schouwspel van den oorlog. De
 geschiedenis zal oordeelen, dat zijn voornaamste en aanhoudende zorg was: de eer van
 God en de christelijke wedergeboorte der volkeren."

26 augustus 1914 REQUIEMMIS VOOR Z.H PAUS PIUS X.

In de St. Jacobuskerk, te 's Gravenhage, werd hedenmorgen een plechtige Requiemmis
 opgedragen voor de zielerust van Z.H. Paus Pius X. Voor de kerk stond de menigte,
 druk besprekend de oorlogstelegrammen en bewonderend starend naar de talrijke
 equipages en auto's. In de kerk was een nog grootere menigte, stil neerzittend en
 1800 overwegend het plechtig oogenblik. Het hoofdaltaar was in een chappelle ardente
 herschapeen. Blank schitterde het zilver der talrijke candelabres tegen het zwart der
 draperieën. Het meest trok voortdurend de aandacht de katafalk met haar zinnebeeldige
 beteekenis en daarop een witzijden kussen met gouden borduursels afgezet, dragend de
 pauselijke tiaan en daaromheen de diplomaten in ambtsgewaad: de gezant van Rusland
 1805 naast dien van Oostenrijk, Spanje en België, dan Amerika, Italië, Portugal enz. Allen
 geschaard om de katafalk, verbeeldend te dragen het stoffelijk overschot van Pius,
 den Vredevorst bij uitnemendheid. Boven de wierookgalmen klonk de schoone klaagstern
 van den solist: "Dies Irae, Dies lila", zoo ooit dan heden van verheven toepassing,
 en vervolgens het: "Requiem aeternam dona eis Domine".

ROME, 26 Aug. (Reuter.) De Braziliaansche kardinaal Arcoverde,

die op reis het overlijden van den Paus had vernomen, is onmiddellijk weder naar Rome
 vertrokken. Er wordt druk gewerkt om de vertrekken in het Vtikaan voor het Conclave
 in gereedheid te brengen. De telephonische centrale van het Vatikaan is geïsoleerd,
 1815 teneinde de verbinding van Conclavisten met de buitenwereld te verhinderen.

ROME, 27 Aug. (speciale dienst van Stefani) Het a.s. Conclave.

Tot nu toe bevinden zich 43 kardinalen te Rome, nl. 27 Italianen en 16 uit het
 buitenland. De "Tribuna" meent, dat van de 65 kardinalen, waaruit het H. College
 1820 beslaat, een zestigtal aan de verkiezing van den nieuwen Paus zullen deelnemen. In de
 koorkapel van de basiliek had de vijfde Requiem-lijkemis plaats. De vicaris van het
 kapittel van St. Pieter, mgr. Zampini, celebreerde de H. Mis in de St. Marcus te
 Venetië, waar Z. H. gedurende vele jaren patriarch was. In tal van andere steden en
 dorpen werden plechtige lijkdiensten gehouden, bijgewoond door de autoriteiten en tal
 1825 van geloovigen.

ROME, 27 Aug. (Speciale dienst van Stefani). Noord-Amerika

zal op het conclave werden vertegenwoordigd door Z. Em. Kardinaal Farley, Zuid-
 Amerika door Z. Em. Kardinaal Arcoverde de Albuquerque. Op den dag van het begin van
 1830 het conclave zal den Kardinalen bij loting een vertrek worden aangewezen. Het S.
 Damasus-plein is vol werklieden, die maatregelen nemen om de vertrekken te
 stoffeeren. Prins Chigi, de maarschalk van het conclave, zal zijn intrek nemen in de
 appartementen van den Maestro di camera.

27 augustus 1914 Een anecdote van wijlen Z.H. den Paus.

Een aardige anecdote van wijlen Z. H. den Paus, is de volgende: Toen de bisschop van
 Paderborn, Mgr. Schneider, eens op audiëntie was bij Z. H., zeide deze hem, dat zij
 beiden de beste vrienden moesten zijn, daar zij elkander toch zoo na als broeders
 stonden. De bisschop begreep niet dadelijk, wat de Paus bedoelde, totdat Pius X
 1840 lachend opmerkte: Wel, de Schneiders en de Sarto's (sarto: kleermaker) zijn immers
 beiden van de familie Scheider.

27 augustus 1914 Z.H. PAUS PIUS X HERDACHT.

Het is een feit van historische beteekenis, dat bij het overlijden van Z. H. Paus
 1845 Pius X, midden in den Europeeschen oorlog, de Vredevorst door ons Parlement op
 waardige wijze is herdacht in hetzelfde 's Gravenhage, waar hij nooit werd toegelaten
 tot de Vredesconferentiën. Hij is daar door de liberale Regeering en de voorzitters
 van de Eerste en Tweede Kamer openlijk gehuldigd als de Vredevorst bij uitnemendheid.
 En hetgeen tot zijn nagedachtenis gisteren officieel gesproken werd in onzen
 1850 neutralen staat, die tot dusver Goddank vrij bleef van den oorlogshartstocht, moge
 door geheel Europa weerklinken, dat naar zijn wijze raadgevingen niet wilde luisteren
 en thans te laat bij zijn graf treurt terwijl het oorlogszwaard de bloem der

1855 geslachten wegmaait. Gisteren heeft de geschiedenis de fout gewroken, welke door de uitsluiting van den H. Stoel op de Vredesconferentiën werd begaan. En dat het kleine Nederland in dezen voor Europa getuigde, strekt onze natie tot even groote eer als het schrijven, bij de opening der eerste Vredesconferentie door H. M. de Koningin gericht aan wijlen Z. H. Paus Leo XIII.

1860 **ANTWERPEN, 27 Aug. (Van onzen correspondent.) Lijkdienst te Antwerpen.**
Vrijdag a.s. zal alhier in de O. L. Vrouwekerk door Zijne Excellentie den Apostolischen Nuntius te 11 uur een plechtige H. Mis van Requiem worden opgedragen voor de zielernst van Z. H.

1865 **27 augustus 1914 REQUIEMMIS VOOR Z.H PAUS PIUS X.**
Rechts van de tombe hadden plaats genomen Mgr. Valeta, zaakgelastigde van den Heiligen Stoel, in violet priestergewaad; een hooge Romeinsche prelaat en secretaris van wijlen Kardinaal Rampolla; zoomede in zijn hoedanigheid van huisprelaat van Z. H. Mgr. Nolens, lid van de Tweede Kamer. Links de vertegenwoordigers van H. M. de Koningin, jhr. Van de Poll, grootofficier van H. M.'s Huis, dragende het grootkruis der H. Gregorius-orde; van H.M. de Koningin-Moeder, grootmeester jhr. De Ranitz. Zij waren aan den drempel van het kerkgebouw ontvangen en naar binnengeleid door den zaakgelastigde voornoemd. Het middenschip was afgezonderd voor het diplomaten-corps en de autoriteiten, wien van het houder, der plechtigheid kennis was gegeven en die voor deze gelegenheid allen in ambtscostuum verschenen. In het rechtsche vak namen in 1875 onderstaande volgorde plaats: De Minister van Buitenlandsche Zaken, Jhr. Loudon; de gezanten van Italië, Groot-Brittannië, Noord-Amerika, het Duitsche Rijk, Oostenrijk-Hongarije en Roemenië. Daarachter in de tweede bank die van Rusland, Spanje, Argentinië, China en de zaakgelastigde van Portugal. In de derde rij de gezant van België en verder de secretarissen en attaché's van de verschillende legatiën. Tevens 1880 werden hier opgemerkt de presidenten van den Hoogen Raad en van het Gerechtshof, de directeur-generaal van de posterijen en telegrafie, mr. Bergsma en anderen. In het rechtsche vak waren gezeten van het Hof, luit.-gen. graaf Du Monceau, dragende het grootkruis der Pauselijke orde van het Heilig Graf; baron Sirtema van Grovestins, baron Bentinck en baron Taets van Amerongen, groot-officier; van de Regeering, de 1885 Ministers Cort van der Linden, Lely en Pleyte. Voorts de divisie-commandant, gen.-majoor Klerk de Reus; de burgemeester, jhr. van Karnebeek; baron Mackay, president van de Rekenkamer; de heer Stumpff, lid van dat college; de oud-Ministers Loeff, Nelissen, Kolkman en Regout; de Kamerleden Victor de Stuers, Van der Kun en Van Vuuren; de advocaat-generaal bij den Hoogen Raad, mr. Ledeboer; de luit.-kolonel 1890 Bergansius, de majoor jhr. Wittert van Hoogland, de leden van den Haagschen gemeenteraad Dekker, Ter Hagen, Wesseling en Verburg, laatstgemelde in ambtskleeding. De waarnemend vice-president van den Raad van State en Staatsraad Harte van Tecklenburg waren wegens vergadering van den Raad verhinderd. Voor den aanvang van den dienst deed het orgel den Doodenmarsch van Beethoven door de 1895 gewelven weerklinken. De Zielemis werd vervolgens opgedragen door den hoogerwaarden heer P. C. Wijtenburg, pastoor der parochie en deken van Den Haag. Z.Eerw. werd bijgestaan door de kapelaans Juffermans, als diaken, en Van Wely, als sub-diaken, met als ceremoniaris kapelaan Maas en als cantores pastoor v. d. Berg en rector Beukers. Het zangkoor, op volle sterkte, zong de zoo aangrijpende Requiem, van den Lorenzo 1900 Perosi, ondersteund door het orgel, bespeeld door den organist Joh. Kapteyn. Aan het einde van de plechtigheid verzocht de zaakgelastigde van den Heiligen Stoel den Koninklijken vertegenwoordigers den dank aan Hare Majesteiten te willen overbrengen, terwijl hij mede zijn erkentelijkheid vertolkte aan de gezanten voor hunne belangstelling en die der hoofden van de zending, ook door heden van hunne 1905 legatiegebouwen de vlag van hun Rijk halfstok uit te hangen. Het uitgaan van de kerk werd op het orgel begeleid met den Treurmarsch van Chopin.

1910 **28 augustus 1914 KORTZICHTIGHEID.**
De even redelijke als hartelijke woorden, die eergister in het Nederlandsche Parlement zijn gesproken op den dag, waarop in ons land de groote officieele Uitvaart plaats had voor Z. H. Paus Pius X, zullen wel in het buitenland de aandacht trekken. Zij werden, in eerbiedige stilte, staande aangehoord door de gansche Volksvertegenwoordiging en men zal weldra over heel den aardbol vernemen, dat hier in 1915 Nederland, het kleine vreedzame plekje midden tusschen de elkaar verscheurende volkeren van Europa de Roomsche Vredeskeizer is gehuldigd, het eerst zelfs door niet-katholieke mannen, die onder den indruk waren gekomen van een zijner laatste daden. Voor de beteekenis van dit feit heeft de Kamer-Overzichtschrjver van "Het Handelsblad", hoe scherpzichtig in den regel ook, geen oog gehad. Hij schrijft: "Het

1920 herdenken van het overlijden van een Paus is ongebruikelijk in ons parlement. Er gebeurt tegenwoordig echter zooveel ongebruikelijks, dat deze afwijking niet als antecedent behoeft te worden opgevat. Anders zou ze niet geheel zonder bedenking zijn. Wanneer de Kamerpresidenten hunne in memoriams ook tot niet-regeerende vorsten gaan uitstrekken, waar is dan de grens? En eigenlijk had na achteraf beschouwd Jaurès ook moeten zijn herdacht door het Kamerpresidium, want ook hij was een vorst onder

1925 zijn geloofsgenooten, ook zijn dood had dezelfde tragiek als, zoo niet nog meer dan die van den Paus, en ook hij had met al zijn krachten voor den vrede geijverd... die men nu eenmaal meer en meer als het hoogste goed voor een volk is gaan beschouwen. Maar het ware onbillijk, in dezen tijd te willen vallen over afwijkingen of onregelmatigheden, en dat zal iedereen ook wel begrijpen." Zooals men ziet, komt het

1930 Kamerpresidium er nog al genadig af; de schrijver wijt de afwijking aan de omstandigheden en als nu ook nog een presidiale hulde kon worden gebracht aan Jaurès dan zou alles weer vergeten en vergeven zijn en ware het evenwicht hersteld! Zouden er nu werkelijk veel lieden wezen, die dat gelooven; lieden, die Jaurès, ontegenzeggelijk een ijveraar voor afschaffing van den oorlog, ook maar eenigszins op

1935 een lijn kunnen brengen met den Paus van Rome, die uit zijn aard en bestaan de beslechter behoorde te zijn van geschillen als die nu de volkeren in vuur en vlam zetten?

De zoo noodlottig omgekomen Jaurès is in ons Parlement herdacht, schoon niet door het Kamerpresidium. De dood des Pausen, die nog op het laatst van zijn leven een poging

1940 deed voor den vrede en zich daartoe richtte aan het juiste adres, mocht wel een geheel andere opmerkzaamheid trekken. Hier toch heeft de wereld te doen met een heilig man, die hoog boven alle aardsche, stoffelijke en nationale oordeelvellingen verheven is, die, door ambt, staat en kennis, keizers, koningen en presidenten doorzien en doorgronden kan, die niemand hunner naar de oogen behoeft te zien en het

1945 ook niet gedaan heeft, maar als een profeet, staande aan den rand der eeuwigheid, de toekomst heeft getoond, die hij zag en die ook zelfs bij menschelijke berekening komen zal. Wat men ter plaatse waar het behoort alreeds begint te gevoelen. 't Is jammer, dat zelfs mannen, die het publiek in zulke dingen moeten voorlichten, in sommige oogenblikken zelfs het meest elementair onderscheidingsvermogen missen en

1950 zich liever belachelijk maken dan te zwijgen.

ROME, 28 Augustus. (Speciale dienst van Stefani.) Het Testament.

Het eigenhandig testament van Pius X is op wit papier met doorschijnend wapen van den H. Stoel, geschreven. De Paus begint met zijn ziel in de hulp van de H. Maagd aan te

1955 bevelen, en geeft vervolgens aan zijn opvolger eenige beschikkingen omtrent legaten. Het testament zal worden openbaar gemaakt en zal in het licht stellen, hoe weinig de Paus om aardsche goederen gaf. Hedenochtend hadden in de St. Pieter de laatste lijkdiensten voor den Paus plaats. Om twee uur komen de Kardinalen weer bijeen voor hun dagelijksche vergadering. De Kardinalen Amette, Luçon, Sévin en Cavallari zijn

1960 aangekomen.

28 augustus 1914 Voorbereiding van het Conclave.

Aan de eerste officieele vergadering van de Congregatie der Kardinalen namen gisteren 48 leden van het H. College deel; voor iederen kardinaal werd een vertrek bij loting

1965 aangewezen.

ROME, 28 Augustus. (Speciale dienst van Stefani.) De "Tribuna" zegt,

dat de kardinaal-kamerling een beperkt aantal toegangsbewijzen had verleend voor het pauselijk paleis, o.a. aan eenige journalisten. Met ingang van heden werd echter

1970 besloten, alle toegangsbewijzen, zelfs die, welke aan katholieke journalisten waren verstrekt, in te trekken. Heden zijn te Rome aangekomen de Kardinalen Bauer, Bourne, Gasquet, de Cabrières en Logue. Volgens de "Tribuna" zal het testament van Z. H. Pius X niet openbaar gemaakt worden, daar het niet het karakter heeft van een eigenlijk testament, doch meer aanbevelingen bevat van oeconomischen aard. De "Osservatore Romano" deelt mede, dat het H. College aan Mgr. Misciatelli de waardigheid van

1975 gouverneur van het Conclave zal opdragen. De Spaansche kardinalen de Cos y Macho Almaraz y Santos, de Herrera y de la Iglesia en de patriarch van Lissabon, Mendesbello, zijn te Genua aangekomen aanboord van de transatlantische stoomboot "Buenos Aires" en vervolgen hun reis naar Rome. De aartsbisschop van Marseille, Z.

1980 Em. kardinaal Andrieu is Vintimiglia gepasseerd en op weg naar Rome.

28 augustus 1914 Een oordeel van wijlen Paus Pius X over den oorlog?

De "Reichspost" verneemt uit Rome het volgende: "De geneesheer van den overleden Paus, prof. Marchiafava, verklaarde aan een berichtgever van de "Reichspost", dat,

1985 toen de omgeving van Z. H. den Paus dringend verzocht zijn grooten invloed en zijn
gezag aan te wenden, ten einde het uitbreken van den oorlog te voorkomen, Pius
antwoordde: "De eenige heerscher, wien ik met kans op welslagen zou kunnen
tusschenbeide komen, omdat hij steeds bewijzen heeft gegeven van trouwe verknochtheid
aan den H. Stoel, is keizer Franz Jozef. Maar juist bij hem kan ik niet tusschenbeide
1990 komen, want de oorlog, dien Oostenrijk voert, is gerechtvaardigd, helaas al te
gerechtvaardigd". Wij moeten deze woorden natuurlijk geheel voor rekening van de
Weener "Reichspost" laten, te meer daar na 's Pausen overlijden door de
telegraafagentschappen – die óók beweerden uit de onmiddellijke omgeving des Pausen
hun inlichtingen te hebben ontvangen – gemeld werd dat Z. H. in den laatsten tijd
1995 naar verschillende regeeringskanselarijen en vorsten telegrammen had gezonden, met
het doel het uitbreken van een oorlog te verhoeden, dus wel degelijk reeds
bemiddelend opgetreden was. Men kan met het geloof hechten aan dergelijke berichten –
al luiden ze nog zoo beslist – niet voorzichtig genoeg zijn!

2000 **ROME, 28 Aug. (Speciale dienst van Stefani). Requiem-Mis voor wijlen paus
Pius X.**

Bij den lijkdienst in de Sixtijsche kapel, voor de zielerust van Pius X, waren
aanwezig vier-en-veertig kardinalen, het corps diplomatique bij den H. Stoel, de
malthezer-ridders, de Romeinsche adel, prelaten en afgevaardigden van godsdienstige
2005 inrichtingen. De H. Mis werd opgedragen door kardinaal Vincenzo Vanutelli, de absoute
werd gegeven door de kardinalen Agliardi, Cassetta, De Lai, Falconio en Vincenzo
Vanutelli. Onder leiding van Perosi werd uitgevoerd de Requiem-mis, welke door den
maestro werd gecomponeerd bij gelegenheid van den dood van Leo XIII.

2010 **ROME, 28 Aug. (Speciale dienst van Stefani). Zeer vele uitnodigingen**

waren voor den lijkdienst in de Sixtijsche kapel gezonden, vooral aan den
Romeinschen adel en aan verscheidene kloosters. In de Hertogszaal en de koningszaal,
waar de kardinalen en de diplomaten moesten passeeren, werden de eerbewijzen gebracht
door de Zwitersche en Palatijsche garde. Het corps diplomatique was voltallig
2015 aanwezig. Begeleid door Zwitersche gardes kwamen de kardinalen de Sixtijsche kapel
binnen en namen plaats in afzonderlijke gestoelten vóór de katafalk, welke in het
midden der kapel was opgericht. Op de katafalk lag de tiaan, er om heen brandden
tallooze waskaarsen. Aan de vier kanten waren in het Latijn epigrammen aangebracht
ter nagedachtenis van wijlen Z. H. Pius X. Rondom de katafalk stonden vier
2020 edelwachten in groot uniform.

ROME, 29 Aug. (Speciale dienst van Stefani.) Het a.s. Conclave.

De apostolische ceremoniaris mgr. Damico deelde aan de kardinalen mede, dat op 31
Aug. in de Paulinische zaal van het Vaticaan Z. Em. kardinaal Ferrata een plechtige
2025 H. Mis van den H. Geest zou opdragen. Daarna zal de "oratio" plaats hebben de
"eligende summo Pontifice" (voor het kiezen van den Paus). Op denzelfden dag om vijf
uur, zullen de kardinalen in dezelfde zaal bijeenkomen en voorafgegaan door het kruis
en onder het zingen van het "Veni Creator" het Conclave binnengaan. Heden zijn vele
Italiaansche kardinalen aangekomen. Er zijn er thans 57. De "Giornale d'Italia"
2030 verneemt, dat tot biechtvader van de congregatie van kardinalen is benoemd pater
Ojetti S. J.

ROME, 29 Aug. (Speciale dienst van Stefani.) Volgens de "Giornale d'Italia"

heeft de meerderheid van Kardinalen zich er tegen verzet, dat de verkiezing van den
2035 Paus per compromissum zou geschieden. Hetzelfde blad en ook de "Tribuna" gelooven,
dat het Conclave van langen duur zal zijn.

ROME, 30 Aug. (Speciale dienst van Stefani). Plechtige lijkdienst.

Zaterdag heeft de tweede lijkdienst voor Z. H. Pius X plaats gehad met het
2040 gebruikelijk ceremonieel. Zes en veertig kardinalen, benevens wederom het corps
diplomatique, waren aanwezig. De H. Mis werd opgedragen door Z. Em. kardinaal de Lai.
Deze en H.H. E.E. de kardinalen Gotti, Ferrata, Merry del Val en Vico gaven de
absolutie.

2045 **ROME, 30 Aug. (Speciale dienst van Stefani). Het a.s. Conclave.**

De "Giornale d'Italia" meldt, dat in den rechterhoek van het Damascusplein bij het
kwartier van de Palateinsche garde, ter hoogte van de derde loggia, een kleine klok
is aangebracht, welke dagelijks, gedurende het Conclave, het teeken zal geven voor de
stemming, nl. om 9 uur, kwart over negen en half tien des morgens en om vijf uur,
2050 kwart over vijf en half zes des namiddags.

ROME, 30 Aug. (speciale dienst van Stefani) Z. Em. de kardinaal-vicaris

2055 Pompili beval openbare gebeden bij de uitstelling van het Allerheiligste in de basilieken en andere kerken ge. durende het conclave. De "Italla" deelt mede dat aan Z. Em. kardinaal Serafino (Serafino Vanutelli of kardinaal Serafini?) veroorloofd is een geneesheer in het conclave mede te nemen; eenige kardinalen zullen wegens ziekte niet deelnemen aan het conclave.

ROME, 30 Aug. (Speciale dienst van Stefani.) De "Tribuna" weet

2060 mee te delen, dat volgens betrouwbare berichten de kardinalen wenschen, dat de verkiezing van den nieuwen Paus een spoedig verloop hebbe. De eerste stemming zou plaats vinden den 31 sten Augustus 's avonds en zoo noodig verder vier stemmingen dagelijks in plaats van twee. Morgen zullen de bedienden, welke het Conclave binnengaan, den eed afleggen in de handen van den secretaris van het Conclave. Heden
2065 had de aanwijzing der vertrekken plaats. Kardinaal Van Rossum zal zijn intrek nemen in kamer no. 32. Z. Em. kardinaal Merry del Val is ongesteld en Z. Em. kardinaal Farley zal om gezondheidsredenen een bijzonder vertrek tot zijn beschikking hebben.

ROME, 30 Aug. (Vertraagd.) (Reuter.) De laatste plechtigheid.

2070 Hedenochtend had in de Sixtijn'sche kapel de laatste plechtigheid plaats voor den overleden paus Pius X. In tegenwoordigheid van kardinaal Falconia sprak monseigneur Ettasella in het latijn de lijkrede uit, waarna de kardinalen Falconia, Granito, Pompily, Serafini en della Chiesa de absolutie gaven. In het geheel waren 49
2075 kardinalen aanwezig. Verder waren tegenwoordig het diplomatenkorps, de grootmeester van de Malthezer orde en prins Chigi.

31 augustus 1914 De zegen der kardinalen.

Zaterdag l.l., tusschen Boulogne en Parijs, hebben de Engelsche troepen de twee
2080 Engelsche Kardinalen Bourne en Gasquet ontmoet, die zich naar het Conclaaf begaven. Hun trein stond stil en een andere trein met Engelsche troepen kwam voorbij. Onder de soldaten waren er vele Ieren, die allen een eikenblad droegen op hun hoofddekseel. De Kardinalen werden aanstonds herkend en toegejuicht; zij verschenen aan het portier. Aanstonds vielen de Ieren op de knieën en de twee Kardinalen schonken hun den zegen, zeggende: "God zegene u, mijne kinderen." De protestanten zelfs waren diep geroerd
2085 door dit treffend tooneel, en allen, soldaten en officieren, toonden den grootsten eerbied voor de twee prinsen der Kerk.

31 augustus 1914 Het sterfbed van Z. H. Paus Pius X.

2090 Men schrijft ons uit Rome: Uit de allernaaste omgeving des Pausen vernam ik, dat het afsterven van Z. H. Paus Pius X is geweest als dat vaneen heilige. Aan de kardinalen, die hem op zijn sterfbed nog bij bewustzijn aantroffen, beval hij met de uiterste inspanning zijner krachten aan, alles te beproeven, dat het hun toevertrouwde erfdeel van den H. Petrus toch ongeschonden zou te voorschijn komen uit de teisteringen, waarmee thans Europa zoo vreeselijk door den Heer wordt bezocht. Hij gaf nog
2095 bijzondere raadgevingen omtrent plannen, welke bij den H. Stoel bestonden om den toestand der Kerk te consolideeren, nadat de oorlogsgruwel voorbij zou zijn gegaan. ofschoon hij groote benauwenissen leed, bleef hij een toonbeeld van heilige kalmte. Men zag zijn lippen voortdurend bewegen, en de als het ware verheerlijkte ingetogenheid van zijn gelaat bewees hoezeer hij zich voortdurend met God verbonden
2100 hield. In de bladen komen nog talrijke bijzonderheden van zijn lijfarts, dr. Marchiafava, over het afsterven des Pausen voor. Ik moet voorop stellen, zegt dr. Marchiafava, dat de Paus in de laatste weken tengevolge van den bloedigen oorlog in Europa zeer geleden heeft. De gedachte, dat het geschil niet meer te vermijden was, maakte hem steeds treuriger. Vaak heb ik getracht hem te bemoedigen, maar ieder nieuw
2105 bericht over plaats gehad hebbende gevechten, iedere aankondiging, dat een nieuwe mogendheid aan den oorlog deelnam, maakte hem neerslachtiger. "Ach, professor, millioenen menschen zullen omkomen. Ik had het moeten verhinderen, maar ik kon het niet. Mij blijft niets over dan te treuren. Als ik niet aan de redding van zoovele jonge levens denk ik, die het hoogste vredesambt bekleed, wie, denkt ge, zal er zich
2110 dan om bekommeren?" Dergelijke klachten hoorde de lijfarts elken dag. Het vreeselijk lot, dat tijdens zijn Pontificaat over Europa gekomen was, maakt hem ziek. De lijfarts wil niet beweren, dat de dood door die angsten is veroorzaakt, maar zeker zou zonder deze het organisme van den Paus krachtiger wederstand hebben geboden. In zijn smarten zeide hij: "Ik lijd voor hen, die op het slagveld sterven. Mocht mijn
2115 dood toch het laatste offer wezen ter verzoening van Gods gerechtigheid?" Omtrent de laatste levensuren van Z. H. deelt dr. Marchiafava mede: Met stille

vreugde en in volkomen bewustzijn omving Z. H. uit de hand van zijn vriend, Mgr. Bressan, de H. Communie; hij weende op dat oogenblik van ontroering. Herhaaldelijk maakte hij met moede hand het kruisteeken. Daar zijn omgeving een verergering van den
 2120 toestand meende te constateeren, werd hem ook het H. Oliecel toegediend. Het bleeke gelaat lag achterover in het kussen; de oogen hadden een uitdrukking van onmetelijke goedheid en bovenaardschen glans. Zelden zag ik bij een stervende bljk een rust en verheerlijkte overgave aan God. Tegen twee uur scheen een glimp van verbetering te
 2125 toestand duurde slechts kort, de verbetering was van voorbijgaanden aard geweest. Aanstonds verviel hij weer in den vroegeren toestand. Steeds meer naderde het einde. De thermometer wees veertig graden aan; en trad een sterke eiwitafzondering in en alle hoop verdween. Het kon nog slechts enkele uren duren. Om acht uur verliet ik hem en keerde om negen uur bij het ziekbed terug. De verergering hield aan. Het
 2130 bewustzijn was bijna geheel verdwenen, en ik lichtte allen in omtrent het naderende einde. Men legde hem een kruisbeeld tusschen de vingers. Nu en dan lispelde hij nog enkele woorden, kuste zacht het ivoren kruisbeeld. Dan liet hij zijn blikken rondgaan en stierf. Nog nooit heb ik zoo'n vredig sterven bijgewoond."

2135 **31 augustus 1914 De zegen der kardinalen.**

Zaterdag l.l., tusschen Boulogne en Parijs, hebben de Engelsche troepen de twee Engelsche Kardinalen Bourne en Gasquet ontmoet, die zich naar het Conclaaf begaven. Hun trein stond stil en een andere trein met Engelsche troepen kwam voorbij. Onder de
 2140 soldaten waren er vele Ieren, die allen een eikenblad droegen op hun hoofddekseel. De Kardinalen werden aanstonds herkend en toegejuicht; zij verschenen aan het portier. Aanstonds vielen de Ieren op de knieën en de twee Kardinalen schonken hun den zegen, zeggende: "God zegene u, mijne kinderen." De protestanten zelfs waren diep geroerd door dit treffend tooneel, en allen, soldaten en officieren, toonden den grootsten eerbied voor de twee prinsen der Kerk.

2145

31 augustus 1914 Het Conclave.

Nu hedenavond het H. College van Kardinalen bijeenkomt in Conclave, en zich als van zelf de vraag opdringt, wanneer ongeveer de Pauskeuze bekend zal kunnen het wellicht van pas eraan te herinneren, dat na het overlijden van wijlen Paus Leo XIII de
 2150 Kardinalen in Conclave gingen op Vrijdagavond 31 Juli, terwijl het eindresultaat der stemmingen eerst viel op den morgen van den 4den Augustus omstreeks kwart over elfen. Het onwettig ingrijpen van Oostenrijk vertraagde toen eenigermate het verloop der stemmingen. Thans, nu ten gevolge der wijze en practische beschikkingen van den overleden Opperpriester een sneller verloop te voorzien is – daar er op één dag in
 2155 plaats van twee vier stemmingen kunnen plaats hebben – mogen wij, indien althans de telegrafische verbindingen niet al te sterk gestoord blijken – den uitslag waarschijnlijk vroeger tegemoet zien.

ROME, 31 Aug. (Reuter.) De Pauskeuze.

2160 Te negen uur hedenmorgen begaven de te Rome aanwezige kardinalen zich naar de Sala Regia, waar de Zwitsersche garde en de Palatijsche garde de eerbewijzen brachten. Kardinaal Ferrata droeg te tien uur in de Sixtijsche kapel de mis op in tegenwoordigheid van 51 kardinalen.

2165 **ROME, 31 Aug. (Reuter.) Te 5 uur des namiddags waren alle kardinalen**

op het Vatikaan aangekomen, waar zich reeds bevonden prins Chigi, maarschalk van het Conclave, en mons. Misciattelli, gouverneur. De groote zalen van het Vatikaan waren zeer levendig. Kardinalen, prelaten, beambten van het Conclave, onderhielden zich met
 2170 elkander. De kardinalen kwamen te zamen in de Paulinische kapel, waar plechtig het *Veni creator spiritus* werd gezongen. Vervolgens begaven zich de kardinalen volgens hun rang in processie door de Sala Regia naar de Sixtijsche Kapel, die als stemmingszaal was ingericht. Langs de wanden zijn tronen geplaatst, waarop de kardinalen plaats nemen volgens anciënniteit: de eerste plaats is voor kardinaal Vannutelli, de laatste voor kardinaal Legu.

2175 De Zwitsersche garden vormen een eerewacht. Zoodra zij in de kapel waren aangekomen, legden de kardinalen den eed af; daarna legde ook prins Chigi den eed af. Na de eedsafleging werd de ruimte afgesloten, alle telefoondraden, leidende naar buiten, werden afgesneden, zoodat de vergadering volkomen geïsoleerd is.

2180 **ROME, 31 Aug. (Reuter.) De Paus-keuze.**

Sinds drie dagen is het regenachtig weer en waait de sirocco. In den namiddag begint de drukte. Rijtuigen met bedienden van de kardinalen, die valiezen naar het Vatikaan

2185 brengen, rijden af en aan. Nieuwsgierigen verzamelen zich in de Fundamentastraat, waar troepen staan opgesteld. Patrouilles doorkruisen de straten. Karabiniers staan op wacht in de omgeving van het Vatikaan. Om drie uur veertig nadert kardinaal Mercier per rijtuig. Hij wordt eerbiedig gegroet. En nu komen de kerkvorsten geleidelijk aan. Om halfvijf kardinaal Maffi, die glimlachend de menigte toewuift met de hand; vijf minuten later kardinaal Ferrata, in levendig gesprek met zijn secretarissen, en onmiddellijk daarna kardinaal Gasparri. Het bijna gelijktijdig 2190 voorbijtrekken van deze drie tot paus verkiesbare kardinalen was aanleiding tot levendige gesprekken onder het publiek.

ROME, 2 Sept. (Reuter.) De Pauskeuze.

2195 Stefani meldt, dat te 11 uur precies en te 11.10 rookwolkjes opstegen van het Vaticaan (sfumato). Hetgeen dus aanduidt dat ook de stemmingen van hedenmorgen geen resultaat opleverden. Een talrijke menigte is op het St. Pietersplein verzameld. (Bij de Pauskeuze blijven de kardinalen geheel van het verkeer met de buitenwereld afgesloten. Na de schriftelijke stemming worden de stembiljetten, ingeval de stemming 2200 geen resultaat oplevert, onmiddellijk verbrand met een weinig vochtig stroo. De blauwe rook, die aldus uit den schoorsteen bij de kapel, waar de stemming geschiedt, opstijgt, verkondigt den belangstellenden op het St. Pietersplein, dat nog geen resultaat is verkregen. Heeft de stemming resultaat, dan worden de stembiljetten alleen verbrand en stijgt dus een wit rookwolkje op, het sein voor de buiten 2205 wachtenden dat een Paus is gekozen. Red. "H.")

ROME, 2 Sept. (5 uur.) (Reuter.) De Pauskeuze.

De kardinalen zijn bijeengekomen voor een nieuwe stemming. (uur 45.) De Paus is nog niet gekozen.

2210 **ROME, 3 Sept. (11 u. 55.) (Reuter.) De nieuwe paus.
Kardinaal Della Chiesa is tot paus gekozen.**

ROME, 3 Sept. (Reuter.) De nieuwe paus.

2215 Prins Chigi kreeg om 11 u. 15 bericht van de verkiezing van kardinaal Della Chiesa; om 11 u. 20 ontving monseigneur Mischiattelli een schrijven van den nieuwen Paus met verzoek de hekken van St. Pieter te openen, daar thans spoedig de afkondiging van de Paus-keuze geschied zou zijn. Om 11 u. 25 verscheen de ceremoniemeester, monseigneur Respighi, op het midden-balcon en liet het roode tapijt ontrollen. De menigte van vele duizenden hief een luid gejuich aan. Tien minuten later kwam kardinaal Della 2220 Volpe, de deken van de orde der diakenen, op het balcon met monseigneur Capatasti aan zijn rechterhand en deelde op de gebruikelijke wijze de verkiezing mede van kardinaal Della Chiesa tot Paus; hij voegde hieraan toe, dat deze den naam van Benedictus XV had aangenomen. De menigte barstte opnieuw in gejuich uit en trad daarop het kerkgebouw binnen om den eersten zegen van den nieuwen Paus te ontvangen. De nieuwe 2225 Paus nam den naam aan van Benedictus XV. (Omtrent den nieuwen Paus ontleenen wij het volgende aan "De Tijd": Zijne Eminentie Kardinaal Giacomo della Chiesa werd op 21 Nov. 1854 te Genua geboren – zijne ouders waren markies Giuseppe della Chiesa en markiezin Giovanna Migliorati – en heeft dus den leeftijd bereikt van 60 jaren. Na zijn studiën te hebben volbracht aan het gymnasium te Genua, aan de universiteit 2230 aldaar en aan het Collegio Capranica, werd hij op 21 December 1878 priester gewijd, verrichtte daarna zijn studiën aan de academie voor adellijke geestelijken en werd vervolgens verbonden aan het secretariaat voor Buitengewone Kerkelijke Aangelegenheden. Na te Madrid de functie te hebben vervuld van secretaris der nuntiatuur kwam hij met den tot pauselijk staatssecretaris benoemden nuntius – Mgr. 2235 Rampolla – mede naar de Eeuwige Stad om daar te worden verbonden aan het staatssecretariaat, waarbij hij ten slotte het ambt vervulde van substituut. Mgr. della Chiesa werd in 1907 – als opvolger van wijlen kardinaal Svampa, – verheven op den aartsbisschoppelijk zetel van Bologna, waar hij zich onderscheidde door zijn eminente gaven en buitengewone herderlijken zielenijver, die in Mei van dit jaar 2240 door den H. Stoel beloond werden met de verheffing tot het kardinaalspurper.)

ROME, 3 Sept. (Reuter.) Paus Benedictus XV verscheen om 11.45

2245 op het binnenbalkon van de St. Pieterskerk. Nauwelijks was de komst van den paus aangekondigd, of de menigte begroette hem hartelijk. De paus droeg het pauselijk gewaad. Na de gebruikelijke ceremoniën gaf de paus zijn zegen, welke de aanwezigen geknield ontvingen. Daarna trok de paus zich onmiddellijk terug in zijn appartementen onder het gejuich van de menigte, die daarop het kerkgebouw verlieten.

2250 **ROME, 3 Sept. (Reuter.) Zoodra de stemming in het Conclave,**
die tot resultaat had gehad, dat kardinaal Della Chiesa tot paus was gekozen, was
afgelopen, werd mgr. Boggiani, secretaris van het Conclave, met den ceremoniemeester
en den sacrista toegelaten in de Sixtijn'sche Kapel. De kardinaal-deken boog met de
dekens van kardinalen-priesters en kardinalen-diakens voor den zetel van Della Chiesa
2255 en vroeg hem volgens den gebruikelijken vorm of hij het pausschap aanvaardde. *) Toen
daarop een bevestigend antwoord was gegeven, werden alle baldakijns boven de zetels
van de kardinalen nedergelaten met uitzondering van die van Della Chiesa. Deze
antwoordde op een vraag van den kardinaal-deken, dat hij den naam Benedictus XV wilde
aannemen. Mgr. Boggiani maakte daarna met den opperceremoniemeester de officieele
acte op van de verkiezing en aanneming. Toen kwamen de Conclavisten de kapel binnen
2260 en begeleidde zij den nieuwen paus naar de kleedkamer, waar hij de witte kousen en de
roode schoenen aandeed, het witte kleed, het koorhemd en de roode muts. Kardinaal
Della Volpe, deken der diakens, deed hem de roode met goud geborduurde stola om.
Daarop ging de Paus weder naar de Sixtijn'sche kapel terug, nam plaats op den troon op
de trede van het altaar voor de huldiging door de kardinalen, die hem hand en voet
2265 kusten en daarna door den Paus omarmd en gezegend werden. Mgr. Della Volpe stak, den
Paus den visschersring aan den vinger, dien deze aan mgr. Demico ter hand stelde om
er zijn naam in te laten graveeren. De Paus, gevolgd door de kardinaals, verliet
daarop de Sixtijn'sche kapel en begaf zich naar zijn appartement en vervolgens naar
het inwendige van de basiliek St. Pieter om den zegen uit te spreken. Onmiddellijk
2270 daarna keerde de Paus naar de Sixtijn'sche kapel terug, waar hij ten tweeden male de
huldiging der kardinalen in ontvangst nam.

*) Die vraag luidt aldus: *Acceptisne electionem de te canonice factam in Summum Pontificem?*
(Neemt gij uwe verkiezing, die volgens het kanonieke recht is geschied, aan?)

2275 **ROME, 4 Sept. (Reuter.) De nieuwe paus.**
De Paus heeft zich gevestigd in de vertrekken, welke ook Pius X bewoonde. Gisteravond
verleende hij in opgewekte stemming enkele audiënties, waarbij hij voor een ieder een
welwillend woord had. De "Osservatore Romano" deelt mede, dat de paus monseigneur
2280 Parolin, een bloedverwant van Pius X, tot kanunnik van St. Pieter heeft benoemd. Het
wapen van den nieuwen paus vertoont het Malthezer kruis, daar de paus tot de
Malthezer orde behoort. De paus zond de bevolking van zijn geboortestad Genua
telegrafisch zijn zegen. De nieuwe staatssecretaris zal volgens de "Giornale
d'Italia" benoemd worden na de plechtige installatie van den paus.

2285 **ROME, 4 Sept. (Reuter.) De Paus heeft zich gevestigd in de vertrekken,**
welke ook Pius X bewoonde. Gisteravond verleende hij in opgewekte stemming enkele
audiënties, waarbij hij voor een ieder een welwillend woord had. De "Osservatore
Romano" deelt mede, dat de paus monseigneur Parolin, een bloedverwant van Pius X, tot
2290 kanunnik van St. Pieter heeft benoemd. Het wapen van den nieuwen paus vertoont het
Malthezer kruis, daar de paus tot de Malthezer orde behoort. De paus zond de
bevolking van zijn geboortestad Genua telegrafisch zijn zegen. De nieuwe
staatssecretaris zal volgens de "Giornale d'Italia" benoemd worden na de plechtige
installatie van den paus.

2295 **ROME, 4 Sept. (Reuter.) Na de bekendmaking van de pauskeuze**
lieten monseigneur Misciatelli en prins Chigi de nobelgarde en de Zwitsersche
gendarmerie het Vatikaan binnentreden om den dienst te hervatten. Het weer is
schitterend en er bevindt zich een groote menschenmenigte voor de St. Pieterskerk.

2300 **ROME, 4 Sept. (Reuter.) De paus heeft tot staatssecretaris benoemd**
kardinaal Domenico Ferrata. Het eerste consistorie zal acht September worden
gehouden.

2305 **ROME, 4 Sept. (Reuter.) De paus heeft tot staatssecretaris benoemd**
kardinaal Domenico Ferrata. Het eerste consistorie zal acht September worden
gehouden. [De correspondent te Rome van "De Tijd" seint naar aanleiding van de
benoeming van kardinaal Domenico Ferrata tot Staatssecretaris:
2310 Deze benoeming is er eene van zeer vèrstrekkende beteekenis, want kardinaal Ferrata
is een man, bekend om zijn buitengemeene gaven als diplomaat. Hij was een dergenen,
die door de publieke opinie onder de "Cardinali papabili" werd genoemd en evenals de
thans verkozen paus zijn loopbaan voor een groot deel in de diplomatie voltrok.
Ondanks zijn wassende jaren - Z. Em. is ouder dan de paus, n.l. 67 jaar - is zijn
verschijning fier en krachtig. In tegenstelling met de tengere gestalte van

2315 Benedictus XV is de staatssecretaris een gezet,forsch man. Zijn open, rond en goedig
gelaat drukt groote vastberadenheid en schrandereheid uit. Zijn voorkomen is vol
innemendheid en ieder die met hem in aanraking kwam, geraakte onder de bekoering
zijner persoonlijkheid Hij behoort tot de oudst-gecreëerde kardinalen en werd nog
2320 door Leo XIII op 22 Juni 1896 tot het kardinaalaat verheven. Evenals de tot opvolger
van Pius X verkozen kardinaal della Chiesa, is Zijne Eminentie kardinaal-priester.
Ook hij was een intiem vriend van wijlen kardinaal Rampolla en sinds diens overlijden
prefect der Congregatie van het H. Concilie en secretaris van het H. Officie, twee
zeer gewichtige ambten. Als onder-staatssecretaris onder kardinaal Rampolla heeft Z.
2325 H. Benedictus XV de groote talenten van kardinaal Ferrata leeren schatten. Hij deed
zich kennen als een uiterst scherpzinnig, bezadigd en zeer geleerd persoon en
uitmuntend kenner van het Staatsrecht er het Kerkelijk recht. Z. Em. kardinaal
Ferrata werd 4 Maart 1847 te Gradoli in het bisdom Viterbo geboren. Vóór zijn
verheffing tot het kardinaalaat war hij hoogleeraar in het kerkelijk recht aan het
2330 Romeinsch Seminarie en doceerde vervolgens de kerkgeschiedenis, de bijbeluitlegkunde
en de leerstellige godgeleerdheid aan het college der Propaganda. Van 1857 tot 1882
was hij auditeur aan de nuntiatuur te Parijs, wist - viermaal met een pauselijke
opdracht naar Zwitserland gezonden - daar in Tessine de kerkelijk-politieke strijd
bij te leggen en slaagde er eveneens op uitnemende wijze in als nuntius aan het hof
2335 van Brussel in 1885 de toen maals pas herstelde betrekkingen met den H. Stoel te
bevestigen. Mgr. Ferrata kreeg in de zelfde jaar de waardigheid van aartsbisschop
titulair van Thessalonica. Op den nuntiatuurs-post te Parijs - dien hij van 1891 tot
1896 bekleedde (het jaar zijner kardinaalsverheffing) verwierf hij zich als diplomaat
een grooten naam. Zoo staan thans, in deze tijden van angstige bloedige
wereldverwickelingen twee mannen aan het bestuur der Kerk Gods, van ongemeene
2340 wijsheid, scherpzinnigheid en geleerdheid, twee mannen, die hun leven grootendeels
doorgebracht hebben in de diplomatie, deels ook buiten Italië, en die beter dan wie
ook het wreede spel der wereldlijke machten kennen en alle middelen zullen aanwenden
om zooveel als in hun vermogen is, de gruwelen van den oorlog te beperken.]
De Romeinsche correspondent van de Cöln. Zeitung meldt, dat gedurende twee dagen de
2345 stemmen verdeeld waren over de kardinalen Maffi en Ferrati. Den derden dag kwamen de
kerkvorsten tot een overeenstemming en werd kardinaal della Chiesa gekozen, die tot
dusverre geheel buiten beschouwing was gebleven.

BERLIJN, 4 September. (Eigen bericht.) De politiek van den nieuwen Paus.

2350 De openbare meening houdt zich bezig met de politiek van den nieuwen Paus. Daar hij
onder Rampolla werkzaam was in het staatssecretariaat en een goed vriend van Rampolla
is gebleven, wordt veelvuldig gemeend, dat hij de politiek van Rampolla zal
voortzetten. Wij vernemen echter uit het kardinaalscollege zelf, dat deze opvatting
onjuist is, de nieuwe Paus zal een jegens alle natiën rechtvaardige politiek voeren
2355 en heeft dat nadrukkelijk jegens verschillende kardinalen verklaard. De keuze van
zijn staatssecretaris zal dat ook wel toonen.

ROME, 6 Sept. (Reuter.) De kroning van den Paus.

2360 De "Agenzia Stefani" bericht: "Hedenochtend heeft in de Sixtijn'sche kapel in
tegenwoordigheid van de kardinaals-bisschoppen van het pauselijke hof, het corps
diplomatique bij den Heiligen Stoel en het patriciaat van de orde van Malta de
kroning plaats gehad van Benedictus XV. De zeer plechtige ceremonie was te 2 uur 's
nam. afgelopen."

2365 **ROME, 7 Sept. (Reuter.) Benedictus XV.**

De "Agenzia Stefani" bericht: De Paus ontving in de troonzaal het *corps diplomatique*,
bij den Heiligen Stoel geaccrediteerd. Omgeven door zijn hof stoet, kwam Z. H. de
zaal binnen en nam plaats op den troon. De deken van het *corps diplomatique*, de
2370 ambassadeur van Oostenrijk, las een rede voor in de Fransche taal, waarin hij warme
gelukwenschen uitsprak en uiting gaf aan de gevoelens van diepen eerbied, die allen
bezielde. De Paus antwoordde in 't Fransch. Hij uitte de beste wenschen voor alle
naties en sprak de hoop uit, dat de goede betrekkingen tusschen den Heiligen Stoel en
de verschillende vertegenwoordigde landen onveranderd zouden voortduren. Daarna
opstaande van den troon, liet hij de diplomaten toe tot de handkus, waarbij hij ieder
2375 hunner op vriendelijke wijze toesprak. De Belgische gezant stelde den Paus een brief
ter hand, welke de goede wenschen van den koning der Belgen inhield. Na deze
ontvangst bracht het *corps diplomatique* een bezoek aan den staatssecretaris kardinaal
Ferrata.

- 2380 ROME, 10 Sept. (Reuter.) **Een encycliek van Benedictus XV.**
De "Osservatore Romano" bevat den tekst van een encycliek van paus Benedictus XV. Na erop te hebben gewezen, dat hij zijn persoon te gering acht voor zijn verheven taak, verklaart hij niet te twijfelen aan de goedheid van God, die hem die zware taak hoeft opgelegd en hem nu wel den noodigen moed en de noodige krachten zal verleen.
- 2385 De Paus geeft vervolgens te kennen, welk een afschuw en verdriet hij heeft, nu hij moet zien het verschrikkelijk schouwspel van den oorlog en hoe een groot deel van Europa te vuur en te zwaard vernield wordt en rood ziet van Christenbloed. Hij omhelst met een gevoel van vaderlijke chariteit alle kinderen der kerk en verklaart, niets te willen nalaten, dat het einde van dezen ramp zou kunnen
- 2390 bespoedigen zooals reeds Pius X heeft gedaan.
Hij beveelt verder alle kinderen der kerk, in het bijzonder hen, die tot de gewijde orden behooren, God in het openbaar en in stilte te smeeken, dat de oorlog zal ophouden.
- 2395 ROME, 10 Sept. (Reuter.) **Een encycliek van Benedictus XV.**
De "Osservatore Romano" bevat den tekst van een encycliek van paus Benedictus XV. Na erop te hebben gewezen, dat hij zijn persoon te gering acht voor zijn verheven taak, verklaart hij niet te twijfelen aan de goedheid van God, die hem die zware taak heeft opgelegd en hem nu wel den noodigen moed en de noodige krachten zal verleen.
- 2400 De Paus geeft vervolgens te kennen, welk een afschuw en verdriet hij heeft, nu hij moet zien het verschrikkelijk schouwspel van den oorlog en hoe een groot deel van Europa te vuur en te zwaard vernield wordt en rood ziet van Christenbloed. Hij omhelst met een gevoel van vaderlijke chariteit alle kinderen der kerk en verklaart, niets te willen nalaten, dat het einde van dezen ramp zou kunnen
- 2405 bespoedigen, zooals reeds Pius X heeft gedaan. Hij beveelt verder allen kinderen der kerk, in het bijzonder hun, die tot de gewijde orden behooren, God in het openbaar en in stilte te smeeken, dat de oorlog zal ophouden.
- 2410 Bovenstaand telegram, opgenomen in ons blad van 10 September, bevatte slechts het begin der pauselijke encycliek. Het slot bereikte ons eerst heden en luidt aldus:
De encycliek eindigt als volgt:
Laat ons innig bidden en bezweren hen die de volken regeeren dat zij erin toestemmen alle hunne verschillen opzij te zetten tot heil der menschheid, bedenkende, dat reeds te veel rouw en ellende het leven der stervelingen vergezelt, dan dat het noodig zoude zijn er nog rouw en ellende aan toe te voegen. Mogen zij oordeelen, dat er
- 2415 reeds genoeg rampspoeden zijn toegebracht en bloed is gevloeid en zich haasten vredesonderhandelingen aan te binden, mogen zij elkander de hand reiken. Zij zullen daardoor den hoogsten prijs Gods winnen voor zich en voor hunne volken. Mogen zij weten, ten slotte, dat zij door dit te doen een werk volbrengen dat den Paus zeer aangenaam is en ter harte gaat, die ten gevolge van een zoo groote verwarring van
- 2420 zaken moeilijkheden ondervindt, welke zelfs de uitoefening van zijn apostolische zending niet ongemoeid laten.
De encycliek draagt den datum 8 September, Maria Geboorte.
- 2425 2 oktober 1914 COMEGLIANS, 9 Sept. (Van onzen gewonen berichtgever.)
[Deze brief heeft drie weken gezworven, voordat hij in onze handen kwam; al is hij daardoor oud geworden, verouderd is hij niet. En wij achten het daarin medegedeelde nog belangrijk, genoeg om daaraan een plaats te geven. Red. H.]
- Iets over den nieuwen Paus.**
- 2430 De kroning van Benedictus XV had den zesden ten aanschouwe van oen klein, uitgelezen publiek plaats in de Sixtijnsche kapel. Daar klonken teen de voorgeschreven woorden: "Ontvang de tiaar, niet drie kronen gesierd! Weet dat Gij vader zijt van vorsten en koningen, bestuurder der Godsstad op aarde, stedehouder van den Heiland, onzen Heer Jezus Christus, wien eere toekomt en glorie tot in alle eeuwigheid. Amen." Zwaar
- 2435 moet, ontzettend zwaar, in dit tijdsgewricht het gevoel van verantwoordelijkheid het nieuwe Hoofd der Christenheid drukken! Vooral omdat de pas gekozene geen naief geloovige, geen wereldvreemd mensch is als Pius X, die in vromen eenvoud slechts één enkel pad zag, het "rechte, smalle" en steeds weer zich verbaasde over den tegenstand, dien zijn toch zoo goed bedoeld streven overal ontmoette. Della Chiesa is
- 2440 niet, als Sarto was, een vreemde eend in de politieke bijt. Integendeel! Vóór hij zich aan de kerkelijke loopbaan wijdde, promoveerde hij aan de universiteit van zijn geboortestad Genua in de rechten, studeerde daarna te Rome in een "collegium", waar hij later zelf diplomatie doceerde, en had het geluk Rampolla als secretaris te
- 2445 vergezellen op de delicate diplomatieke zending, die de staatkundige renommée van beiden voor goed vestigde. Sedert de eerste kennismaking verliet Della Chiesa den

benoemden kardinaal-staatssecretaris niet meer. Hij steeg met hem in eer en aanzien, en viel met hem in ongenade. Toen Rampolla mokkend zich opsloot in zijn kleine woning achter den Sint Pieter (nu woont er Merry del Val!) was Della Chiesa onder de weinigen, die het waagden den teleurgestelde te blijven troosten.

2450 De tegenpartij vergaf en vergat dat niet. Zoodra haar positie in het Vatikaan sterk genoeg geworden was, verbande zij Rampolla's vriend en grootsten leerling naar Bologna. Ze was bang voor den stillen werker, die zijn tijd verdeelde tusschen zijn priesterlijke bezigheden, zijn bibliotheek en den gezellige salon van zijn moeder, waar hij, los kwam en koutte over alles... behalve over politiek. Zelfs als

2455 aartsbisschop in het verre Bologna werd hij nog vervolgd! De aartsbisschoppen van de geleerdenstad worden steeds bij de eerste gelegenheid de beste tot kardinaal benoemd. Al zijn voorgangers waren kardinaal geweest, hem werd de purperen hoed onthouden. Merry del Val deed het voorkomen, alsof de benoeming van den toch zoo

2460 verdienstelijken man een goedkeuring van Rampolla's politiek zou beteekenen! Eerst de dood van den grooten oude, die van uit zijn eenzaamheid zijn opvolgers met angst vervulde, beëindigde den boetestrijd. Nu Rampolla geen paus meer worden kon, meende men ook met Della Chiesa afgerekend te hebben. Kort na den slag, die vooral hem zoo diep trof, drie maanden geleden, werd de Bologneesche aartsbisschop kardinaal; en nu is hij paus. Op politiek gebied wacht ons onder zijn bewind zeker de hervatting van

2465 Rampolla's fijne politiek. Wat weet men overigens van Benedictus XV? Hoe denkt hij op religieus gebied; hoe is hij als mensen? Veel onzekerheid hoeft daaromtrent niet te bestaan. In alle opzichten is de persoonlijkheid van den bijna zestigjarige scherp omlijnd. Op doctrinair gebied denkt Benedictus heel anders dan Pius X deed. Zijn vrienden weten, dat hij de campagne tegen de Modernisten nooit goedgekeurd heeft, al moest hij zich als aartsbisschop dikwijls in practijk voegen naar de instructies van

2470 hoogerhand. Dus zal hij hoogstwaarschijnlijk terugkeeren tot de ideeën van Leo XIII, wien hij de Bijbel-commissie, die heel liberale leden telde, hielp oprichten en wiens *Rerum novarum* hij nog kort geleden op den preekstoel verheerlijkte. Voor de Jezuiten van de *Civiltà* en de *Unita Cattolica* zal de gouden tijd wel uit zijn; daarentegen

2475 zullen de katholieke mannen van wetenschap, als monseigneur Ducheene e. a., zich zeer verheugen.

Op 't gebied van de Italiaansche politiek zal zeker de toestand onveranderd blijven, de "Romeinsche quaestie" geen stap nadeeen tot haar oplossing. Wat nu den mensch betreft. Als aartsbisschop van Bologna deed Della Chiesa zich kennen als een streng

2480 man, ontoegankelijk voor elken invloed van buiten, steeds beslist zijn eigen zin volgend, aristocratisch teruggetrokken: een volmaakte tegenvoeter van zijn voorganger, den nog altijd in Bologna zeer populairen kardinaal Svampa. Ondanks zijn adellijke afkomst was Della Chiesa arm; de groote onkosten van zijn benoeming tot kardinaal vervulden hem met ontsteltenis. 'n Merkwaardig voorval bewijst hoe zeer hij

2485 gebukt ging onder geldzorgen. De geestelijkheid van Bologna en de voornaamste katholieke burgers besloten hun nieuwen kardinaal een cadeau te geven en wel, zooals hij graag wilde, een auto. Toen die gekocht was, bleef van het gecollecteerde geld ongeveer vijfduizend frank over. "Aan wie moeten we die geven? vroegen de leden van het comité. "Geef ze aan mij", antwoordde de aartsbisschop. "Ik heb me nu toch zoo

2490 diep in schulden moeten steken". Ondanks zijn armoede echter was Della Chiesa zeer gul in het geven; geen arme ging met leege handen uit zijn huis. Verleden winter bepleitte zijn kamerdinaar bij hem de zaak van een tango-leeraar, die door het verbod van den aartsbisschop brodeloos geworden was. Della Chiesa viel den welsprekenden pleiter plotseling in de rede: Niets aan te doen; liever geef ik hem

2495 zelf tweehonderd frank cadeau!" De nieuwe paus is zeer goed op de hoogte van de moderne letterkunde en was indertijd een uitstekend tennisspeler. 't Schijnt, dat hij zelfs als aartsbisschop nog wel eens het racket gehanteerd heeft.

De komst van den nieuwen, strengen meester bracht groote ontsteltenis onder de aan zachte behandeling gewende Bologneesche clerus. Sommige poogden bescheiden te

2500 protesteeren tegen den nieuwen koers, maar zagen zich den mond gesnoerd met de woorden: "Deed men vroeger zoo? Goed, maar 't vroegere is voorbij, we leven nu in het heden". – Vooral aan de zindelijkheid der kerken hechtte de aartsbisschop veel: "Pas op, als ik een vuile kerk zie", kregen dikwijls de pastoors te hooren. In het geven van aalmoezen was Monseigneur Della Chiesa een meester, hij gaf gedurende zijn

2505 verblijf in Bologna niet alleen al "wat van zijn tafel overbleef", maar ook nog veertigduizend frank van zijn eigen vermogen weg en dat altijd op verstandige manier. Hij begreep bij den eersten oogopslag wat iemand noodig had, doorzag ook de taktiek van zijn bedienden, die de bedelaars wilden afmatten door ze lang te laten wachten: "Geef dit geld aan mijnheer zus en zoo, hij wacht al te lang". – "Maar, mijnheer, ik

2510 meende..." – "Gij hebt niet te meenen; ik moet beoordeelen wat goed is. Als gij honger hadt, zoudt gij zijn als zij." Zijn ondergeschikten hielden niet van hem,

omdat hij te streng was; maar strikt rechtvaardig was hij ook. Toen eens de ambtenaar, die in 't Vaticaan de vacatures behandelt, hem inlichtingen vroeg omtrent een geestelijke, dien hij geschorst had, kreeg hij ten antwoord: "Over mijn pastoors
2515 kan alleen de paus inlichtingen krijgen." Hij was er op gesteld, dat de geestelijken, die hem als bisschop ontvingen, slechts een karig maal opdischten, schreef van te voren altijd: "Schenkt wat ge van plan waart meer uit te geven aan de armen." Eens meende de pastoor van een bergdorpje, dat deze vermaning wel niet ernstig gemeend zou zijn en bereidde een nog al heel rijkelijk maal toe. Na de tweede gang stond de
2520 aartsbisschop, die merkte, dat men nog meer wilde brengen, met een boos gezicht op en vroeg den pastoor: "Zijn er geen armen in uw gemeente?" – "Veel zelfs, Eminentie," antwoordde niets kwaads vermoedende de pastoor. "Dat zou men niet denken, als men uw tafel aanziet. Laat alles wat nog volgen zou, onder die armen verdeelen!" Uit al de nu opgehaalde anecdoten treedt ons een vastbesloten, wellicht te autoritaire
2525 persoonlijkheid tegen. Slechts een enkelen keer klinkt een toon van echt-Italiaansche menschelijkheid, als wanneer hij uit een jolig groepje kinderen er een opneemt, het hartelijk zoent en uitroept: "Kinderen moeten toch een groote voldoening geven!" In vele opzichten is Benedictus XV zeer verschillend van den goedmoedigen, maar niet zeer ontwikkelden Pius X. Zoo hebben de Fransche kardinalen bij hun eerste receptie met vreugde geconstateerd, dat Z. H. het Fransch volkomen machtig is en het zelfs met
2530 een beter accent spreekt dan Leo XIII. De vreemde heeren waren met die verandering zeer ingenomen, omdat ze vroeger zooveel moeite hadden met Pius X, wiens Fransch ze nooit konden begrijpen. Dan werd het gesprek wel in het Latijn voortgezet, maar die taal leent zich niet gemakkelijk tot het uitdrukken van moderne gedachten! Van het
2535 uiterlijk van den nieuwen paus geven evenmin de gepubliceerde portretten als de beschrijvingen een hoog denkbeeld. Men vergelijkt hem met Leopardi, en Pius de Tiende zei eens tegen een paar Bologneezen: "Ge hebt 'n heel goeden aartsbisschop, een heel goeden, maar... mooi is hij niet!" De tijdsomstandigheden echter vragen eerder verstand en kracht dan uiterlijk schoon van den leider der katholieken, die zich zoo
2540 zelden in 't publiek vertoont en aan vernuft en energie ontbreekt het zeker Benedictus den Vijftiende niet.